

SEANCE DU MERCREDI 6 JUIN 1984
VERGADERING VAN WOENSDAG 6 JUNI 1984ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 2532.

COMMUNICATION:

Page 2532.

Fonds des prêts à des Etats étrangers.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi prorogeant les fonctions des magistrats de l'Ordre judiciaire au-delà de l'âge fixé pour la mise à la retraite.

Projet de loi permettant la désignation de magistrats suppléants parmi les magistrats admis à la retraite.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Weckx, rapporteur, Van In (*motion d'ordre*), M. le Président, M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles, Mme Herman-Michielsens, MM. Van In, Lallemand, p. 2533.

Discussion et vote d'articles:

A l'article 7: *Orateurs*: M. Van In, M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles, p. 2542.A l'article 12: *Orateurs*: M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles, M. Lallemand, p. 2543.Aux articles 15, 16 et 17: *Orateur*: M. Lepaffe, p. 2544.

Projet de loi modifiant la loi du 3 avril 1953 sur l'organisation judiciaire.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Verbist, rapporteur, Humblet, M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles, p. 2544.

Discussion et vote d'articles, p. 2547.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1983-1984
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1983-1984

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 2532.

MEDEDELING:

Bladzijde 2532.

Fonds voor leningen aan vreemde Staten.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet tot verlenging van het ambt van de magistraten van de Rechterlijke Orde boven de leeftijdsgrens vastgesteld voor de inruststelling.

Ontwerp van wet die de aanwijzing mogelijk maakt van plaatsvervangende magistraten onder de op rust gestelde magistraten.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Weckx, rapporteur, Van In (*motie van orde*), de Voorzitter, de heer Gol, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Institutionele Hervormingen, mevrouw Herman-Michielsens, de heren Van In, Lallemand, blz. 2533.

Beraadslaging en stemming over artikelen:

Bij artikel 7: *Sprekers*: de heer Van In, de heer Gol, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Institutionele Hervormingen, blz. 2542.Bij artikel 12: *Sprekers*: de heer Gol, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Institutionele Hervormingen, de heer Lallemand, blz. 2543.Bij artikelen 15, 16 en 17: *Spreker*: de heer Lepaffe, blz. 2544.

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Verbist, rapporteur, Humblet, de heer Gol, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Institutionele Hervormingen, blz. 2544.

Beraadslaging en stemming over artikelen, blz. 2547.

Projet de loi relatif à la souscription de la Belgique à l'augmentation du capital de la Banque interaméricaine de Développement et à une contribution complémentaire au Fonds des opérations spéciales.

Discussion générale. — *Orateur*: M. Vandenaabeele, rapporteur, p. 2549.

Discussion et vote des articles, p. 2549.

Projet de loi modifiant la loi du 19 juillet 1930 créant la Régie des Télégraphes et des Téléphones.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Dalem, rapporteur, Seeuws, De Bondt, De Kerpel, Mme D'Hondt-Van Opdenbosch, secrétaire d'Etat aux Postes, Télégraphes et Téléphones, adjoint au ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones, M. De Croo, ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones, p. 2550.

Discussion et vote de l'article unique, p. 2550.

PROPOSITION DE LOI (Dépôt):

Page 2560.

M. C. De Clercq. — Proposition de loi contenant la Charte des droits de la famille.

Ontwerp van wet betreffende de inschrijving van België op de verhoging van het kapitaal van de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank en een bijkomende bijdrage tot het Fonds voor bijzondere verrichtingen.

Algemene bespreking. — *Spreker*: de heer Vandenaabeele, rapporteur, blz. 2549.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2549.

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 19 juli 1930 tot oprichting van de Regie van Telegraaf en Telefoon.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Dalem, rapporteur, Seeuws, De Bondt, De Kerpel, mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie, de heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie, blz. 2550.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel, blz. 2550.

VOORSTEL VAN WET (Indiening):

Bladzijde 2560.

De heer C. De Clercq. — Voorstel van wet houdende het Handvest van de rechten van het gezin.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. Coen, secrétaire, prend place au bureau.

De heer Coen, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 10 m.
De vergadering wordt geopend te 14 u. 10 m.

CONGES — VERLOF

MM. Friederichs, pour des devoirs professionnels; Désir, empêché; Van Ooteghem, pour des devoirs administratifs; Luyten, en mission à l'étranger, demandent d'excuser leurs absences à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Friederichs, wegens beroepsplichten; Désir, belet; Van Ooteghem, wegens bestuursplichten; Luyten, met opdracht in het buitenland.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

COMMUNICATIONS — MEDEDELINGEN

Fonds des prêts à des Etats étrangers

Fonds voor leningen aan vreemde Staten

M. le Président. — Par dépêche du 29 mai 1984, le Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur a transmis au Sénat, conformément à l'article 10 de la loi du 10 août 1981, le rapport

sur les activités du Fonds des prêts à des Etats étrangers durant l'année 1983.

Bij dienstbrief van 29 mei 1984, heeft de Vice-Eerste minister en minister van Financiën en Buitenlandse Handel aan de Senaat overgezonden, overeenkomstig artikel 10 van de wet van 10 augustus 1981, het verslag over de werkzaamheden van de Fonds voor leningen aan vreemde Staten gedurende het jaar 1983.

Il est donné acte de cette communication au Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur.

Van deze mededeling wordt aan de Vice-Eerste minister en minister van Financiën en Buitenlandse Handel akte gegeven.

PROJET DE LOI PROROGÉANT LES FONCTIONS DES MAGISTRATS DE L'ORDRE JUDICIAIRE AU-DELA DE L'AGE FIXE POUR LA MISE A LA RETRAITE

PROJET DE LOI PERMETTANT LA DESIGNATION DE MAGISTRATS SUPPLEANTS PARMI LES MAGISTRATS ADMIS A LA RETRAITE

Discussion générale et vote d'articles

ONTWERP VAN WET TOT VERLENGING VAN HET AMBT VAN
DE MAGISTRATEN VAN DE RECHTERLIJKE ORDE BOVEN DE
LEEFTIJDGRENSEN VASTGESTELD VOOR DE INRUSTSTELLING

ONTWERP VAN WET DIE DE AANWIJZING MOGELIJK MAAKT
VAN PLAATSVERVANGENDE MAGISTRATEN ONDER DE OP
RUST GESTELDE MAGISTRATEN

Algemene beraadslaging en stemming over artikelen

M. le Président. — Nous abordons l'examen du projet de loi prorogeant les fonctions des magistrats de l'Ordre judiciaire au-delà de l'âge fixé pour la mise à la retraite, de même que de celui permettant la désignation de magistrats suppléants parmi les magistrats admis à la retraite.

Wij vatten de behandeling aan van het ontwerp van wet tot verlenging van het ambt van de magistraten van de Rechterlijke Orde boven de leeftijdsgrens vastgesteld voor de inruststelling, en van het ontwerp van wet die de aanwijzing mogelijk maakt van plaatsvervangende magistraten onder de op rust gestelde magistraten.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Weckx, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, naar aanleiding van de besprekingen in de commissie voor de Justitie van het ontwerp van wet tot verlenging van het ambt van de magistraten van de Rechterlijke Orde boven de leeftijdsgrens vastgesteld voor de inruststelling — ontwerp nr. 550 door de regering in de Senaat ingediend op 10 augustus 1983 — en van het ontwerp van wet die de aanwijzing mogelijk maakt van plaatsvervangende magistraten onder de op rust gestelde magistraten — ontwerp nr. 562 door de regering in de Senaat ingediend op 19 september 1983 —, hield de minister van Justitie andermaal een belangrijke uiteenzetting over de gerechtelijke achterstand, vooral dan over de maatregelen, die de minister door het Parlement wenst te zien nemen om deze achterstand op te halen. Deze belangwekkende uiteenzetting vindt u terug op de bladzijden 2 tot en met 14 van mijn schriftelijk verslag, stuk 550 — nr. 2 de dato 23 februari 1984.

De ontwerpen die thans in bespreking worden gebracht maken deel uit van een reeks van twaalf ontwerpen, die door de regering bij het Parlement werden ingediend en die alle een zelfde doel nastreven, te weten de strijd tegen de gerechtelijke achterstand aan te binden door de rechters van middelen te voorzien om de vele zaken gemakkelijker en vlotter te verwerken.

De maatregelen, die thans aan uw goedkeuring worden onderworpen, situeren zich hoofdzakelijk op het domein van de menselijke infrastructuur in de gerechtswereld, te weten:

— De verjonging van de personeelsformatie door de verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd tot 67 jaar;

— Het inzetten van gepensioneerde magistraten, die de rechtscolleges nog uitstekend zouden kunnen bijstaan door enerzijds, de invoering van het ambt van plaatsvervangend magistraat voor de oprustgestelde magistraten en anderzijds, de mogelijkheid om magistraten boven de leeftijdsgrens voor welbepaalde termijnen en opdrachten in functie te houden.

Reeds van bij de aanvang van de algemene bespreking oordeelde de commissie terecht dat het verkieslijk was beide ontwerpen samen te behandelen en zelfs samen te voegen omdat zij een zelfde doel nastreefden, namelijk middelen ter hand stellen om aan de achterstand in gerechtszaken het hoofd te bieden, en omdat de beide ontwerpen en de amendementen van de regering en van de senatoren, in hoofdzaak wijzigingen voorstelden van artikelen van het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek, namelijk de rechterlijke organisatie. Deze werkwijze ligt aan de basis van de nieuwe aanhef van de aldus samengevoegde en gecoördineerde ontwerpen, nieuwe aanhef die voortaan zal luiden: « Ontwerp van wet houdende bepaalde maatregelen van aard tot vermindering van de gerechtelijke achterstand. »

Tijdens de algemene bespreking in de commissie werd door talrijke leden sterk aangedrongen om het ambt van plaatsvervangend raadsheer bij het hof van beroep spoedig in te stellen, daar de samenstelling van kamers met drie magistraten een vrij groot aantal personen vraagt,

vermits men te allen tijde over een reserve moet kunnen beschikken om het hoofd te bieden aan onverwachte en onvoorzienbare afwezigheden.

Door verschillende leden wordt ervoor gepleit, wat de plaatsvervangende raadsheren betreft, ook een beroep te doen op advocaten met bijvoorbeeld ten minste twintig jaar loopbaanervaring, vermits voor dit ambt een belangrijke graad van maturiteit vereist is. Enkele leden zijn eerder terughoudend wat het invoeren van het systeem van de alleenzettelende raadsheren betreft en pleiten eerder voor het uitbreiden van het systeem van de alleenzettelende rechter in de rechtbanken van eerste aanleg.

De minister antwoordt dat het stelsel van de alleenzettelende rechter automatisch zal uitgebreid worden wanneer het Parlement het ontwerp zal hebben goedgekeurd strekkende tot de vermindering van de aan het parket mededeelbare zaken.

Dit is intussen gebeurd en de wet werd ook reeds uitgevaardigd. Tevens verklaart de minister geen bezwaar te hebben tegen de aanwijzing van advocaten, die beschikken over een voldoende aantal jaren ervaring als plaatsvervangend raadsheer.

Een aantal leden pleiten ook voor de mogelijkheid om advocaten te assumeren in de kamers van de hoven van beroep waar dit nodig is, zoals thans regelmatig gebeurt in eerste aanleg, in kamers met drie rechters.

De bespreking rond dit laatste thema ligt aan de basis van artikel 5 van de tekst van het ontwerp, zoals dit artikel uiteindelijk eenparig door de commissie werd aangenomen en op grond waarvan elke kamervoorzitter in het hof van beroep één sinds ten minste vijftien jaar op het tableau van de orde ingeschreven advocaat kan oproepen om zitting te nemen.

Daarnaast voegt het thans voorliggend ontwerp aan boek I van het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek een titel IIbis toe, luidende als volgt: « Plaatsvervangende magistraten aangewezen uit de op rust gestelde magistraten ».

Deze nieuwe titel behelst één artikel, namelijk het nieuwe artikel 156bis van het Gerechtelijk Wetboek dat het nieuwe ambt van plaatsvervangend magistraat, aangewezen uit de wegens hun leeftijd op rust gestelde magistraten, instelt bij de hoven van beroep, de arbeidshoven, de rechtbanken van eerste aanleg, de arbeidsrechtbanken en de rechtbanken van koophandel. Dit is dus niet het geval bij het Hof en het parket van Cassatie, bij de vrederechters en bij de politierechtbanken. Dit alles wordt bepaald bij artikel 1 van het ontwerp, zoals het uiteindelijk door de commissie werd aangenomen.

De artikelen 2, 3, 4 en 6 van het ontwerp behelzen enkele kleine aanpassingen in de rangregeling van de magistraten, tengevolge precies van het instellen van het ambt van plaatsvervangend magistraat, aangewezen uit de op rust gestelde magistraten. Deze bepalingen hebben minder belang en werden trouwens eenparig door de commissie zonder veel discussie aanvaard.

Artikel 7 van het ontwerp, zoals het door de commissie werd aangenomen, legt het principe vast van de vergoeding van de plaatsvervangende magistraten, die worden aangewezen uit de op rust gestelde magistraten. Het recht op vergoeding ontstaat wanneer deze plaatsvervangende magistraat opgeroepen wordt om effectief te zeten. Ditzelfde artikel bepaalt ook dat deze vergoedingen in geen enkel geval het maximum mogen overschrijden van de beroepsinkomsten die mogen worden gecumuleerd met het rustpensioen. In het oorspronkelijk ontwerp nr. 562 had de regering de bedragen van deze vergoeding in de wet zelf vastgelegd.

Na bespreking in de commissie werd geöpteerd voor het systeem van het artikel 379 Gerechtelijk Wetboek, waarbij bepaald wordt dat de minister van Justitie de regels voor de toepassing van dit artikel vaststelt. Bij deze bespreking wordt door talrijke leden aangedrongen op een doorzichtig, uniform en billijk systeem wat betreft de vergoedingen van alle plaatsvervangende rechters.

Het belangrijkste artikel van het ganse ontwerp is ongetwijfeld het artikel 8, waarbij het huidige artikel 383 Gerechtelijk Wetboek afgeschaft en vervangen wordt door een nieuw artikel 383, § 1, waarbij de leeftijd voor de inruststelling van de magistraten van de Rechterlijke Orde van 70 op 67 jaar wordt gebracht.

De minister van Justitie motiveert deze verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd voor de magistraten onder meer als volgt: in tegenstelling met de andere pensioensectoren, blijft een magistraat die met pensioen gaat tot de rechterlijke macht behoren en onderworpen aan de wettelijke onverenigbaarheden die voor de magistraten gelden. Het lijkt dan ook verantwoord en billijk de gewone leeftijdsgrens van 65 jaar niet

op de magistraten toe te passen en hen tot de leeftijd van 67 jaar te laten fungeren.

In één enkele uitzondering wordt voorzien, namelijk wat betreft de leeftijdsgrens van de magistraten bij het Hof van Cassatie, die blijft behouden op 70 jaar. Ook dit is redelijk, vermits de magistraten bij dit hof doorgaans op gevorderde leeftijd worden benoemd en vermits zij, gelet op de specifieke aard van dit rechtscollege, een zekere tijd nodig hebben om zich in te werken in de bijzondere techniek van de cassatie.

Rond deze regeling en de motivering ervan ontstond in de commissie spoedig een vrij grote consensus, op één lid na dat de regeling onaanvaardbaar discriminerend vond ten opzichte van de universiteitsprofessoren, waar de pensioenleeftijd zonder uitzondering en lineair op 65 jaar werd gebracht.

Mevrouw N. Maes. — Waarom niet op tachtig?

De heer Weckx, rapporteur. — Op het ogenblik probeer ik het verslag uit te brengen over de bespreking in de commissie. Ik begrijp dus uw opwinding niet, mevrouw. Het debat moet nog beginnen, maar het is natuurlijk uw recht u op te winden wanneer u dit wenst.

In § 2 van het nieuwe artikel 383 Gerechtelijk Wetboek wordt dan aan de inrustgestelde magistraten de mogelijkheid geboden om tot de leeftijd van 70 jaar het ambt van plaatsvervangend magistraat bij hun rechtscollege waar te nemen. Zij moeten hiertoe zelf het verzoek doen aan hun korpsverster. Deze kan daarenboven aan het ambt van plaatsvervangend magistraat een einde maken, ofwel op diens verzoek, ofwel ambtshalve, ofwel indien de plaatsvervangende magistraat wegens ziekte of gebrekkigheid er niet meer toe in staat is zijn ambt te vervullen. Dit alles wordt geregeld door artikel 11 van het ontwerp. In de tekst van dit artikel 11 dient trouwens een materiële verbetering te worden aangebracht, meer bepaald op de zevende regel, dienen de woorden «tweede lid» vervangen te worden door «§ 2»; zo ook in de Franse tekst, waar «alinéa 2» dient vervangen door «§ 2». Hetzelfde dient trouwens ook te gebeuren in artikel 1 van het ontwerp.

Ik heb gemerkt dat de regering onderaan de tekst van een amendement op artikel 15 dit erratum heeft gesuggereerd aan de Senaat. Als rapporteur verzoek ik de Senaat dan ook deze kleine materiële verbetering aan te brengen in de tekst van artikel 1 en artikel 11.

Er zij nog opgemerkt dat de commissie van oordeel was dat de korpsverster best uitgesloten worden van de mogelijkheid om plaatsvervangend rechter te worden, eenmaal dat zij op rust zijn gesteld. Het leek de commissie inderdaad niet opportuun om hen na hun pensionering nog de mogelijkheid te geven om als plaatsvervangend rechter te zetelen in een rechtscollege, dat zij soms gedurende vele jaren hebben geleid. Dit is bepaald in de laatste paragraaf van artikel 8.

Een niet te veronachtzamen oorzaak van de achterstand in de rechtsbedeling is het openstaan van ambten tussen het vertrek van een magistraat en de indiensttreding van zijn opvolger.

Om hieraan tegemoet te komen wordt in artikel 9 van het ontwerp in de mogelijkheid voorzien voor magistraten, die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt, om hun ambt verder uit te oefenen tot hun opvolger in de personeelsformatie van het gerecht is opgenomen. Hiertoe dienen zij zelf een verzoek te doen op voorstel van hun korpsverster. Zij worden door de Koning hiertoe gemachtigd voor een maximumtermijn van zes maanden, die niet kan worden verlengd.

Anderzijds verplicht artikel 9 in zijn eerste paragraaf de magistraten, die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt, ertoe aan te blijven gedurende ten hoogste één jaar voor de geschillen waarvan zij vóór hun pensioengerechtigde leeftijd kennis hadden genomen en waarin nog geen beslissing is gevallen, behalve wanneer zij door hun korpsverster daarvan worden vrijgesteld.

Andermaal zijn de korpsverster ook van deze mogelijkheden uitgesloten om voor de hand liggende opportunitaire redenen.

Tenslotte zijn er in het ontwerp nog een aantal overgangsbepalingen en een nieuwe regeling tot inruststelling van de griffiers, de secretarissen van de parketten en de personeelsleden van de griffies en de parketten.

Artikel 12 van het ontwerp, zoals het uiteindelijk door de commissie werd aangenomen, behelst de overgangsmaatregelen voor de magistraten van de Rechterlijke Orde. Deze maatregelen nemen *mutatis mutandis* de bepalingen over van het koninklijk besluit nr. 81 d.d. 31 juli 1982 voor de hogleraren. De magistraten die op 1 september 1984 de volle leeftijd van 65 jaar, maar nog niet de leeftijd van 67 jaar hebben bereikt, kunnen op hun verzoek hun ambt gedurende drie jaar verder uitoefenen. De

magistraten die op 1 september 1984 de volle leeftijd van 67 jaar hebben bereikt, kunnen op hun verzoek hun ambt nog twee jaar uitoefenen. In geen enkel geval mag de leeftijdsgrens van 70 jaar overschreden worden.

De problematiek van de overgangsbepalingen werd na de terugzending naar de commissie door de Senaat op 13 maart jl. aan een nieuw en grondig onderzoek onderworpen.

Twee amendementen van collega's om de overgangsbepalingen voor de magistraten te spreiden over verschillende jaren werden door de commissie uiteindelijk niet aanvaard, omwille van de kleine impact, die zij *in concreto* zouden hebben op het geheel van het magistratenkorps.

Het volstaat desbetreffend de tabel op bladzijde 3 van mijn aanvullend verslag, stuk nr. 550-5, te overlopen om vast te stellen dat de amendementen die door collega's werden ingediend en dat de tekst zoals hij door de regering werd voorgelegd, zeer weinig effecten zouden ressembleren onder de leden van de magistratuur. Indien men de amendementen goedkeurde, zouden *in concreto* die magistraten die op 1 september 1984 de leeftijd hebben bereikt tussen 62 en 65 jaar, één jaar langer kunnen aanblijven. Dat is niet het geval op grond van de tekst die de commissie heeft aangenomen.

De twee amendementen werden door de commissie verworpen.

Uw commissie aanvaardde wel eenparig en terecht trouwens het verlengen van de overgangsbepaling van artikel 15 voor de griffiers, waar de oorspronkelijke vervaldatum van 1 september 1984 om humanitaire redenen en om billijkheidsredenen vervangen werd door 1 september 1985.

Er zij tenslotte nog aan toegevoegd dat artikel 14 de leeftijdsgrens van de griffiers van hoven en rechtbanken, van de secretarissen van de parketten, van de personeelsleden van de griffies en de parketten en van de attachés in de dienst voor documentatie en overeenstemming der teksten bij het Hof van Cassatie, op 65 jaar brengt.

Als besluit zij vermeld dat het geheel van dit belangrijk ontwerp, zoals het uiteindelijk door de commissie, geamendeerd, aangevuld, samengevoegd en gecoördineerd werd, met 9 stemmen bij 3 onthoudingen werd aangenomen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van In voor een motie van orde.

De heer Van In (motie van orde). — Mijnheer de Voorzitter, ik heb bij motie van orde het woord gevraagd om de Senaat te confronteren met een omstandigheid die trouwens niet nieuw is en waarop gisteren reeds een van onze collega's heeft gewezen.

Terwijl de bespreking van de ontwerpen in de Senaat aan de gang was, is men reeds met de behandeling van dezelfde teksten in de commissie voor de Justitie van de Kamer van volksvertegenwoordigers begonnen.

Ik heb tegen deze werkwijze persoonlijk geen bezwaar. Het is het goed recht van een bewindsman, in de diverse organen van de wetgevende macht, te peilen naar de standpunten ten aanzien van bepaalde ontwerpen van wet. Wij stellen vandaag echter vast dat de door de minister opgemaakte tekst blijkbaar niet gunstig wordt onthaald. In de commissie voor de Justitie van de Kamer heeft zich een oriëntering afgetekend waaruit blijkt dat men het aldaar niet eens is met de grote lijnen van het ontwerp. Derhalve meen ik, mijnheer de Voorzitter, dat de minister vandaag ook de consequenties van zijn initiatief moet ondergaan en dat hij ons zijn bedoelingen moet medelen met het oog op het verder verloop van de besprekingen.

Als blijkt dat een deel van de meerderheid de minister niet volgt, dan lijkt het mij nogal retorisch hier vandaag het woord te voeren want dan zal er voor het ontwerp toch geen meerderheid worden gevonden.

Ik pleit niet voor een terugzending van het ontwerp naar een of andere commissie maar wens het standpunt van de minister te vernemen vooraleer het debat verder ten gronde zou worden gevoerd. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Mijnheer Van In, ik kan uiteraard de minister niet beletten, op uw vraag te antwoorden, maar ik ben wel de hoeder van het tweekamerstelsel in dit land. Wat de Senaat betreft, rijst er ten aanzien van de gevolgde procedure geen enkel probleem. De feiten die u hier hebt aangehaald, zijn mij bekend want ik heb daarstraks nog de voorzitter van de Kamer ontmoet en over die aangelegenheid gesproken. Er is geen enkele reden om de aan de gang zijnde bespreking niet voort te zetten.

La parole est à M. Gol, Vice-Premier ministre.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Monsieur le Président, comme je m'en suis expliqué hier à l'occasion de la discussion de mon budget et compte tenu des dates auxquelles les deux assemblées ont décidé de fixer leurs vacances parlementaires, j'ai obtenu de la commission de la Justice de la Chambre que, sans procéder à aucun vote, elle entame la discussion générale des deux projets qui sont à votre ordre du jour d'aujourd'hui et ce afin de permettre l'entrée en vigueur, au 1er septembre 1984, pour la rentrée judiciaire, des dispositions que vous discutez actuellement.

Je ne vois pas en quoi — et d'ailleurs M. Van In ne l'a pas soutenu — il serait irrégulier de procéder de la sorte pour la bonne raison que la Chambre n'a pas émis de vote en l'espèce et qu'elle a toujours le droit, au sein de sa commission de la Justice, de porter à l'ordre du jour toute question qui l'intéresse, fût-ce un texte qui ne lui a pas encore été officiellement soumis, mais dont elle estime à tort ou à raison, anticipant quelque peu sur la décision du Sénat, qu'il lui sera soumis à bref délai.

Puisque M. Van In a fait allusion aux débats qui ont eu lieu ce matin en commission de la Chambre et qui sont, en principe, confidentiels, je dirai simplement qu'un membre de la majorité a, à titre personnel, émis des réserves sur certains aspects du projet. Il ne me semble pas que cela soit de nature à contrarier le vote du projet à la Chambre, celle-ci étant, bien entendu, totalement libre, comme le Sénat, de se prononcer sur les textes que lui soumet le gouvernement.

Cela dit, je pense que la commission du Sénat, qui a son propre jugement, lequel ne dépend, me semble-t-il, nullement de jugements postérieurs qui pourraient survenir à la Chambre, a voté ce texte par une très large majorité. Je lui demande de faire de même en séance plénière du Sénat, respectant ainsi sa conviction propre et autonome.

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Herman.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Mijnheer de Voorzitter, ik kan kort gaan. Ik wil even het probleem aansnijden van de leeftijdsgrens vastgesteld voor de inruststelling van de magistraten.

Volgens het ontwerp zou die leeftijdsgrens, tenzij voor de leden van het Hof van Cassatie, worden gebracht op 67 jaar. Ik herinner mij de besprekingen in verband met het Gerechtelijk Wetboek dat die leeftijdsgrens op 70 jaar bepaalt. Toentertijd werd de magistratuur geraadpleegd. Men had immers de tijd daartoe aangezien men een volledige nieuwe codex maakte.

Mijnheer de minister, hebt u enige informatie gekregen van de magistraten en van de korpsversten? Weet u wat hun mening is over de toepassing van de nieuwe leeftijdsgrens? Vergeten wij niet dat in één klap een belangrijk deel van de leden van de hoven van beroep, die vrijwel tot de hoogste trap van de magistratuur behoren, de leeftijdsgrens zouden bereiken. Er zouden niet minder dan een vijftigtal personen moeten worden vervangen in de hoven van beroep, wat een grote verschuiving tot gevolg zou hebben.

Is die verschuiving niet van die aard dat de goede werking van onze verschillende rechtsinstanties in gevaar wordt gebracht? Een grote financiële inspanning zal bovendien noodzakelijk zijn aangezien enerzijds, verschillende magistraten tot het pensioen zullen worden toegelaten terwijl anderzijds, in eerste aanleg, nadat de promoties gebeurd zijn, een belangrijk aantal magistraten zullen moeten worden vervangen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van In.

De heer Van In. — Mijnheer de Voorzitter, de samengevoegde ontwerpen die ons zoëven omstandig door de verslaggever werden toegelicht, worden door ons met gemengde gevoelens onthaald.

In de huidige stand van zaken moet de pensioenregeling van de magistraten, wat de leeftijdsgrens betreft, op dezelfde manier worden benaderd als die van de andere burgers in ons land, ware het niet dat, in verband met het statuut en de bezoldiging van de magistraten, grondwettelijk speciale vereisten en speciale tegemoetkomingen gelden.

Het lijkt voor de hand te liggen dat in een meer verwijderde toekomst een pensioenleeftijd van 67 jaar voor de doorsneemagistraten zal gelden. Principieel kunnen wij daartegen geen grote bezwaren maken. Op het praktische vlak en gezien in de onmiddellijke toekomst is de toestand helemaal anders.

Bij de bespreking in de commissie heb ik de aandacht van de minister gevraagd voor die magistraten die op rijpere leeftijd aangezet werden om in de magistratuur te treden. Deze gevallen zijn geen uitzondering. Het is bijvoorbeeld een gewoonte dat advocaten of zelfs notarissen met een behoorlijk lange praktijk of reeds een gevorderde leeftijd ertoe aangespoord worden het ambt van vrederechter te aanvaarden.

Een aantal magistraten worden anderzijds door de vervroeging van de pensioenleeftijd in hun financiële belangen en uiteraard ook in die van hun gezin, getroffen. Onze vraag is dan ook meer dan retorisch: dienen de overgangsmatregelen tot aanpassing aan de nieuwe situatie niet te worden verlengd? Volgens ons verdient deze vraag een overweging.

Daarnaast, mijnheer de Voorzitter, rijst het probleem van de plaatsvervangende magistraten. Dit probleem is niet nieuw. Bij heel wat lagere rechtbanken kennen wij het bestaan van plaatsvervangende magistraten. Dit systeem bestond tot nog toe niet voor de hoven van beroep, maar het is de bedoeling van de minister met dit ontwerp ook plaatsvervangende magistraten bij de hoven van beroep te laten fungeren. Wij stellen thans vast dat de financiële tegemoetkoming ten aanzien van dit soort plaatsvervangende magistraten verschilt van de bestaande regeling bij de andere rechtbanken.

Principieel hebben wij gesteld dat de financiële benadering ten aanzien van de plaatsvervangende magistraten, waar deze ook worden aangesteld, steeds precies dezelfde moet zijn. Zo kan ik gevallen citeren van plaatsvervangende vrederechters die fungeren gedurende een gedeelte van of een hele vakantie of tijdens de periode dat de effectieve magistraat afwezig is wegens ziekte, maar die hiervoor geen vergoeding krijgen omdat zij de kaap van de dertig dagen niet overschrijden. De regel schijnt inderdaad te zijn dat zij eerst dertig achtereenvolgende dagen moeten presteren alvorens een vergoeding te krijgen. Ik aanvaard niet dat men voor de plaatsvervangende magistraten bij de hoven van beroep een speciale bezoldigingsregeling zou inbouwen die afwijkt van de regeling die geldt voor de andere plaatsvervangende magistraten.

Mijnheer de Voorzitter, u hebt nu mijn twee principiële bezwaren gehoord. Ik hoop ter zake nog enige verduidelijking te kunnen krijgen en in afwachting kunnen wij onze houding nog niet bepalen. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, mesdames, messieurs, il ne faut pas sous-estimer l'importance du débat relatif à l'arrière judiciaire. S'il est une chose sur laquelle nous nous accordons tous, c'est bien sur la gravité de cet arrière et sur l'urgence à y porter remède. Beaucoup d'entre nous sont partagés sur les mesures proposées par le ministre. Certaines d'entre elles sont indiscutablement excellentes comme l'accroissement du cadre des magistrats de cour d'appel. La nomination de trente conseillers nouveaux est une mesure positive que nous approuvons sans réserve, de même que le fait d'avoir accordé des compléments de cadre aux tribunaux de Nivelles et de Louvain. Nous approuvons aussi la proposition faite par le ministre de maintenir les magistrats en fonction, au-delà de l'âge de la retraite, jusqu'au moment de la nomination de leur successeur. C'est une mesure pratique fort utile.

Les divergences commencent sur le statut de magistrat suppléant. Nous sommes réservés sur cette façon de concevoir la suppléance. Le fait que des magistrats qui ont une carrière complète soient invités au terme de celle-ci, soit à 67 ans désormais, à devenir magistrat suppléant, après avoir été renommés par le Roi et sur la proposition favorable de leur chef de corps, nous paraît inadmissible lorsqu'il s'agit de personnes dont le statut est régi par une nomination à vie. Il est anormal que la carrière des magistrats soit divisée en deux tronçons: Il y aura une période pendant laquelle ils seront magistrats à part entière et un autre, pouvant s'étaler sur trois ans, au cours de laquelle, et après un nouvel examen de leurs mérites, ils ne seront plus que magistrats suppléants. C'est là une conception de la suppléance qui nous paraît discutable. Il ne nous paraît pas que le projet soit parfaitement conforme à la Constitution.

Je voudrais aller plus loin dans l'examen de ces mesures. Le gouvernement propose donc une série de mesures qui auront pour effet direct et indirect de réduire l'arrière judiciaire. On peut douter de l'efficacité de certaines mesures, mais l'impact d'un certain nombre d'entre elles sera probablement positif. Par contre, il est d'autres propositions dont on ne peut dire qu'elles auront un impact sur l'arrière judiciaire. Il en va ainsi de l'abaissement de l'âge de la retraite de 70 à 67 ans qui est prévu, sauf pour les magistrats de cassation. Il faut remarquer que cette mesure est la troisième qui est prise en la matière depuis une dizaine d'années. Vous

savez qu'autrefois, les magistrats siégeaient pratiquement jusqu'à leur mort.

On a d'abord décidé un premier abaissement de l'âge de la retraite à 75 et 72 ans; une seconde modification, abaissant l'âge du départ à 70 ans est intervenue en 1967, lors de l'instauration du Code judiciaire. Enfin, on nous propose un troisième abaissement à l'âge de 67 ans.

Pour les magistrats, particulièrement les plus anciens, ce sont des mesures discutables et qu'ils apprécient négativement. On peut certainement les comprendre mais je tiens à dire de la manière la plus nette qu'elles sont légitimes. Je trouve normal qu'en période de crise, on harmonise le régime de retraite des magistrats avec celui d'autres catégories sociales et notamment avec le statut des membres de la fonction publique. Mais en veillant à ne pas provoquer des bouleversements inutiles.

Je ne vois pas d'objection à ce qu'on ramène de 70 à 67 ans l'âge de la pension. Mais il faut bien constater que cet abaissement de l'âge de la pension des magistrats n'a pas un impact nécessairement positif sur l'arrière judiciaire ni sur le budget de l'Etat.

Il faut reconnaître que le projet oscille, à ce sujet, entre des motivations et des dispositions quelque peu contradictoires. Je vais tenter de vous le montrer.

Après avoir souligné, à juste titre, la nécessité de limiter l'accroissement des dépenses du budget de la Justice, le gouvernement propose deux mesures dont l'effet est cumulatif quant aux dépenses.

Première mesure: il augmente de 30 unités le cadre des cours d'appel. Nous en sommes parfaitement d'accord; c'est là une mesure excellente.

Deuxième mesure: il abaisse l'âge de la pension, avec une courte période transitoire de trois ans, ce qui entraîne nécessairement le départ prématuré d'un grand nombre de magistrats. Quarante-huit d'entre eux pourraient être visés par cette mesure. Ces magistrats, qui bénéficieraient d'une pension, seront évidemment remplacés par d'autres dont les traitements équivalent à peu près à ceux des magistrats mis à la retraite. Du point de vue du budget, il y a donc là des dépenses cumulatives.

Troisièmement: après avoir abaissé l'âge de la pension, le gouvernement propose des mesures qui ont pour résultat de retarder la cessation des fonctions puisqu'elles amènent les magistrats pensionnés à travailler au-delà de l'âge de la retraite.

Plusieurs dispositions les invitent ou les obligeront à rester en fonction après 67 ans. J'ai rappelé la disposition qui imposera aux magistrats de demeurer en fonction jusqu'à nomination de leur successeur. En soi, cette mesure est parfaitement acceptable.

On leur demandera aussi de rester en fonction pendant un an, au maximum, pour traiter les dossiers qu'ils n'ont pas terminés. Cette mesure est discutable mais, à la limite, acceptable. Après avoir abaissé l'âge de la retraite, on leur proposera enfin de devenir magistrat suppléant. A ce sujet, j'ai dit tout à l'heure ce que je pensais de la constitutionnalité d'une telle mesure.

Il faut bien constater qu'il y a, dans ces mesures, des raisons qu'il n'est pas toujours facile d'expliquer et de comprendre. On demande, en effet, aux magistrats de prendre plus tôt leur retraite mais, en même temps, d'une certaine manière, on fait tout pour les maintenir dans la fonction, avec, bien entendu, des revenus professionnels moindres que ceux dont ils pourraient bénéficier s'ils étaient magistrats effectifs à temps plein ... Tout cela n'est pas glorieux ...

Dans ce contexte, quelle est la signification de l'amendement que nous déposons?

Le gouvernement a décidé de limiter à trois années la période transitoire pendant laquelle les magistrats qui atteignent l'âge de 67 ans pourront continuer de siéger jusqu'à 69 ou 70 ans.

Nous proposons d'étendre cette période transitoire de trois ans à six ans et ce pour plusieurs raisons, que je vais tenter d'expliquer.

Tout d'abord, nous estimons que le renouvellement trop rapide des effectifs de magistrats — et c'est la raison la plus déterminante — va conduire à des problèmes sérieux de formation des nouveaux magistrats. En effet, un renouvellement trop rapide des magistrats risque de désorganiser les tribunaux qui comptent actuellement un nombre important de magistrats de plus de 60 ans, d'autant plus que beaucoup ont été nommés après la libération et atteignent maintenant l'âge de 65 ans.

Au niveau des cours d'appel et des cours de travail, l'abaissement de l'âge de la retraite a pour conséquence de mettre, à brève échéance, un grand nombre de magistrats à la retraite. C'est ainsi que si l'on applique

le système du gouvernement, 67 magistrats sur les 209 qui composent les cours d'appel seront mis à la retraite, dont 48 prématurément.

Fait plus important qu'il faut souligner: un nombre considérable de chefs de corps vont être mis à la retraite prématurément.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Depuis que je suis ministre de la Justice, monsieur Lallemand, c'est-à-dire depuis deux ans et demi, j'ai déjà fait prêter serment trois fois entre les mains du Souverain à un premier président de la Cour d'appel de Gand. Il ne fallait pas attendre mon projet pour que, dans une période courte, des chefs de corps se succèdent à une cadence assez rapide à la tête d'un corps: la règle de l'ancienneté pour désigner le chef de corps crée ce hasard qu'à certains moments la succession des chefs de corps se fait à une cadence très accélérée.

M. Lallemand. — Ce n'est pas une raison pour accélérer davantage cette cadence. C'est là une des déficiences du système judiciaire actuel. Cette succession trop rapide des chefs de corps pose très souvent des problèmes d'organisation.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — On ne va pas l'accélérer davantage, mais simplement sauter quelques échelons.

M. Lallemand. — C'est justement là une des conséquences qu'il faut mesurer.

J'ai les chiffres: dans les cinq années à venir, pour les cinq cours d'appel, sept des neuf chefs de corps actuellement en fonction, dont cinq sur sept prématurément, seront mis à la retraite. Si l'on applique le projet, il en résultera que pour les vingt-six tribunaux de première instance, dix-sept des cinquante chefs de corps actuellement en fonction, soit un tiers, seront mis à la retraite, dont onze prématurément.

Cela n'est pas sans conséquence.

L'application de la mesure quelque peu paradoxale qui nous est proposée: l'abaissement de l'âge de la retraite joint à une période de transition extrêmement courte, peut provoquer une désorganisation des tribunaux, préjudiciable à l'exercice de la justice. Il faudra en tout cas prendre cette conséquence en considération lors du vote sur l'amendement.

On peut prétendre, en effet, que les raisons que j'invoque sont arbitraires, sans fondement ou qu'elles ne sont pas sérieuses. Mais je constate que le gouvernement lui-même, quand il s'agit de la Cour de cassation qui, elle, bénéficie d'un régime dérogatoire puisque pour ses magistrats, l'âge de la pension n'est pas ramené de 70 à 67 ans, explicite dans l'exposé des motifs de façon claire et éloquente les raisons de cette exemption: «Soumettre les membres de la Cour de cassation et du parquet à la règle générale de la limite d'âge de 65 ans entraînerait inévitablement un renouvellement presque complet en peu de temps. Une telle situation serait hautement préjudiciable au maintien de la stabilité de la jurisprudence.» Il faut se demander sérieusement si l'argument, incontestable pour la Cour de cassation, ne vaut pas également pour les cours d'appel qui sont, elles aussi, des instances qui fixent la jurisprudence et sont composées pour une large part de magistrats âgés. Il se pose donc là un problème important et je regrette que le gouvernement, qui l'a pris en considération pour la Cour de cassation, ne l'ait pas fait de même pour les cours d'appel en fixant la période transitoire.

Deuxième considération: le risque de démantèlement des cours d'appel est d'autant plus grand qu'il n'est pas certain que les magistrats qui ont atteint l'âge de 67 ans accepteront de rester au-delà de 67 ans pour devenir magistrats suppléants.

A un membre qui lui a demandé, en commission, s'il était exact que les dispositions transitoires prévues dans le projet risquaient d'entraîner le démantèlement de certaines cours, le ministre a répondu que ce pourrait être le cas — je cite le rapport — «si les magistrats étaient peu nombreux à solliciter l'application des mesures transitoires prévues à l'article 12». Le gouvernement se fonde là sur une hypothèse qui témoigne qu'il prend un risque, peut-être calculé...

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Je ne me fais aucune illusion et vous non plus, monsieur Lallemand: les magistrats seront nombreux à réclamer les dispositions transitoires puisqu'ils sont nombreux à faire pression sur les membres des assemblées pour étendre ces mesures jusqu'à dix ans.

M. Lallemand. — Vous dites que de nombreux magistrats accepteront de devenir suppléants. Je n'en suis pas si sûr.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — C'est autre chose.

Nombreux seront ceux qui demanderont de rester en fonction avec un traitement plein jusqu'à l'âge de 70 ans. Quant à assurer un service un peu plus volontaire et malheureusement moins bien rémunéré, ils seront probablement moins nombreux à l'accepter et, sur ce point, il est possible que vous ayez raison. Ce serait regrettable.

M. Lallemand. — Effectivement, car cela entraînerait le risque du vide dont j'ai parlé: Il suffit de penser que 67 magistrats de cour d'appel devront partir dans les quelques années à venir et que plus de cent devront quitter les tribunaux de première instance.

M. Cooreman. — Après le délai de transition.

M. Lallemand. — Pendant et après ce délai, monsieur Cooreman.

En effet, les trente nouveaux magistrats qui seront nommés en cour d'appel devront être choisis parmi les magistrats des tribunaux de première instance. Il faudra également assurer le remplacement des 67 magistrats de cours d'appel qui quitteront leurs fonctions dans le délai que j'ai indiqué. Les magistrats de première instance qui partent à la retraite devront également être remplacés. Ces modifications créeront un mouvement particulièrement important et dangereux quant à la formation et à l'équilibre de la magistrature. On ne cesse de se plaindre, dans tous les partis, des nominations des magistrats, de la difficulté de les former de façon convenable. La réforme que nous sommes en train d'entreprendre accélérera le mouvement et créera un vide plus grand sans nécessité.

M. Cooreman. — Non, avec nécessité.

M. Lallemand. — Le problème est que la nécessité n'y est pas et cela, vous ne l'expliquez pas. Comment pourriez-vous la fonder alors que vous devez recourir au système des suppléants?

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Tous les chefs de groupe de la Chambre ont signé une proposition de loi abaissant l'âge de la retraite à 65 ans.

M. Lallemand. — Nous ne discutons pas du principe de l'abaissement de l'âge de la retraite, sur lequel nous sommes d'accord avec vous. Nous parlons de la période transitoire, ce qui est tout à fait différent. Vous avez bien fait d'abaisser l'âge de la retraite à 67 ans, mais je vous reproche de ne pas avoir prévu de mesures transitoires qui éviteraient le risque que je viens d'indiquer.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Il y a des dispositions transitoires!

M. Lallemand. — Elles sont de trois ans.

La situation n'est pas nouvelle. Elle s'est produite lorsque nous avons voté le Code judiciaire. A cette époque, avait été prévue une période transitoire de deux années par année d'abaissement de l'âge de la pension. C'était une solution raisonnable et c'est à elle que je me suis référé. J'ai appliqué des critères identiques à ceux du législateur de 1967 lorsqu'il a abaissé l'âge de la retraite de 75 à 70 ans. En écourtant cette période transitoire, vous créez un risque inutile de désorganisation des tribunaux. Je pense donc que mon amendement a sa pleine justification.

J'ai d'ailleurs entendu à cet égard une série d'arguments, qui ne sont pas excellents sur l'efficacité des jeunes magistrats et sur l'inefficacité des anciens. Ce sont des considérations gratuites et arbitraires. J'ai aussi entendu dire, fait plus grave — et je crois, monsieur le ministre, que vous avez répété cet argument — que, à l'époque où l'on porte atteinte de manière dramatique à la situation des métallurgistes, par exemple, en abaissant l'âge de leur pension, il était tout à fait normal d'abaisser l'âge de la pension des magistrats. Je suis bien d'accord pour qu'il le soit...

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Ce ne sont pas mes termes.

J'ai indiqué qu'on mettait à la prépension du personnel à 52 ans à Cockerill-Sambre et à 55 ans dans nombre d'entreprises en difficulté. J'ai dit qu'on allait agir de même pour les enseignants à 60 ans et que les professeurs d'université avaient déjà subi le même sort à 65 ans avec les mêmes dispositions transitoires que celles qui sont prévues dans le projet en discussion.

J'ai ajouté que, par conséquent, les magistrats seraient ceux qui, avec une pension à 67 ans, bénéficieraient du statut le plus privilégié. Malgré cela, le syndicat des magistrats quinquas-sexagénaires se multiplie en interventions pour essayer d'allonger les dispositions transitoires à six, voire dix ans et de rendre donc totalement inefficaces les dispositions du projet.

M. Lallemand. — Je ne suis pas d'accord avec vous pour deux raisons fondamentales. D'abord, parce que je trouve démagogique d'assimiler la situation des magistrats à celle des métallurgistes. Elle n'est pas la même.

M. Lagneau. — C'est rare de l'entendre dire par un socialiste!

M. Lallemand. — Quelle est la portée d'un tel argument?

Lorsque vous prétendez qu'il faut aligner le statut de la fonction publique, voire celui des magistrats, sur celui des contrats privés, soutenez-vous sérieusement cette thèse? Il me paraît que non. Il n'est donc pas sérieux de parler ici des métallurgistes.

Pour ma part, je ne suis pas d'avis qu'on mélange les genres. Je le suis d'autant moins qu'en ce qui concerne les magistrats, nous sommes dans l'obligation de leur demander de demeurer en fonction après l'âge de la retraite, précisément parce qu'ils sont en nombre insuffisant. Nous sommes contraints de procéder à de nouvelles nominations.

Leur situation n'est, en aucune manière, comparable à celle d'autres catégories sociales que vous venez d'évoquer, où sévit hélas! le chômage. C'est précisément pour combattre une argumentation spéieuse que je tiens à préciser que le point de vue que je défends en l'occurrence n'a rigoureusement rien de commun avec l'opinion que je puis avoir de la politique suivie par le gouvernement envers les métallurgistes. C'est, je le répète, un problème tout différent qui doit être réglé dans son contexte et d'une autre manière que celle que le gouvernement a choisie.

Je trouve quelque peu paradoxal que la majorité invoque ce genre d'argument.

Il y a, à mon sens, trois raisons pour approuver mon amendement. La plus importante — et c'est celle qui a, à mon avis, un poids déterminant —, c'est que le système prévu par le gouvernement, à raison de la trop faible durée de la période transitoire, va porter atteinte à la bonne marche de nos institutions judiciaires. Je demande donc de porter la période transitoire de trois à six ans.

Deuxième raison: L'incidence budgétaire est positive puisque au total le budget de l'Etat supportera un montant inférieur à celui qu'il faudra prévoir si l'on vote le projet gouvernemental.

Je pense enfin qu'il faut tenir compte, et ce n'est pas chose négligeable, de l'état d'esprit qui règne dans la magistrature qui a vu la pension de retraite réduite de 25 à 30 p.c. Avant 1982, les magistrats jouissaient d'un traitement à temps plein. Ils bénéficient actuellement d'une pension normale, ce qui est légitime, mais qui implique pour eux une diminution *capitis* de leur retraite. Seuls les professeurs d'université dans le corps des serveurs de l'Etat ont subi une réduction de cet ordre.

Je souhaite que le ministre de la Justice veuille à ce que les rapports entre le Parlement, le gouvernement et le pouvoir judiciaire restent harmonieux. C'est la raison pour laquelle j'ai souhaité qu'il reprenne et défende mon amendement. Il aurait peut-être ainsi contribué à améliorer des relations dont je constate, avec regret, qu'elles se dégradent. C'est regrettable et certains d'entre nous me comprendront parfaitement. (*Applaudissements sur les bancs socialistes et sur ceux du FDF.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de rapporteur.

De heer Weckx. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb met belangstelling geluisterd naar het pleidooi van de heer Lallemand. Dat had hij trouwens al in het lang en in het breed gehouden in de nieuwe vergadering van de commissie voor de Justitie die wij aan dit probleem hebben gewijd nadat de Senaat de zaak opnieuw had verzonden naar de commissie.

Het verwondert mij wel enigszins de heer Lallemand niet te hebben horen spreken over wat ik daarstraks vermeldde in mijn uiteenzetting,

namelijk de verwijzing naar de tabel op bladzijde 3 van mijn aanvullend verslag. Indien men op een zelfs vrij gepassioneerde wijze discussieert moet men toch exact nakijken waarover men discussieert. Het gaat hier alleen over een bepaalde categorie magistraten, namelijk die van 65 tot 62 jaar die, mocht men indertijd het amendement van de heer Lallemand hebben aangenomen, één jaar langer zouden blijven dan op het ogenblik volgens het ontwerp het geval zou zijn.

De heer Gol, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Institutionele Hervormingen. — Dit geldt voor een jaar en voor 166 personen.

M. Lallemand. — On se demande pourquoi vous résistez tellement.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — En quoi votre amendement pourrait-il améliorer la situation?

M. Lallemand. — Une année, pour la formation d'un nouveau magistrat, est une chose importante si l'on veut éviter la désorganisation des tribunaux. Qu'on ne vienne pas dire qu'il n'est pas important de maintenir quarante-huit magistrats pendant une année lorsque se produisent des renouvellements de cadres aussi importants que ceux qui sont annoncés. Tel est précisément l'objet de l'amendement.

De heer Weckx. — Mijnheer de Voorzitter, mijn uiteenzetting had alleen tot doel dit debat terug te brengen tot zijn ware proporties. Uiteindelijk gaat het daarover.

Alle andere argumenten die men op een vrij gepassioneerde wijze heeft ingeroepen, zijn volgens mij niet ter zake. De tabel op bladzijde 3 van het verslag spreekt voor zichzelf. (*Applaus op sommige banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Gol, Vice-Premier ministre.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Monsieur le Président, le projet en discussion est le deuxième volet d'un triptyque imaginé par le gouvernement en vue de rencontrer le problème pénible et complexe de l'arriéré judiciaire.

Lors des discussions budgétaires, j'ai affirmé à plusieurs reprises à cette tribune qu'il s'agissait là du principal problème qu'avait à résoudre le ministre de la Justice. Ainsi que M. Lallemand l'a déclaré tout à l'heure, nous n'entrerons certainement pas dans une controverse sur l'importance et l'urgence de ce problème de l'arriéré judiciaire, car il est à ce point grave et urgent dans notre pays, qu'on estime généralement que ne pas avoir de preuve de son droit revient en pratique à n'avoir pas de droit et que, de même, le fait de ne pas avoir le moyen de faire valoir ses droits — j'entends par là le fait de devoir parfois attendre quatre à cinq ans avant qu'un litige soit débattu devant une cour d'appel — équivaut aussi à ne plus avoir de droit.

Le triptyque proposé pour tenter de résorber, à tout le moins partiellement, et en tout cas, d'alléger l'arriéré judiciaire, est le suivant.

Tout d'abord, il comporte une série de projets à portée limitée, visant à simplifier et à accélérer diverses procédures. Ces projets, annoncés dès mon entrée en fonction, ont tous été déposés, soit à la Chambre, soit au Sénat, et certains ont déjà passé le cap d'une des deux assemblées. Je suis convaincu qu'ils deviendront bientôt lois.

Le deuxième volet du triptyque est formé du projet de loi, figurant également à votre ordre du jour de cet après-midi, qui vise à augmenter les cadres de la magistrature au niveau des conseillers de cours d'appel, des membres du parquet général et, à la suite d'amendements adoptés par votre commission, de certains tribunaux de première instance.

C'est évidemment la voie la plus simple, la plus claire, la plus nette pour résorber l'arriéré judiciaire que l'augmentation des cadres. Dans tous les pays européens confrontés à ce problème, on connaît les limites de cette technique. Ainsi, mon collègue français, M. Badinter, a-t-il, pour l'ensemble de la France, augmenté de quelque 150 unités les cadres de la magistrature. Vous reconnaîtrez que toute proportion gardée, nous faisons relativement bonne figure avec une augmentation de 32 unités au niveau des cours d'appel et des parquets généraux, et de 12 unités au niveau de la première instance. J'entends par là que, dans tout pays, les augmentations de cadres sont nécessairement limitées par les moyens budgétaires, tout aussi nécessairement limités, dont on dispose.

Aussi, faut-il recourir à d'autres moyens pour résorber l'arriéré judiciaire, à savoir des projets simplifiant et accélérant les procédures, mais

aussi des mesures telles que celles proposées par le présent projet. Je ne prétends pas que chacune d'elles puisse résorber l'arriéré judiciaire mais, selon une technique pointilliste utilisée en peinture, elles peuvent constituer les différentes touches apportées successivement et former le tableau susceptible d'alléger ledit arriéré.

Ainsi en est-il des mesures permettant de prolonger la carrière des magistrats jusqu'à la désignation de leur successeur. Ainsi en est-il de cette disposition particulièrement utile, me semble-t-il, qui permet de maintenir en fonction un magistrat jusqu'à ce qu'il ait terminé de traiter les affaires dont il avait commencé l'examen, ou terminé une affaire prise, avec sa participation, en délibéré, supprimant ainsi l'effet de guillotine que nous connaissons actuellement et qui fait qu'une affaire s'interrompt, dans son débat ou dans son délibéré, par l'accès à l'éméritat d'un membre du siège. Une telle situation est devenue inacceptable.

On manquerait la cible — peu de membres de cette Chambre l'ont d'ailleurs visée — si l'on se bornait à considérer chacune de ces mesures comme insuffisante à elle seule pour atteindre l'objectif. Seul l'ensemble peut apporter un mieux, encore que — je le reconnais — il ne puisse abolir entièrement le phénomène regrettable, que nous vivons, de l'arriéré judiciaire.

Pourquoi le projet tendant à abaisser l'âge de la retraite des magistrats et permettant, en même temps, la désignation de magistrats suppléants parmi les magistrats arrivés à l'âge d'une retraite prématurée, constitue-t-il, dans son ensemble, un élément positif pour résorber l'arriéré judiciaire?

Je souhaite partir d'un fait. Et les faits, dit-on, sont plus respectables qu'un lord-maire: les chefs de groupe de la majorité à la Chambre — sur ce point, on ne note aucune controverse entre la Chambre et le Sénat — ont déposé une proposition de loi visant à ramener à 65 ans l'âge de la retraite des magistrats.

A plusieurs reprises, lors de l'examen du projet de loi sur les juges sociaux et les juges consulaires, on a dit, en commission de la Justice de la Chambre et du Sénat, qu'il était grand temps de rétablir une certaine égalité, quant à l'âge de la retraite, entre les magistrats et d'autres catégories de la population.

On a abaissé récemment à 65 ans l'âge de la retraite des professeurs d'universités, par certaines dispositions transitoires qui sont — j'insiste — les mêmes que les dispositions transitoires prévues par le présent projet pour l'abaissement de l'âge de la retraite des magistrats.

J'ajoute que, dans certaines universités, ces dispositions transitoires n'ont même pas été appliquées aux professeurs. Compte tenu de la situation financière difficile de ces établissements, le gouvernement leur avait ouvert la possibilité de décider, librement, de renoncer éventuellement à ces dispositions transitoires et de mettre plus tôt encore les professeurs à la retraite avec les conséquences qui en résultent et qui sont apparues aux universités de Liège et de Gand, où ces dispositions ont été appliquées de manière stricte, comme un véritable couperet.

S'agit-il de cela en l'occurrence? Au lieu de suivre les chefs de groupe de la Chambre, ainsi que mon honorable prédécesseur M. Van Elslande — je ne lui fais aucun reproche à cet égard car il me paraît qu'il était dans la bonne voie — et de fixer à 65 ans l'âge de la retraite des magistrats, je propose de le fixer à 67 ans, excepté pour les membres de la Cour de cassation où l'âge limite de 70 ans est maintenu.

Dans quel but? Afin de tenir compte, entre autres, du fait que les magistrats, même après qu'ils ont atteint l'âge de la retraite, continuent, en vertu du Code judiciaire, à se voir imposer un certain nombre d'incompatibilités qui leur interdisent d'occuper un emploi dans le secteur privé ou dans toute autre partie du secteur public, ce qui n'est pas le cas pour d'autres pensionnés de la fonction publique.

Les incompatibilités ne subsistent pas après la mise à la retraite pour les pensionnés du secteur public, y compris pour les professeurs d'université de l'Etat, qui peuvent continuer à travailler à concurrence du montant limité prévu par la loi, en termes de rémunération, dans diverses activités. Les magistrats ne le peuvent pas. Il s'agissait donc de ne pas leur causer un préjudice et de ne pas créer à leur égard une discrimination. On a donc corrigé la discrimination qui serait survenue par l'application du système des incompatibilités en abaissant l'âge de la retraite, non pas à 65 mais à 67 ans. On a appliqué les mêmes dispositions transitoires que celles prévues pour les professeurs d'université.

Je me permets, monsieur Lallemand, même si cela a semblé vous choquer, sinon vous scandaliser, de reprendre l'argument de la justice distributive et de la justice sociale car on aurait pu choisir de ne pas

s'engager dans la voie de l'abaissement de l'âge de la retraite pour les diverses catégories de la population.

Aux Etats-Unis et au Japon, par exemple, plutôt que d'abaisser l'âge de la retraite, on le relève. On peut considérer que ce système n'est pas nécessairement plus critiquable que le nôtre. Il faut dire aussi que dans ces pays — je songe en particulier aux Etats-Unis — la courbe des traitements est assez différente de la nôtre. Elle commence à monter lentement puis très rapidement, à l'âge de la maturité, pour décroître au moment où le rendement n'est peut-être plus aussi efficace. Cette courbe n'est pas fondée sur l'ancienneté, mais à la fois sur les besoins réels du jeune couple, par exemple, et aussi sur l'âge auquel l'individu donne le maximum de sa capacité. Grâce à un système de ce type, on a pu, dans certains pays, comme aux Etats-Unis et au Japon, reculer l'âge de la retraite. Au terme d'une carrière, on se préoccupe davantage de continuer à exercer une activité plutôt que d'obtenir une rémunération extrêmement importante.

Nous nous sommes engagés — n'est-il pas vrai? — collectivement, volontairement, dans le cadre d'un large consensus, vers un système différent, qui ne sera peut-être pas apprécié et sur lequel nous exercerons notre autocritique dans quelques années avec, peut-être, un brusque revirement, dont notre législation a le secret, dans la voie de l'abaissement de l'âge de la retraite pour les diverses catégories de la population.

Les magistrats seront les seuls, après le vote de ce projet, à voir l'âge de leur retraite fixée à 67 ans alors que les professeurs d'université, y compris d'ailleurs les prix Nobel — on n'a pas établi de distinctions entre eux —, auront leur retraite à 65 ans et la plupart des enseignants et fonctionnaires entre 60 et 65 ans. Je mentionne également — parce c'est un problème social et humain auquel vous n'êtes pas insensibles — le cas de beaucoup de travailleurs dont l'âge de la retraite se situe en dessous de 60 ans, spécialement dans les entreprises en difficulté. Dès lors, n'est-il pas légitime, normal de maintenir à 67 ans l'âge de la retraite des magistrats, avec des dispositions transitoires les plus généreuses qui existent, c'est-à-dire celles qui ont été accordées aux professeurs d'université?

M. Lallemand. — Je suis d'accord sur la réduction de l'âge de la pension. Il ne faut pas faire un débat qui n'est pas le vrai débat. Je suis tout à fait d'accord avec votre disposition qui vise à réduire de 70 à 67 ans l'âge de la pension et s'il fallait un jour arriver à la limite de 65 ans, je ne formulerais aucune objection.

Le problème ne se situe pas là mais bien au niveau de l'organisation des cours et tribunaux et donc des mesures transitoires.

Ne déplaçons donc pas le débat.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Je crois que l'amendement que vous proposez ici, s'il s'agit seulement des dispositions transitoires...

M. Lallemand. — J'espère que c'est de cela qu'il s'agit!

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Oui, monsieur Lallemand, mais les choses se mêlent intimement.

On m'a dit ce matin à la commission de la Chambre qu'il y avait des droits acquis d'un certain nombre de magistrats et qu'il vaudrait beaucoup mieux faire entrer en vigueur la disposition de mise à la retraite pour ceux qui débutent aujourd'hui dans la magistrature et non pour ceux qui y sont déjà; chose qu'on n'a faite pour personne puisque, qu'il s'agisse des travailleurs dont j'ai parlé tout à l'heure ou des fonctionnaires, la mesure est toujours intervenue de façon brutale, sans dispositions transitoires.

Je le répète ici puisque tel est l'objet de notre controverse, les dispositions transitoires sont, avec celles des professeurs d'université, les plus généreuses qu'on ait prévu jusqu'à présent pour la mise en application d'une mesure de mise à la retraite anticipée.

Y a-t-il lieu d'aller au-delà dans l'intérêt de la justice et de son organisation? Je vais aborder le problème que vous avez soulevé. D'abord, c'est intentionnellement qu'on abaisse l'âge de la retraite des magistrats et pas seulement pour donner un avantage — certains y verront un avantage — ou pour établir une égalité avec les autres groupes sociaux — certains y verront un inconvénient.

Non, il s'agit aussi d'abaisser l'âge moyen des magistrats pour pouvoir nommer un certain nombre de magistrats plus jeunes. Il est vrai que l'âge n'est pas toujours lié à l'activité et qu'on connaît des magistrats fort âgés qui sont parfois plus efficaces que des magistrats plus jeunes.

Il ne faut pas prendre le problème par l'exception mais au contraire par la règle. Vous ne contesterez quand même pas qu'en règle générale, même si de notables exceptions existent aux deux extrêmes, à savoir des magistrats jeunes particulièrement inefficaces et des magistrats très âgés spécialement efficaces, la règle est quand même, à tort ou à raison, qu'au-delà d'un certain âge, l'efficacité commence à décroître, les congés de maladie sont plus fréquents — je pourrais donner à cet égard une statistique — et que l'efficacité des audiences et le nombre d'affaires traitées tendent à décroître avec un âge avancé.

Un des buts de la proposition tient aussi à l'organisation et à l'efficacité de la justice, par le fait de l'abaissement de l'âge moyen des magistrats et de la nomination d'un certain nombre de magistrats plus jeunes. On verra ainsi rajeunir le corps de la magistrature.

D'autre part, vous semblez voir une contradiction dans le fait que certains seront appelés à exercer une fonction de suppléant. On a voulu précisément tenir compte de la possibilité, pour un certain nombre de magistrats plus âgés appelés à une retraite anticipée, de rendre encore un certain nombre de services. Le ministre n'a pas voulu, ni pour lui, ni pour ses successeurs, prendre la responsabilité de décider qui, parmi les magistrats prématurément mis à la retraite, pourra rendre encore un certain nombre de services et qui ne le pourra pas. Nous avons laissé cette responsabilité au chef de corps.

Certains ont dit qu'on va ainsi placer ce chef de corps dans une situation psychologique impossible. A cette objection, je réponds qu'il est chef de corps et qu'il est normal qu'à certains moments il prenne certaines responsabilités. Par ailleurs, on critique tant — parfois à juste titre — les nominations effectuées par le pouvoir politique et on leur reproche de tenir compte d'autres critères que de celui de l'efficacité. Il ne doit donc pas sembler anormal de confier, dans ce cas précis, au chef de corps, qui tiendra compte à la fois des critères d'efficacité et du niveau de l'arrière judiciaire de son ressort, le soin de désigner les magistrats suppléants.

On nous dit aussi qu'il n'y aura pas beaucoup de magistrats candidats à la suppléance. S'il n'y en a pas beaucoup qui l'acceptent, la tâche du chef de corps sera relativement simple. Elle ne deviendrait compliquée que s'il y avait beaucoup d'amateurs.

M. Lallemand. — Ne redoutez-vous pas que les chefs de corps ne prennent à cet égard des décisions hautement critiquables? Je ne suis pas de ceux qui estiment qu'ils doivent prendre une part déterminante dans la nomination des magistrats.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Il ne s'agit pas de leur nomination.

M. Lallemand. — Il s'agit de leur permettre d'exercer des fonctions magistrales de 67 à 70 ans.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Monsieur Lallemand, je ne voudrais pas vous faire le moindre procès d'intention puisque je n'ai pas apporté ce texte pour le soumettre à votre approbation, mais je ne doute pas que vous auriez hésité et que d'autres auraient peut-être mené un véritable tollé si ma proposition avait tendu à confier au ministre de la Justice le soin de choisir, parmi les magistrats mis à la retraite, ceux qui pourraient accéder à la suppléance et ceux qui devraient réellement définitivement partir à la retraite.

M. Lallemand. — Cela n'a pas de sens!

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — On aurait dit qu'il s'agissait là d'une seconde nomination qui pourrait être influencée par le comportement du magistrat pendant sa vie active.

M. Lallemand. — Effectivement. C'est très clair.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Vous êtes donc d'accord.

Cela prouve bien que nous avons fait preuve de sagesse en confiant cette responsabilité aux chefs de corps plutôt qu'au ministre de la Justice qui aurait pu être soupçonné, même s'il avait été de parfaite bonne foi, de vouloir procéder une seconde fois à la nomination d'un magistrat.

Je prétends que ces mesures sont sages et qu'elles peuvent réduire l'arriéré judiciaire. N'y aurait-il qu'un quart des magistrats admis à la retraite prématurée qui accepteraient, même pour une partie du temps disponible, d'exercer la fonction de suppléant, nous aurions contribué dans une mesure importante à la réduction de l'arriéré judiciaire. J'ajoute que, sur ce plan, je ne suis pas d'une religion bloquée ou d'un sectarisme particulier. Si, au-delà des mesures proposées, d'autres pouvaient nous être suggérées, soit d'initiative parlementaire, soit après une intervention auprès des autorités gouvernementales, dans le but de compléter le dispositif du projet, je serais évidemment enchanté de les accueillir.

Certains disent, par exemple, qu'il n'est pas suffisant de désigner comme suppléants des magistrats admis à la retraite, il faut aussi pouvoir désigner des avocats ou des professeurs d'université.

Personnellement, je suis assez réticent à en faire une règle, notamment pour les professeurs d'université appelés à devenir occasionnellement conseillers à la cour d'appel en tant que suppléants. Il faut effectivement distinguer les juristes praticiens des professeurs de droit.

Je me souviens du mot de Henry Kissinger, qui distinguait les juristes des professeurs de droit, disant de la première catégorie qu'ils visaient à trouver une solution à chaque problème et de la seconde qu'il leur arrivait de vouloir trouver un problème à chaque solution.

Les membres du Sénat qui sont aussi des praticiens du droit, notamment dans le cadre du barreau, savent que certains magistrats, réputés dans leur fonction de professeur d'université, voient parfois les choses d'une façon quelque peu théorique lorsqu'ils siègent au palais de justice.

Il m'est arrivé — et ceci sans vouloir personnaliser le débat — de plaider une affaire et d'obtenir un jugement extrêmement bien motivé, qui avait détaillé toute la jurisprudence de la Cour de cassation de France et l'ensemble de la doctrine, mais qui, au niveau du dispositif, avait omis de délivrer le legs qui était l'objet de la demande. J'ai donc dû aller en appel contre le jugement qui me donnait satisfaction par une motivation extrêmement développée, uniquement parce qu'on avait oublié l'essentiel, qui était d'obtenir satisfaction, non pas seulement dans les principes, fussent-ils appuyés par la jurisprudence de la Cour de cassation de France, mais pour ce qui intéresse la partie, c'est-à-dire dans la réalité concrète.

Je ne serais donc pas tellement partisan de choisir les magistrats suppléants parmi les professeurs d'université. Les choisir parmi les magistrats admis à une retraite prématurée me paraît être la garantie objective d'obtenir des hommes d'expérience, qui seront volontaires, pour autant que le chef de corps soit d'accord, pour apporter certaine contribution, aux travaux judiciaires, moyennant une indemnité calculée sur le temps qu'ils auront passé dans l'exercice de cette fonction de magistrat suppléant.

Choisir des avocats comme suppléants? Certes, on pourrait le faire. J'ai suffisamment développé en commission les arguments dans ce sens. Si, d'initiative parlementaire, il est suggéré, dans des conditions bien claires, de prévoir l'exercice de fonctions de magistrat suppléant par certaines catégories d'avocats et à certaines conditions précises, je n'y verrais pas d'objection. En outre, conformément à ma promesse faite au Sénat et à la Chambre des représentants, je compte déposer, avant même les vacances parlementaires, le projet de loi déjà approuvé par le Conseil des ministres, créant la fonction de conseiller unique à la cour d'appel, bien entendu à l'exclusion des matières pénales et toujours de façon facultative, c'est-à-dire que toute partie au procès pourra toujours demander une chambre à trois juges. L'état des personnes serait également exclu. Mais, là encore, il s'agit, avec tous les autres éléments qui sont présentés ici, d'un dispositif global de nature à résorber l'arriéré judiciaire.

Je ne partage donc pas le pessimisme de M. Lallemand quant au vide qui va se créer dans l'organisation de la justice. D'abord, parce qu'il est fondé sur une analyse des faits. Il me paraît hautement improbable que la plupart des magistrats ne profitent pas des mesures transitoires mises à leur disposition par le présent projet de loi.

Au contraire, comme je me suis permis de le rappeler tout à l'heure par une interruption, quand on voit l'acharnement que certains mettent à convaincre des membres de votre assemblée, et de celle qui sera saisie

ensuite, de la nécessité de prolonger les dispositions transitoires, il me paraît hautement improbable qu'ils ne fassent pas usage des mesures transitoires limitées, mais néanmoins généreuses, mises aujourd'hui à leur disposition. Lors même qu'il y aurait un vide, je ne vois pas en quoi l'amendement de M. Lallemand y porte véritablement remède. Je renvoie au texte du rapport complémentaire de M. Weckx sur la discussion en commission de cet amendement dont j'ai souhaité, au moment où il a été déposé pour la première fois, qu'il puisse être examiné sérieusement. Mais si certains utilisent des bazookas pour tuer les mouches, l'amendement de M. Lallemand me fait songer à l'emploi d'un pistolet à eau pour abattre un éléphant.

M. Lallemand. — Cela le nettoiera à tout le moins.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — En fait, cet amendement ne change pas grand-chose à la situation puisqu'il vise seulement 166 magistrats qui, de toute façon, ne pourront rester, qu'un an de plus en fonction. Est-ce là combler le vide juridique considérable auquel fait allusion M. Lallemand?

M. Lallemand. — Cent soixante-six, ce n'est déjà pas mal!

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Il ne s'agit pas de 166 magistrats de cour d'appel, mais pour l'ensemble de la magistrature.

M. Lallemand. — C'est considérable!

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Je ne pense pas que cela change fondamentalement la question car, l'année suivante, le problème que vous soulevez risque de se poser à nouveau et votre amendement n'y apporte pas de solution.

Je veux aussi rassurer M. Van In lorsqu'il m'interroge sur le système de rémunérations des nouveaux magistrats suppléants.

Dans le projet voté par la commission, les systèmes de rémunération des nouveaux magistrats suppléants et des juges suppléants actuels sont identiques. L'article 7 prévoit que les modalités d'application seront fixées par le ministre de la Justice. Il existe toutefois un plafond fixé par la loi générale concernant la Fonction publique: cette indemnité ne peut en tout cas pas entraîner un débours pour l'Etat ni être supérieure au montant maximum des revenus professionnels qui peuvent être cumulés avec une pension de retraite.

Enfin, je voudrais brièvement justifier deux amendements purement techniques que le gouvernement a déposés et aussi me prononcer sur celui de M. Moureaux.

Le premier amendement du gouvernement vise à corriger une erreur matérielle: aux articles premier et 11 du texte adopté par la commission, les termes « article 383, alinéa 2 » doivent être remplacés par les termes « article 383, paragraphe 2 ».

Mon amendement à l'article 15, pour être technique, dépasse toutefois le simple stade de l'erreur matérielle. L'article 15 concerne les mesures transitoires applicables aux greffiers. A l'origine, il prévoyait les mêmes mesures que pour les magistrats. Cependant, il a été modifié par un amendement de M. Vanderborght pour des motifs qu'on trouve dans le rapport de M. Weckx: « L'auteur déclare que ses amendements à l'article 12 et à l'article 15 s'inspirent plutôt d'un souci d'équité et d'humanité. Pour lui, le couperet tombera inexorablement à partir du 1er septembre 1984, pour un certain nombre de magistrats et de greffiers. Ces amendements ont pour objet de retarder ce moment d'un an, c'est-à-dire au 1er septembre 1985, de manière que chacun dispose d'un délai d'un an au moins pour pouvoir se préparer psychologiquement à sa mise à la retraite. » Je me suis rallié à cette argumentation et l'amendement a été adopté par la commission à l'unanimité des douze membres présents.

Mais il me semble qu'il faut aussi le compléter. Il faut remplacer dans l'alinéa 2 « 1984 » par « 1985 », car on a corrigé l'alinéa premier et non le deuxième, créant ainsi une inéquité dans les mesures transitoires. Cela ne concerne que cinq greffiers, mais il n'y a pas de raison de commettre une quasi-erreur matérielle à leur égard.

Je me prononce enfin sur les amendements proposés par M. Moureaux, à savoir la suppression des articles 15 et 16.

Je viens de parler de l'article 15 qui prévoit une nouvelle mesure transitoire pour tous les greffiers qui auraient atteint l'âge de 65 ans ou plus à la date du premier septembre 1985.

Cette disposition est analogue à celle prévue pour les magistrats. En fait, M. Moureaux, par l'ensemble de son dispositif — la suppression des articles 15 et 16 et du deuxième alinéa de l'article 17 —, vise à maintenir une disposition transitoire antérieure qui permet aux greffiers de rester en fonction à l'âge fixé par la loi du 25 juillet 1967, c'est-à-dire 70, 72 ou 75 ans suivant la juridiction à laquelle ils appartiennent, sauf s'ils demandent leur retraite après avoir atteint l'âge de 65 ans.

J'ai l'impression qu'adopter l'amendement de M. Moureaux créerait une inégalité en sens inverse au profit des greffiers et à l'encontre des magistrats, alors que le texte tel qu'il est proposé par le gouvernement et, en fait, par la commission, respecte l'équilibre. Dans le projet, les greffiers ne subissent pas de préjudice alors que le système proposé par M. Moureaux laisse apparaître une discrimination au détriment des magistrats.

Permettre de rester en fonction jusqu'à 70, 72 ou 75 ans au moment où nous abaissons l'âge de la retraite à 67 ans pour les magistrats et à 65 ans dans la plupart des autres secteurs de la vie publique, constituerait manifestement une anomalie. D'ailleurs, je tiens à préciser qu'en pratique, très peu de greffiers font usage de cette possibilité de prolonger leurs activités. Ceux qui ne prennent pas leur retraite à 65 ans sont l'exception; en fait, quelques rares greffiers en chef ont usé de ce droit.

Alors que nous décidons de l'abaissement de l'âge de la retraite des magistrats à 67 ans, il y a lieu d'établir une parfaite égalité entre ceux-ci et les greffiers. C'est la raison pour laquelle je vous propose le rejet des amendements de M. Moureaux. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles.

La commission propose un texte unique sous l'intitulé que voici :

« *Projet de loi portant certaines mesures de nature à réduire l'arriéré judiciaire.* »

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene behandeling gesloten en gaan wij over tot het onderzoek van de artikelen.

De commissie stelt één enkele tekst voor onder het opschrift : « *Ontwerp van wet houdende bepaalde maatregelen van aard tot vermindering van de gerechtelijke achterstand.* »

L'article premier est ainsi rédigé :

Article 1er. Au livre Ier de la deuxième partie du Code judiciaire, il est inséré un titre IIbis, rédigé comme suit :

« *TITRE IIbis. — Des magistrats suppléants désignés parmi les magistrats admis à la retraite* »

Art. 156bis. Il y a, auprès des cours d'appel, des cours du travail et des tribunaux de première instance, des tribunaux du travail et des tribunaux de commerce, des magistrats suppléants désignés parmi les magistrats admis à la retraite en raison de leur âge; ils n'ont pas de fonctions habituelles et sont désignés conformément à l'article 383, § 2, pour remplacer momentanément, selon le cas, et chacun pour ce qui le concerne, soit les magistrats effectifs, soit les membres du ministère public lorsqu'ils sont empêchés.

Ces magistrats suppléants peuvent aussi être appelés à siéger dans le cas où l'effectif est insuffisant pour traiter les affaires pendantes. »

Artikel 1. Aan boek I, van het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek wordt een titel IIbis toegevoegd, luidende als volgt :

« *TITEL IIbis. — Plaatsvervangende magistraten aangewezen uit de op rust gestelde magistraten* »

Art. 156bis. Er zijn, in de hoven van beroep, de arbeidshoven, de rechtbanken van eerste aanleg, de arbeidsrechtbanken en de rechtbanken van koophandel, plaatsvervangende magistraten, aangewezen uit de wegens hun leeftijd op rust gestelde magistraten; zij hebben geen gewone bezigheden en worden benoemd overeenkomstig artikel 383, § 2, om verhinderde magistraten tijdelijk, naargelang van het geval en ieder wat hem betreft, te vervangen.

Deze plaatsvervangende magistraten kunnen ook geroepen worden om zitting te nemen wanneer de bezetting niet volstaat om de hangende zaken te behandelen. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 2. L'article 313, alinéa 1er, du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Ces listes déterminent le rang dans les cérémonies publiques, dans les assemblées des cours et tribunaux ainsi que, sans préjudice des dispositions contenues à l'article 383bis, § 4, le rang des magistrats siégeant dans une même chambre. »

Art. 2. Artikel 313, eerste lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Die lijsten bepalen de rang op openbare plechtigheden, op de vergadering van de hoven en rechtbanken, alsmede onverminderd de bepalingen vervat in artikel 383bis, § 4, de rang van de magistraten die in een zelfde kamer zitting hebben. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Dans l'article 313 du même Code, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 1er et 2 :

« Toutefois, au sein d'une même chambre, le magistrat suppléant désigné conformément à l'article 383, alinéa 2, prend rang et séance après les magistrats effectifs. »

Art. 3. In artikel 313 van hetzelfde Wetboek wordt tussen het eerste en het tweede lid, een lid ingevoegd, luidende als volgt :

« Evenwel, wanneer zij zitting nemen in een zelfde kamer, hebben de magistraten rang boven en nemen zitting voor de plaatsvervangende magistraat aangewezen overeenkomstig 383, tweede lid. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. L'article 316 du même Code est complété par l'alinéa suivant :

« Pour la composition des chambres, le premier président de la cour d'appel ou de la cour du travail, ainsi que les présidents des tribunaux tiennent en outre compte du rang des membres appelés à siéger. »

Art. 4. Artikel 316 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid :

« Voor de samenstelling van de kamers, houden de eerste voorzitter van het hof van beroep of van het arbeidshof, alsook de voorzitters van de rechtbanken rekening met de rang van de leden geroepen om zitting te nemen. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. L'article 321 du même Code est complété par l'alinéa suivant :

« A la cour d'appel, le président de la chambre peut, pour compléter le siège, appeler à siéger un avocat inscrit au tableau de l'Ordre depuis quinze ans au moins. »

Art. 5. Artikel 321 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid :

« In het hof van beroep kan de kamervoorzitter, om de kamer te maken, een sinds ten minste vijftien jaar op het tableau van de Orde ingeschreven advocaat oproepen om zitting te nemen. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. L'article 341 du même Code est complété par l'alinéa suivant :

« Les magistrats qui exercent des fonctions en vertu de l'article 383bis, §§ 1er et 2, ne font pas partie de l'assemblée générale. »

Art. 6. Artikel 341 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid :

« De magistraten die hun ambt uitoefenen krachtens artikel 383bis, §§ 1 en 2, maken geen deel uit van de algemene vergadering. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. Un article 379bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code:

« Art. 379bis. Le magistrat suppléant désigné conformément à l'article 383, § 2, a droit à une indemnité lorsqu'il est appelé à siéger.

Cette indemnité ne pourra être supérieure au montant maximum des revenus professionnels qui peuvent être cumulés avec une pension de retraite.

Le ministre de la Justice fixe les modalités d'application du présent article. »

Art. 7. In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 379bis opgenomen, luidende als volgt:

« Art. 379bis. De plaatsvervangende magistraat aangewezen overeenkomstig artikel 383, § 2, heeft recht op een vergoeding wanneer hij geroepen wordt om zitting te nemen.

Deze vergoeding mag niet uitgaan boven het maximum van de beroepsinkomsten die mogen worden gecumuleerd met het rustpensioen.

De minister van Justitie stelt nadere regels voor de toepassing van dit artikel. »

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van In.

De heer Van In. — Mijnheer de Voorzitter, ik ben zo vrij de verklaringen van de minister bij artikel 7 als volgt uit te leggen: Ik heb begrepen dat de minister er zich toe verbonden heeft de mogelijke vergoeding voor plaatsvervangende magistraten op elk niveau op dezelfde manier te regelen.

Als de minister dit niet beaamt, kan hij uiteraard het woord nemen.

De heer Cooreman. — Bedoelt u « per uur »?

M. le Président. — La parole est à M. Gol, Vice-Premier ministre.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Il convient que les nouveaux magistrats suppléants, prévus par le présent projet, ne soient pas moins bien traités que les magistrats suppléants actuellement en fonction.

M. le Président. — Je mets aux voix l'article 7.

— Adopté.

Aangenomen.

L'article 8 est ainsi rédigé:

Art. 8. L'article 383 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 383. § 1er. Les magistrats de l'Ordre judiciaire cessent d'exercer leurs fonctions et sont admis à la retraite lorsqu'ils ont atteint l'âge:

— De soixante-dix ans s'ils sont membres de la Cour de cassation;

— De soixante-sept ans s'ils sont membres des autres juridictions

ou lorsqu'une infirmité grave et permanente ne leur permet plus de remplir convenablement leurs fonctions.

§ 2. Toutefois, à leur demande, des magistrats admis à la retraite en raison de leur âge peuvent être désignés, selon le cas, par les premiers présidents des cours d'appel et du travail, les présidents des tribunaux ou les procureurs généraux près les cours d'appel, pour exercer les fonctions de magistrat suppléant jusqu'à ce qu'ils aient atteint l'âge de 70 ans. »

§ 3. Les dispositions du § 2 ne sont pas applicables aux premiers présidents de la Cour de cassation, des cours d'appel et du travail, aux procureurs généraux près la Cour de cassation et les cours d'appel, aux présidents des tribunaux, aux procureurs du Roi et aux auditeurs du travail.

Art. 8. Artikel 383 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 383. § 1. De magistraten van de Rechterlijke Orde houden op hun ambt uit te oefenen en worden in rust gesteld bij het bereiken van de leeftijd van:

— Zeventig jaar wat de leden van het Hof van Cassatie betreft;

— Zevenenzestig jaar wat de leden van de andere rechtscolleges betreft

of wanneer zij wegens een ernstige en blijvende gebrekkigheid niet langer in staat zijn hun ambt naar behoren te vervullen.

§ 2. Evenwel kunnen, op hun verzoek, magistraten toegelaten tot de inruststelling wegens hun leeftijd naargelang van het geval door de eerste voorzitters van de hoven van beroep en arbeidshoven, de voorzitters van de rechtbanken of door de procureurs-generaal bij de hoven van beroep worden aangewezen om het ambt van plaatsvervangend magistraat uit te oefenen tot zij de leeftijd van 70 jaar hebben bereikt. »

§ 3. De bepalingen van § 2 zijn niet van toepassing op de eerste voorzitters van het Hof van Cassatie, de hoven van beroep en de arbeidshoven, de procureurs-generaal bij het Hof van Cassatie en de hoven van beroep, de voorzitters van de rechtbanken, de procureurs des Konings en de arbeidsauditeurs.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. Un article 383bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code:

« Art. 383bis. § 1er. Les magistrats de l'Ordre judiciaire, autres que les magistrats du ministère public, admis à la retraite en raison de leur âge continuent d'exercer leurs fonctions, durant un an au maximum, dans les causes ayant fait l'objet de débats, devant une chambre dont ils faisaient partie, avant la date de leur admission à la retraite et n'ayant pas encore donné lieu à décision, sauf si le premier président ou le président de la juridiction à laquelle ils appartiennent les en dispensent.

§ 2. A leur demande et sur proposition, pour les magistrats du siège, du premier président ou du président de la juridiction à laquelle ils appartiennent et, pour les magistrats du ministère public, du procureur général de l'autorité duquel ils relèvent, les magistrats de l'Ordre judiciaire admis à la retraite en raison de leur âge peuvent être autorisés par le Roi à continuer d'exercer leurs fonctions jusqu'à ce qu'il soit pourvu à la place rendue vacante au sein de leur juridiction. L'autorisation ne peut pas excéder le terme de six mois et n'est pas renouvelable.

§ 3. Les dispositions des §§ 1er et 2 ne sont pas applicables aux premiers présidents de la Cour de cassation, des cours d'appel et du travail, aux procureurs généraux près la Cour de cassation et des cours d'appel, aux présidents des tribunaux, aux procureurs du Roi et aux auditeurs du travail.

§ 4. Les magistrats qui exercent des fonctions en vertu des §§ 1er et 2 conservent, à l'égard des magistrats siégeant dans la même chambre, le rang qu'ils occupaient lors de leur mise à la retraite.

§ 5. Les magistrats qui exercent des fonctions en vertu des §§ 1er et 2 bénéficient de leur traitement conformément aux dispositions prévues au titre III du livre II, et non de leur pension. »

Art. 9. In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 383bis ingevoegd, luidende als volgt:

« Art. 383bis. § 1. De magistraten van de rechterlijke Orde, met uitzondering van de magistraten van het openbaar ministerie, die tot de inruststelling zijn toegelaten wegens hun leeftijd, blijven hun ambt uitoefenen gedurende ten hoogste een jaar in de zaken die reeds zijn behandeld, voor een kamer waarvan zij deel uitmaakten, vóór de datum van de toelating tot de inruststelling en waarin nog geen beslissing is gevallen, behalve wanneer de eerste voorzitter of de voorzitter van het rechtscollege waartoe zij behoren hen daarvan vrijstelt.

§ 2. Op hun verzoek en op voorstel, wat betreft de zittende magistratuur, van de eerste voorzitter of van de voorzitter van het rechtscollege waartoe zij behoren en, wat betreft de magistraten van het openbaar ministerie, van de procureur-generaal onder wiens gezag zij staan, kunnen de magistraten van de Rechterlijke Orde tot de inruststelling toegelaten wegens het bereiken van de leeftijdsgrens, door de Koning gemachtigd worden om hun ambt uit te oefenen totdat er voorzien is in de plaats die is opengevallen in hun rechtscollege. De machtiging mag een termijn van zes maanden niet overschrijden en is niet hernieuwbaar.

§ 3. De bepalingen van §§ 1 en 2 zijn niet van toepassing op de eerste voorzitters van het Hof van Cassatie, de hoven van beroep en de

arbeidshoven, de procureurs-generaal bij het Hof van Cassatie en de hoven van beroep, de voorzitters van de rechtbanken, de procureurs des Konings en de arbeidsauditeurs.

§ 4. De magistraten die hun ambt uitoefenen krachtens de §§ 1 en 2 behouden ten aanzien van de magistraten die in dezelfde kamer zitting hebben, de rang die zij bekleedden bij hun inruststelling.

§ 5. De magistraten die hun ambt vervullen krachtens de §§ 1 en 2, genieten hun wedde overeenkomstig de bepalingen van titel III van boek II, en niet hun pensioen. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. L'article 391 du même Code est complété par l'alinéa suivant :

« Les fonctions exercées en vertu de l'article 383bis ne sont pas prises en considération pour le calcul du montant de la pension. »

Art. 10. Artikel 391 van hetzelfde Wetboek wordt met volgende lid aangevuld :

« Het ambt uitgeoefend op grond van artikel 383bis wordt niet in aanmerking genomen bij de berekening van het pensioen. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. L'article 392 du même Code est complété par l'alinéa suivant :

« Selon le cas, le premier président de la cour d'appel ou du travail, le président du tribunal ou le procureur général près la cour d'appel met fin aux fonctions des magistrats suppléants désignés conformément à l'article 383, § 2, soit à la demande du magistrat, soit d'office, soit si le magistrat est reconnu hors d'état de continuer ses fonctions par suite d'infirmités. »

Art. 11. Artikel 392 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid :

« Naargelang van het geval maakt de eerste voorzitter van het hof van beroep of van het arbeidshof, de voorzitter van de rechtbank of de procureur-generaal bij het hof van beroep een einde aan het ambt van plaatsvervangend magistraat aangewezen overeenkomstig artikel 383, § 2, hetzij op verzoek van de magistraat, hetzij ambtshalve, hetzij indien de magistraat wordt bevonden om wegens gebrekkigheid niet meer in staat zijn ambt te vervullen. »

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — L'article 12 est ainsi libellé :

Art. 12. Les magistrats de l'Ordre judiciaire autres que les magistrats de la Cour de cassation qui, à la date du 1er septembre 1984, sont âgés de 65 ans accomplis, sans avoir atteint l'âge de 67 ans, peuvent, à leur demande, continuer à exercer leurs fonctions durant 3 ans.

Les mêmes magistrats qui, à la date du 1er septembre 1984, sont âgés de 67 ans accomplis, peuvent, à leur demande continuer à exercer leurs fonctions durant 2 ans.

La limite d'âge de 70 ans ne peut être dépassée.

Art. 12. De magistraten van de Rechterlijke Orde, hieronder niet begrepen de magistraten van het Hof van Cassatie, die op 1 september 1984 volle 65 jaar oud zijn, zonder de leeftijd van 67 jaar te hebben bereikt, kunnen, op hun verzoek, hun ambt verder uitoefenen gedurende 3 jaren.

Dezelfde magistraten die op 1 september 1984, volle zevenenzestig jaar oud zijn, kunnen, op hun verzoek, hun ambt verder uitoefenen gedurende 2 jaren.

De leeftijdsgrens van 70 jaar mag niet overschreden worden.

A cet article, M. Lallemand et consorts présentent l'amendement que voici qui a déjà été défendu :

« Remplacer cet article par les dispositions suivantes :

« Par dérogation à l'article 383 du Code judiciaire, et sans préjudice de l'application des dispositions de l'article 392, les magistrats de l'Ordre judiciaire, autres que les magistrats de la Cour de cassation, en fonction

à la date d'entrée en vigueur de la présente loi, ne sont mis à la retraite qu'à l'âge de soixante-dix ans, sauf s'ils demandent leur mise à la retraite antérieurement après avoir atteint au moins l'âge de soixante-sept ans.

Toutefois, à la fin de la deuxième année écoulée depuis la date d'entrée en vigueur de la présente loi, cette limite d'âge de soixante-dix ans est abaissée d'un an, et il en sera ainsi, de deux en deux ans, jusqu'à ce que la limite d'âge de soixante-sept ans soit atteinte. »

« Dit artikel te vervangen als volgt :

« In afwijking van artikel 383 van het Gerechtelijk Wetboek en onverminderd de toepassing van artikel 392 worden de magistraten van de Rechterlijke Orde, de magistraten van het Hof van Cassatie uitgezonderd, die in dienst zijn op de dag van de inwerkingtreding van deze wet, eerst in ruste gesteld op zeventig jaar, tenzij zij vroeger om hun inruststelling verzoeken en ten minste zevenenzestig jaar oud zijn.

Die leeftijdsgrens van zeventig jaar wordt evenwel met een jaar verlaagd aan het einde van het tweede jaar na de inwerkingtreding van deze wet en vervolgens eveneens om de twee jaar, totdat de leeftijdsgrens van zevenenzestig jaar is bereikt. »

La parole est à M. Gol, Vice-Premier ministre.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — A titre de complément d'information, je désire vous donner une indication chiffrée intéressante pour la suite des débats.

Dans l'hypothèse où tous demandent à bénéficier des mesures transitoires, le nombre de magistrats concernés par l'abaissement de l'âge de la retraite à 67 ans serait de 78 au 1er janvier 1985 et de 81 au 1er janvier 1986, ce qui est loin de la catastrophe annoncée par M. Lallemand.

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand. — Monsieur le Président, je voudrais dire au ministre que je n'ai pas annoncé une catastrophe, mais que j'ai parlé des effets négatifs de sa réforme. Il ne faut donc rien exagérer.

Par ailleurs, je ne suis pas certain que les chiffres qu'il a cités soient parfaitement corrects car ils ne me semblent pas tenir compte de l'incidence en cascade des différents départs. Mais c'est là un débat difficile puisque nous n'avons pas la possibilité de contrôler les chiffres sur-le-champ.

L'incidence du départ des chefs de corps, que j'ai évoquée précédemment, n'est pas à négliger non plus. L'avenir nous départagera.

M. le Président. — Le vote sur cet amendement ainsi que sur l'article 12 est réservé.

Art. 13. L'article 114, alinéa 1er, de la loi du 14 février 1961 d'expansion économique, de progrès social et de redressement financier cesse d'être applicable à la mise à la retraite des magistrats.

Art. 13. Artikel 114, eerste lid, van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel houdt op van toepassing te zijn op de inruststelling van magistraten.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 14. Les greffiers des cours et tribunaux, les secrétaires des parquets, les membres du personnel des greffes et des parquets, ainsi que les attachés au service de la documentation et de la concordance des textes auprès de la Cour de cassation, sont mis à la retraite lorsqu'ils ont atteint l'âge de 65 ans ou lorsqu'une infirmité grave et permanente ne leur permet plus de remplir convenablement leurs fonctions.

Art. 14. De griffiers van hoven en rechtbanken, de secretarissen van de parketten, de personeelsleden van griffies en parketten en de attachés in de dienst voor documentatie en overeenstemming der teksten bij het Hof van Cassatie, worden in ruste gesteld wanneer zij de leeftijd van 65 jaar bereikt hebben of wegens een ernstige en blijvende gebrekkigheid niet langer in staat zijn hun ambt naar behoren te vervullen.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — L'article 15 est ainsi rédigé :

Art. 15. Les greffiers des cours et tribunaux en fonction à la date de l'entrée en vigueur de l'article 2, titre premier, de la loi du 10 octobre 1967, contenant le Code judiciaire et qui auront atteint l'âge de 65 ans accomplis le 1er septembre 1985 sans toutefois avoir atteint à cette date, l'âge de 67 ans peuvent, à leur demande, continuer à exercer leurs fonctions pendant trois années à partir de cette date.

Les mêmes greffiers qui sont âgés de 67 ans accomplis au 1er septembre 1984 peuvent, à leur demande, continuer à exercer leurs fonctions pendant deux années à partir de cette date sans pouvoir dépasser l'âge de 70 ans.

Art. 15. De griffiers van hoven en rechtbanken die in functie waren op de dag van de inwerkingtreding van artikel 2, eerste titel, van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek en die op 1 september 1985 de volle leeftijd van 65 jaar zullen bereikt hebben evenwel zonder op dat ogenblik 67 jaar te zijn, kunnen op hun verzoek hun ambt verder uitoefenen gedurende drie jaren te rekenen van die datum.

Dezelfde griffiers die volle 67 jaar oud zijn op 1 september 1984, kunnen op hun verzoek, hun ambt verder uitoefenen gedurende twee jaren, te rekenen van die datum, zonder de leeftijdsgrens van 70 jaar te mogen overschrijden.

A cet article le gouvernement présente l'amendement que voici :

« Au deuxième alinéa de cet article, remplacer le millésime « 1984 » par le millésime « 1985. »

« In het tweede lid van dit artikel, het jaartal « 1984 » te vervangen door het jaartal « 1985. »

Cet amendement a déjà été défendu par le ministre.

M. Serge Moureaux présente l'amendement que voici :

« Supprimer cet article. »

« Dit artikel te doen vervallen. »

Puis-je considérer que cet amendement est appuyé ? (Assentiment.)

Il fera donc partie de la discussion.

La parole est à M. Lepaffe.

M. Lepaffe. — Monsieur le Président, chers collègues, j'ai pris connaissance de la réponse du ministre de la Justice à propos de l'amendement déposé par M. Moureaux.

Après le débat de cet après-midi, je suis relativement embarrassé. En effet, lorsque les chiffres sont élevés, on rétorque immédiatement qu'il n'est pas certain que tous les bénéficiaires de la mesure, y aient recours; par contre, lorsque les chiffres sont peu élevés, on affirme que la mesure est équitable.

C'est bien le cas de l'article 15.

En fait, la commission de la Justice, unanime, a accepté un amendement prolongeant d'un an la situation favorable créée par les dispositions transitoires du Code judiciaire, dont vous avez bien voulu dire qu'il était visiblement motivé par un souci d'équité.

Toutefois, si j'examine la situation au tribunal de première instance de Bruxelles, je constate que, sur un cadre de 52 greffiers, 46 pouvaient se prévaloir des mesures transitoires du Code judiciaire, sur lesquelles ils ont évidemment compté. J'admets la nécessité d'une relative équité entre les classes sociales, les professions, mais il faut se mettre à la place de ceux qui ont parfois fait des calculs précis pour leur retraite sur base de ce qui pourrait leur être accordé. La mesure équitable proposée en commission et adoptée à l'unanimité pourrait profiter à un seul greffier du tribunal de première instance de Bruxelles, 45 autres ne retrouvant donc pas l'équité que la commission avait souhaitée. C'est précisément ce qui me gêne.

Mon sentiment personnel et celui de mon groupe est que, dans ce domaine, alors qu'on a déjà pris la précaution d'adopter des mesures

transitoires, en prévoir de nouvelles ne vaut pas. C'est pourquoi nous avons déposé cet amendement. (Applaudissements sur les bancs du FDF et sur les bancs socialistes.)

M. le Président. — Nous voterons demain sur les amendements et sur l'article 15 auquel ils se rattachent.

L'article 16 est ainsi rédigé :

Art. 16. L'article 11 de l'article 4 — dispositions transitoires — de la loi du 10 octobre 1967 contenant le Code judiciaire est abrogé.

Art. 16. Artikel 11 van artikel 4 — overgangsbepalingen — van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek wordt opgeheven.

M. Serge Moureaux présente l'amendement que voici :

« Supprimer cet article. »

« Dit artikel te doen vervallen. »

Cet amendement a été défendu par M. Lepaffe. Le Sénat se prononcera demain.

L'article 16 est donc réservé.

L'article 17 est ainsi rédigé :

Art. 17. Les dispositions de la présente loi entreront en vigueur aux dates fixées par le Roi et au plus tard le 1er septembre 1984.

L'article 14 produit toutefois ses effets à la date d'entrée en vigueur de l'article 2, titre Ier, de la loi du 10 octobre 1967 contenant le Code judiciaire. Pour les greffiers des cours et tribunaux qui étaient en fonction à cette date, l'article 14 entre en vigueur à la date fixée par le Roi et au plus tard le 1er septembre 1984.

Art. 17. De bepalingen van deze wet treden in werking op de datum door de Koning te bepalen en uiterlijk op 1 september 1984.

Artikel 14 heeft evenwel gevolg met ingang van de datum van inwerkingtreding van artikel 2, titel I, van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek. Voor de griffiers van hoven en rechtbanken die op die datum in functie waren, treedt dit artikel 14 evenwel in werking op de datum door de Koning te bepalen, en uiterlijk op 1 september 1984.

M. Serge Moureaux présente l'amendement que voici :

« A cet article, supprimer le deuxième alinéa. »

« Het tweede lid van dit artikel te doen vervallen. »

Je propose au Sénat de réserver à demain le vote sur cet amendement qui a également été défendu par M. Lepaffe, et sur l'article 17.

Ik stel voor morgen te stemmen over dit amendement en over artikel 17 waarop het betrekking heeft. (Instemming.)

Il sera procédé demain aux votes réservés ainsi qu'au vote sur l'ensemble du projet de loi.

De aangehouden stemmingen zullen morgen plaatshebben evenals de stemming over het ontwerp van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 3 APRIL 1953 BETREFFENDE DE RECHTERLIJKE INRICHTING

Algemene beraadslaging en stemming over artikelen

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 3 AVRIL 1953 SUR L'ORGANISATION JUDICIAIRE

Discussion générale et vote d'articles

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting.

Nous abordons l'examen du projet de loi modifiant la loi du 3 avril 1953 sur l'organisation judiciaire.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Verbist, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, dit ontwerp van wet betreffende de rechterlijke inrichting werd in de commissie voor de Justitie besproken op 17 januari, 31 januari en 8 mei 1984.

Zoals blijkt uit de memorie van toelichting wordt bij het gerecht het probleem van de achterstand in de afhandeling van de zaken bij bepaalde hoven van beroep heel scherp aanvoeld. Dit ontwerp moet worden gesitueerd in het geheel van de wetgevende initiatieven die de huidige minister van Justitie aan het Parlement voorstelt met het oog op het inhalen van de gerechtelijke achterstand.

Ik wil van meet af aan de aandacht van deze vergadering er in het bijzonder op vestigen dat in het oorspronkelijk ontwerp van wet alleen een uitbreiding werd beoogd wat betreft de hoven van beroep en dat werd voorgesteld het aantal magistraten van de zetel met dertig eenheden te verhogen en het aantal magistraten van het parket met vijf eenheden.

In de loop van het debat over dit ontwerp is de minister van Justitie ingegaan op verschillende voorstellen van commissieleden zodat buiten de voorgestelde verhogingen nog volgende eenheden aan het oorspronkelijk bepaalde aantal werden toegevoegd: twee raadsheeren voor het Hof van beroep van Gent, een verhoging van het aantal griffiers en klerken-griffiers van de hoven van beroep, twee te Antwerpen, drie te Brussel, twee te Gent, één te Luik en één te Bergen. In elk hof van beroep komt er één klerk-griffier bij.

Bovendien worden twee rechters en twee substituten van de procureur des Konings toegevoegd bij de rechtbanken van eerste aanleg te Leuven en te Nijvel. Tenslotte komen er vier substituten van de procureur des Konings bij voor de rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Een levendig debat had in de commissie voor de Justitie plaats. Indien wel eens gediscussieerd wordt over de pertinentie en de doelmatigheid van initiatieven in verband met het inhalen van de gerechtelijke achterstand, was iedereen het echter eens over de noodzakelijke uitbreiding van de personeelsformatie.

Met betrekking tot de oorzaken van de achterstand verschilden de meningen. Ik zal pogen kort weer te geven wat tijdens de bespreking aan bod kwam.

De vraag werd gesteld of de voorgestelde verhoging van het aantal magistraten en griffiers in overeenstemming is met het advies verstrekt door de commissie die in het departement van Justitie werd belast met de vaststelling van de criteria in verband met de personeelsformatie in de hoven en rechtbanken, de zogenaamde commissie van de criteria.

Die commissie werd geïnstalleerd op 17 december 1975 en was werkzaam tot midden 1979. De minister antwoordde dat zijn kabinet de gegevens van voormelde commissie heeft aangevuld voor de periode verstrekten sinds het beëindigen van de werkzaamheden van de commissie. De cijfergegevens die in het debat werden vermeld, hebben betrekking op de periode tot en met 1982. De minister herinnerde eraan dat met drie criteria rekening werd gehouden. Het is nuttig ze aan de vergadering mee te delen om aan te tonen dat het verhogen van de personeelsformatie niet zomaar arbitrair gebeurt maar steunt op bepaalde criteria.

De minister citeert dan het aantal zaken per magistratuur, de werkelijke gerechtelijke achterstand en het realiseren van een relatief evenwicht tussen de gemeenschappen.

Een lid van de commissie heeft wat betreft het communautair overwicht laten opmerken dat, naar zijn mening, communautaire overwegingen hier geen rol mogen spelen. Bij het beoordelen van het aantal magistraten kan alleen rekening worden gehouden met de concrete noodzaak in de verschillende hoven of rechtbanken.

Een tweede element van bespreking had betrekking op de werkmethode. Sommige leden vroegen of die niet moeten worden aangepast. De minister kan dit delicate punt bijtreden, maar hij acht het vrijwel onmogelijk invloed uit te oefenen op de methode van werken van de magistraten. Hij kan zich niet inlaten met de inwendige orde bij de rechtsmachten. Ik geef een voorbeeld om dit te illustreren. In geval van achterstand zou de minister kunnen vragen of er niet wat sneller kan worden gewerkt. Op de wedervraag van de magistratuur of hij dan zijn werk niet goed hoeft te doen, kan de minister alleen maar antwoorden dat dit uiteraard vereist is.

De minister is van mening dat moet worden onderzocht of het aantal zittingen niet moet worden opgedreven. Ook moet een uniforme en redelijke organisatie van het gerechtelijk verloop worden overwogen. Desbetreffend staat men in feite voor een onduidelijke toestand. Het begrip « gerechtelijk verloop » lijkt inderdaad in de feiten aan ernstige uitbreiding toe. Denken wij maar aan de periode van Kerstmis en Pasen. In bepaalde rechtsgebieden worden er ernstige inspanningen gedaan waardoor verbeteringen merkbaar zijn.

Een ander element in het debat is de opmerking van sommige leden in de commissie dat de kaders van de lagere rechtbanken moeten worden uitgebreid. Het aantal zaken voor de verschillende rechtsmachten stijgt voortdurend waardoor de achterstand niet alleen merkbaar is bij de hoven van beroep.

Een commissielid heeft de minister concreet gevraagd of de achterstand bij het gerecht wel louter te wijten is aan de magistraten zelf en of er ook niet een gebrek is aan logistiek en infrastructuur. De minister heeft bevestigd dat het tekort aan magistraten één van de oorzaken is van de achterstand. Hij laat echter ook opmerken dat het verhogen van het aantal zaken die door de rechtsmachten moeten worden behandeld, ook een gevolg is van de zeer ernstige aangroei van de wetgeving en de reglementaire beschikkingen. Dit fenomeen is kenmerkend voor de huidige samenleving. Bovendien moet de verandering van de mentaliteit van de rechtshorizon in aanmerking worden genomen. De mensen worden zich meer bewust van de mogelijkheden waarover zij beschikken. Dit bewustzijn heeft een aangroei van de rechtsgedingen tot gevolg.

De minister wijst ook op de ingewikkeldheid en de vrij lange duur van bepaalde procedures. Al deze elementen dragen bij tot de grote achterstand.

Tenslotte — men zou het mij ten kwade duiden mocht ik dit niet vermelden — denkt de minister ook dat de balie verantwoordelijkheid draagt. De minister stelt — daarmee treed ik niet buiten mijn rol als rapporteur — dat het aantal ontijdige en onredelijke vragen tot uitsluiting vanwege de advocaten drastisch moet worden beperkt.

Over de budgettaire weerslag van de verhoging van de personeelsformaties zegt de minister dat hij gebonden is door de budgettaire beperkingen die aan elk departement worden opgelegd. De voorgestelde verhoging van het aantal personeelsleden mag derhalve geen grotere aangroei van het budget veroorzaken dan deze toegestaan aan andere departementen. Bovendien moet worden in acht genomen dat de verhoging van een bepaalde post binnen het eigen budget geen verlaging van een andere post tot gevolg mag hebben.

Ik heb u bij het begin van mijn betoog reeds heel vlug medegedeeld dat aan het oorspronkelijk ontwerp belangrijke wijzigingen zijn aangebracht. Ik moet deze wijzigingen even toelichten, al was het maar om er de klemtoon op te leggen dat zij niet het gevolg zijn van arbitraire overwegingen.

Ten eerste, voor het Hof van beroep van Gent komen er twee raadsheeren bij. Het is algemeen bekend dat de toestand bij het Hof van beroep te Gent dramatisch wordt. In de bijlagen bij het rapport vindt u de cijfers die spreken voor zichzelf. De duur van fixaties is niet langer verantwoord en neigt, noch min noch meer, naar een rechtstoestand van rechtswegering. Men kan die toestand niet verhelpen, tenzij met een verhoging van het aantal raadsheeren. Dat is dan ook de motivering van deze wijziging die in de commissie geen aanleiding heeft gegeven tot opmerkingen.

Een tweede punt van wijziging is dat in de rechtbank van eerste aanleg te Leuven en te Nijvel het aantal zetelmagistraten en parketmagistraten wordt verhoogd, respectievelijk met twee eenheden. Het kan uw wens niet zijn dat ik u alle cijfers geef. Ik heb een reeks van cijfers bij het rapport gevoegd. U kan ze daar vinden.

Wat Leuven en Nijvel betreft, moet ik toch enkele cijfers vermelden die aantonen hoe nodig het was de toestand in deze rechtbanken te verhelpen. Het aantal inwoners in het arrondissement Leuven steeg van 385 201 in 1968 tot 417 945 in 1982. Dat betekent een verhoging met 8,5 pct. in 14 jaar. Het aantal nieuwe zaken bij het parket steeg van 21 633 in 1971 naar 33 920 in 1982. Dat zijn absolute cijfers. De verhoging uitgedrukt in procenten zal nog meer tot de verbeelding spreken, namelijk niet minder dan 56,79 pct. Het aantal zaken in onderzoek gesteld verhoogde met 61,87 pct. in dezelfde periode en het aantal nieuwe burgerlijke zaken steeg met 132 pct.

Degenen die in de praktijk van het recht staan, weten dat het volgende ook van belang is. De termijn voor de fixatie van burgerlijke zaken in deze rechtbank bedraagt gemiddeld zestien maanden. Voor het hof van beroep moeten daar nog enkele jaren worden bijgeteld. Wat de correctio-

nele vonnissen betreft, is er voor de periode 1971/1982 een verhoging met 25,31 pct. De absolute cijfers vindt u in het rapport.

Voor Nijvel is de toestand nagenoeg dezelfde, indien hij niet nog dramatischer is. Het aantal inwoners voor de periode 1962 tot 1982 verhoogt met 45,13 pct. De nieuwe zaken bij het parket vertonen voor de periode 1970/1982 een verhoging met 214,83 pct.

De rechtstreekse dagvaardingen in strafzaken geven een verhoging voor de periode 1976/1982 aan met niet minder dan 171,51 pct. De strafzaken die in onderzoek werden gesteld stegen in dezelfde periode met 180,64 pct.

Tenslotte enkele cijfers betreffende de criminaliteit voor dit rechtsgebied.

In de periode 1977-1982 steeg het aantal zware diefstallen in het arrondissement Nijvel van 1963 naar 3 850. In dezelfde periode steeg het aantal hold-ups in dit arrondissement van 50 eenheden naar 113. De burgerlijke zaken stegen in de periode 1976-1982 met niet minder dan 83,56 pct. De termijn voor de fixatie is vergeleken met Leuven nog erger, want voor bepaalde kamers belooft deze 23 maanden.

Zo kom ik dan tot het parket van Brussel. Zoals ik reeds heb gezegd, zal het aantal parketmagistraten in Brussel verhogen met 4 eenheden. Aan de hand van een paar gegevens zal ik u een beeld schetsen van de toestand in Brussel. Het kader van het parket in Brussel is op het ogenblik hetzelfde als in 1969. Zulke vaststelling spreekt al voor zichzelf. De wet van 20 december 1968 liet toe het kader een beetje te verruimen, maar sindsdien keerde men ingevolge ontslag, overlijden enzovoort, weer tot het oorspronkelijke cijfer van 1969. Tegenover 1969 is het parket in Brussel verminderd met 7 eenheden. Daartegenover staat dat men in Brussel, vergeleken met 1969, 45 pct. meer zaken moet behandelen. Om zich een idee te vormen van de belangrijkheid van de zaken, volstaat het heel even het aantal hold-ups na te gaan. In 1978 bedroeg dit aantal 43 en in 1982 waren er 134. Voor 1983 is dit ongeveer hetzelfde.

Tot daar, dames en heren, de commentaar bij de bespreking van dit ontwerp in de commissie. Op gevaar af mijn rol als rapporteur te buiten te gaan, men ik toch te mogen zeggen dat het ontwerp op een bijzonder gunstige manier werd onthaald in onze commissie. Ik zou zelfs durven spreken van enthousiasme. De geamendeerde artikelen 1 tot 3 en het ontwerp in zijn geheel werden eenparig goedgekeurd.

Dames en heren, thans spreek ik in eigen naam. Sinds jaren spreek men over initiatieven om de gerechtelijke achterstand in te halen. Men kan over het nut van vele initiatieven discussiëren, maar ik geloof niet dat er enige discussie kan bestaan omtrent de pertinentie en de doelmatigheid van dit ontwerp. In deze omstandigheden nodig ik de Senaat met enthousiasme maar met nog meer verbetenheid uit dit ontwerp zo vlug mogelijk eenparig goed te keuren. (*Applaus op talrijke banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Humblet.

M. Humblet. — Monsieur le Président, messieurs les Vice-Premiers ministres, le ministre de la Justice propose un accroissement du nombre de conseillers aux cours d'appel, et il en va de même pour la magistrature assise et debout des tribunaux de première instance de Bruxelles, de Louvain et de Nivelles.

On ne peut, en principe, que l'en féliciter tant est grave l'arriéré judiciaire et tant sont préoccupantes ses conséquences pour le fonctionnement démocratique de l'Etat et pour ce qui nous reste d'Etat de droit.

Comme on l'a souligné, d'autres mesures pourraient être prises. Il n'est pas nécessaire d'être long sur ce point qui a retenu l'attention des membres de cette Haute Assemblée, durant cet après-midi.

Je tiens, comme membre de l'opposition, à souligner la perception positive que j'en retire. Je suis heureux, de surcroît, que le gouvernement tienne compte de l'un des deux amendements que j'ai eu l'honneur de déposer avec M. Basecq et M. du Monceau de Bergendal, en vue de rétablir la correction de l'intitulé, tant sous l'angle du respect de la langue française que d'un point de vue légistique.

Je voudrais aussi, de même que le rapporteur vient de le faire avec précision pour l'arrondissement de Louvain, souligner, sur la base du cas que j'ai étudié attentivement, à savoir celui de l'arrondissement de Nivelles, les inconvénients des graves retards judiciaires, de un à deux ans, qui touchent des personnes qui attendent des décisions en vue de divorces, en matière de droit de la famille ou pour des conflits d'intérêts patrimoniaux, et qui perdent confiance dans le fonctionnement de la justice.

Il faut d'ailleurs tenir compte des pertes directes consécutives à la réduction du pouvoir d'achat du franc si un jugement intervient des années après l'introduction de l'instance, du moins dans certains cas.

Quant au tribunal de première instance de l'arrondissement de Nivelles, on note un accroissement sensible de la population. Je ne reviendrai pas sur les chiffres que le rapporteur a cités avec pertinence, mais je soulignerai que cet accroissement n'apparaît pas dans les statistiques dans la mesure où la majorité des 14 000 étudiants qui étudient à Ottignies-Louvain-la-Neuve viennent de Bruxelles ou d'ailleurs en Wallonie ne sont pas domiciliés à Ottignies-Louvain-la-Neuve, ni bien souvent dans le Brabant wallon.

Le nombre d'affaires a évolué comme suit en douze ans, de 1971 à 1982: pour le droit commun et les nouvelles affaires, de 15 059 à 31 703, soit un doublement; en matière de roulage, de 2 819 à 3 214; pour les affaires de la jeunesse, de 2 379 à 2 318 — il n'y a donc, pas d'accroissement —; pour les réhabilitations, de 72 à 143; pour les naturalisations, de 77 à 211; pour les recours en grâce, de 66 à 44; pour les instructions judiciaires, de 305 à 728, soit une augmentation importante dans l'ensemble, alors que, dans le temps, le nombre de magistrats au siège du tribunal de première instance de Nivelles était diminué d'une unité.

En 1980, selon les statistiques de Nivelles, l'activité du tribunal fut considérable puisqu'il y eut 8 252 jugements, ordonnances, renvois, prononcés de non-lieu, soit une moyenne, par juge de Nivelles, de 916, alors que la moyenne unitaire pour le royaume n'est que de 435.

Le besoin évident, auquel, monsieur le ministre, vous vous efforcez de donner suite, est extrêmement sérieux et ne s'explique pas seulement — la comparaison des années 1971 et 1982 est significative à cet égard — par un certain accroissement de la violence et de la criminalité au cours des deux dernières années.

Les propositions faites par le gouvernement constituent un *minimum minimorum*. Il est raisonnable, dans une situation de crise, de s'appliquer à s'en contenter. Il me paraît, au contraire, extrêmement regrettable que le personnel de greffe ne soit pas augmenté dans votre projet pour les tribunaux de première instance de Bruxelles, de Louvain et de Nivelles. Et cette réflexion m'amène à l'amendement que j'ai eu l'honneur de déposer, avec M. Basecq et M. le comte du Monceau de Bergendal.

Je fournirai à ce propos des chiffres qui n'ont pas encore été cités. Le nombre de juges des tribunaux de première instance pour le royaume s'élève à 322. Le nombre de procureurs et substituts est le même. Le personnel de greffe, des greffiers en chef aux employés en passant par les commis-greffiers et rédacteurs, est de 906 unités pour l'ensemble des tribunaux de première instance, soit une moyenne de 1,41 membre de personnel de greffe par magistrat, assis ou debout.

La proposition des auteurs de l'amendement est extrêmement modérée. Elle conduirait pour les arrondissements de Louvain et de Nivelles à une augmentation de deux greffiers, contre un accroissement de quatre magistrats, deux de la magistrature debout et deux de la magistrature assise. L'augmentation serait de 0,50 p.c. alors que, pour l'ensemble des tribunaux, je le répète, le pourcentage est actuellement de 1,41 p.c.

Le volet cours d'appel du projet de loi actuellement en discussion suscite mon étonnement. A la page 8 du rapport de M. Verbist — document 551-2 —, il est écrit: «Il va de soi qu'une extension du cadre des magistrats justifie une adaptation proportionnelle du nombre des greffiers et commis-greffiers».

Vous le dites donc, monsieur le ministre, textuellement, en ce qui concerne les cours d'appel. Il semble que le même raisonnement de simple bon sens serait valable pour le tribunaux de première instance.

Depuis deux ans, toutes les formations politiques de l'arrondissement de Nivelles, représentées au Parlement se sont mises d'accord en cette matière pour agir conjointement. C'est ce qui a amené le comte du Monceau de Bergendal à être cosignataire de l'amendement; conformément à l'usage sénatorial, monsieur le Vice-Premier ministre, il faut toujours un premier signataire et un porte-parole. C'est dans cet esprit que je me permets d'insister auprès du gouvernement pour qu'en toute logique il adapte extrêmement modérément et de manière encore insuffisante, le personnel de greffe à l'accroissement du nombre de magistrats du siège et de substituts, comme il le fait avec sagesse en ce qui concerne les cours d'appel.

Les uns et les autres, appartenant à différents partis, ont eu des contacts avec des magistrats — ils se sont montrés très discrets comme ils doivent l'être — ainsi qu'avec des membres du barreau. A propos de tel ou tel cas précis, ils nous ont dit que le personnel de greffe travaillait très bien et que les greffiers arrivaient plus ou moins à dominer, mais

très péniblement, la masse des nouveaux dossiers à traiter. Il faut donc absolument les soulager. C'est urgent, car les choses risquent de se dégrader encore davantage.

Je fais donc appel au gouvernement pour qu'il se rallie à cet amendement de même qu'il a bien voulu accepter celui, visant la forme, que j'ai évoqué au début de mon intervention.

M. le Président. — La parole est à M. Gol, Vice-Premier ministre.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Monsieur le Président, en ce qui concerne l'amendement de forme de M. Humblet, je suis d'accord sur la proposition dont la portée est purement linguistique et qui vise à modifier l'intitulé du projet de façon à mieux respecter l'esprit de la langue française.

Quant à son amendement de fond, il avait été convenu en commission que le projet resterait ce qu'il était et qu'il n'y aurait pas de proposition de dépenses nouvelles. Je ne puis donc que demander le rejet de l'amendement de M. Humblet.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van de artikelen van het ontwerp van wet.

L'article premier est ainsi rédigé:

Article 1er. Le tableau figurant à l'article 1er de la loi du 3 avril 1953 d'organisation judiciaire, modifié par la loi du 26 juin 1974, est remplacé par le tableau suivant:

Siège Anvers:

Premier président: 1

Présidents: 11

Conseillers: 24

Procureur général: 1

Avocats généraux: 9

Substituts du procureur général: 6

Greffier en chef: 1

Greffiers-chefs de service: 2

Greffiers: 12

Commis-greffiers: 4

Siège Bruxelles:

Premier président: 1

Présidents: 13

Conseillers: 28

Procureur général: 1

Avocats généraux: 10

Substituts du procureur général: 7

Greffier en chef: 1

Greffiers-chefs de service: 2

Greffiers: 14

Commis-greffiers: 4

Siège Gand:

Premier président: 1

Présidents: 13

Conseillers: 28

Procureur général: 1

Avocats généraux: 11

Substituts du procureur général: 6

Greffier en chef: 1

Greffiers-chefs de service: 2

Greffiers: 15

Commis-greffiers: 4

Siège Liège:

Premier président: 1

Présidents: 8

Conseillers: 18

Procureur général: 1

Avocats généraux: 7

Substituts du procureur général: 5

Greffier en chef: 1

Greffiers-chefs de service: 2

Greffiers: 9

Commis-greffiers: 3

Siège Mons:

Premier président: 1

Présidents: 6

Conseillers: 14

Procureur général: 1

Avocats généraux: 5

Substituts du procureur général: 4

Greffier en chef: 1

Greffiers-chefs de service: 2

Greffiers: 7

Commis-greffiers: 8

Artikel 1. De tabel die voorkomt in artikel 1 van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting, gewijzigd bij de wet van 26 juni 1974, wordt vervangen door de volgende tabel:

Zetel Antwerpen:

Eerste voorzitter: 1

Voorzitters: 11

Raadsheren: 24

Procureur-generaal: 1

Advocaten-generaal: 9

Substituten-procureurs-generaal: 6

Hoofdgriffier: 1

Griffiers-hoofd van dienst: 2

Griffiers: 12

Klerken-griffiers: 4

Zetel Brussel:

Eerste voorzitter: 1

Voorzitters: 13

Raadsheren: 28

Procureur-generaal: 1

Advocaten-generaal: 10

Substituten-procureurs-generaal: 7

Hoofdgriffier: 1

Griffiers-hoofd van dienst: 2

Griffiers: 14

Klerken-griffiers: 4

Zetel Gent:

Eerste voorzitter: 1

Voorzitters: 13

Raadsheren: 28

Procureur-generaal: 1

Advocaten-generaal: 11

Substituten-procureurs-generaal: 6

Hoofdgriffier: 1

Griffiers-hoofd van dienst: 2

Griffiers: 15

Klerken-griffiers: 4

Zetel Luik:

Eerste voorzitter: 1

Voorzitters: 8

Raadsheren: 18

Procureur-generaal: 1

Advocaten-generaal: 7

Substituten-procureurs-generaal: 5

Hoofdgriffier: 1

Griffiers-hoofd van dienst: 2

Griffiers: 9

Klerken-griffiers: 3

Zetel Bergen:

Eerste voorzitter: 1

Voorzitters: 6

Raadsheren: 14

Procureur-generaal: 1

Advocaten-generaal: 5

Substituten-procureurs-generaal: 4

Hoofdgriffier: 1

Griffiers-hoofd van dienst: 2

Griffiers: 7

Klerken-griffiers: 3

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 2. L'article 213 du Code judiciaire, modifié par la loi du 26 juin 1974, est remplacé par la disposition suivante:

«La présentation à une place de conseiller vacante appartient au conseil provincial qui a présenté à la place occupée par le magistrat dont le départ a créé la vacance.

Le nombre de présentations par les conseils provinciaux aux places vacantes de conseiller est déterminé comme suit:

1. Cour d'appel d'Anvers.

Le conseil provincial d'Anvers présente à 25 places.

Le conseil provincial du Limbourg présente à 11 places.

2. Cour d'appel de Bruxelles.

Le conseil provincial du Brabant présente à 42 places.

3. Cour d'appel de Gand.

Le conseil provincial de la Flandre occidentale présente à 20 places.

Le conseil provincial de la Flandre orientale présente à 22 places.

4. Cour d'appel de Liège.

Le conseil provincial de Liège présente à 18 places.

Le conseil provincial de Namur présente à 6 places.

Le conseil provincial de Luxembourg présente à 3 places.

5. Cour d'appel de Mons.

Le conseil provincial du Hainaut présente à 21 places.»

Art. 2. Artikel 213 van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 26 juni 1974, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«De voordracht van een openstaande plaats van raadsheer geschiedt door de provincieraad die de magistraat heeft voorgedragen ingevolge wiens vertrek de plaats is opengevallen.

Het aantal voordrachten die de provincieraden voor openstaande plaatsen van raadsheer mogen indienen is bepaald als volgt:

1. Hof van beroep te Antwerpen.

De provincieraad van Antwerpen dient voordrachten in voor 25 plaatsen.

De provincieraad van Limburg dient voordrachten in voor 11 plaatsen.

2. Hof van beroep te Brussel.

De provincieraad van Brabant dient voordrachten in voor 42 plaatsen.

3. Hof van beroep te Gent.

De provincieraad van West-Vlaanderen dient voordrachten in voor 20 plaatsen.

De provincieraad van Oost-Vlaanderen dient voordrachten in voor 22 plaatsen.

4. Hof van beroep te Luik.

De provincieraad van Luik dient voordrachten in voor 18 plaatsen.

De provincieraad van Namen dient voordrachten in voor 6 plaatsen.

De provincieraad van Luxemburg dient voordrachten in voor 3 plaatsen.

5. Hof van beroep te Bergen.

De provincieraad van Henegouwen dient voordrachten in voor 21 plaatsen.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Les troisième, quatrième et sixième colonnes du tableau III, annexé à la loi du 3 avril 1953 d'organisation judiciaire, sont remplacées par les colonnes suivantes en ce qui concerne les tribunaux de première instance de Bruxelles, Louvain et Nivelles:

Juges:

Bruxelles: 59

Louvain: 12

Nivelles: 9

Juges suppléants:

Bruxelles: 26

Louvain: 6

Nivelles: 6

Substituts du procureur du Roi:

Bruxelles: 58

Louvain: 10

Nivelles: 8

Art. 3. De derde, vierde en zesde kolommen van de tabel III gehecht aan de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting worden door de volgende kolommen vervangen voor de rechtbanken van eerste aanleg te Brussel, Leuven en Nijvel:

Rechters:

Brussel: 59

Leuven: 12

Nijvel: 9

Plaatsvervangende rechters:

Brussel: 26

Leuven: 6

Nijvel: 6

Substituten van de procureur des Konings:

Brussel: 58

Leuven: 10

Nijvel: 8

M. le Président. — M. Humblet et consorts présentent l'amendement que voici:

« Compléter cet article par ce qui suit:

Bruxelles:

Greffiers en chef: 1

Greffiers-chef de service: 3

Greffiers: 54

Commis-greffiers : 20

Louvain :

Greffiers en chef : 1

Greffiers-chef de service : 2

Greffiers : 12

Commis-greffiers : 5

Nivelles :

Greffiers en chef : 1

Greffiers-chef de service : 1

Greffiers : 8

Commis-greffiers : 4. »

« *Dit artikel aan te vullen als volgt* :

Brussel :

Hoofdgreffiers : 1

Greffiers-hoofd van dienst : 3

Greffiers : 54

Klerken-greffiers : 20

Leuven :

Hoofdgreffiers : 1

Greffiers-hoofd van dienst : 2

Greffiers : 12

Klerken-greffiers : 5

Nijvel :

Hoofdgreffiers : 1

Greffiers-hoofd van dienst : 1

Greffiers : 8

Klerken-greffiers : 4. »

Monsieur Humblet, je présume que vous avez défendu votre amendement au cours de la discussion générale.

M. Humblet. — Oui, monsieur le Président.

M. le Président. — Nous procéderons demain au vote sur l'amendement de M. Humblet et consorts, sur l'article 3 et ainsi que sur l'ensemble du projet de loi.

De aangehouden stemmingen zullen morgen plaatshebben evenals de stemming over het onderwerp van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET BETREFFENDE DE INSCHRIJVING VAN BELGIE OP DE VERHOGING VAN HET KAPITAAL VAN DE INTERAMERIKAANSE ONTWIKKELINGSBANK EN EEN BIJKOMENDE BIJDRAGE TOT HET FONDS VOOR BIJZONDERE VERRICHTINGEN

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI RELATIF A LA SOUSCRIPTION DE LA BELGIQUE A L'AUGMENTATION DU CAPITAL DE LA BANQUE INTER-AMERICAINE DE DEVELOPPEMENT ET A UNE CONTRIBUTION COMPLEMENTAIRE AU FONDS DES OPERATIONS SPECIALES

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet betreffende de inschrijving van België op de verhoging van het kapitaal van de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank en een bijkomende bijdrage tot het Fonds voor bijzondere verrichtingen.

Nous abordons l'examen du projet de loi relatif à la souscription de la Belgique à l'augmentation du capital de la Banque interaméricaine de

Développement et à une contribution complémentaire au Fonds des opérations spéciales.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Vandenabeele, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, dit ontwerp van wet handelt over de verhoging van de inschrijving van ons land op het maatschappelijk kapitaal van de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank enerzijds, en het verlenen van een bijdrage aan het Fonds voor bijzondere verrichtingen van deze instelling anderzijds. Het werd op 22 maart 1984 reeds goedgekeurd door de Kamer.

De IAOB heeft tot doel mee te werken aan de ontwikkeling van de Latijns-Amerikaanse landen. België werd er lid van in 1976 en nam deel aan de vijfde verhoging van middelen in 1978.

De bank beschikt als werkmiddelen over haar kapitaal, waarop evenwel slechts een klein aandeel is volgestort. De rest is opvraagbaar en dient als basis voor haar leningen. Daarnaast beschikt de bank over een Fonds voor bijzondere verrichtingen gestijfd door bijdragen van de landen-leden. Er werd thans tussen de leden een akkoord bereikt over een nieuwe wedersamenstelling van de middelen voor beide. Daarover leest u in het verslag meer bijzonderheden. Voor België betekent het een storting van 62,5 miljoen frank voor het kapitaal en iets meer dan 225 miljoen voor het fonds. Deze bedragen moeten in een vierjarenperiode worden ingebracht wat een jaarlijkse budgettaire last van ongeveer 72 miljoen frank betekent.

Bij de bespreking in uw commissie voor de Financiën werd vooral aandacht besteed aan de overmatige schuldenlast van de ontwikkelingslanden en de weerslag op de privé-banken, de evaluatie van de ontwikkelingsbank door de ontwikkelingslanden, de werkwijze van de bank en de terugvloeiing voor ons land. Het gedrukte verslag geeft u daarover volledig verslag. Uw commissie heeft het ontwerp eenparig goedgekeurd, zodat ik de Senaat kan voorstellen dit ontwerp eveneens goed te keuren. (*Applaus op alle banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Willy De Clercq.

De heer W. De Clercq, Vice-Eerste minister en minister van Financiën en Buitenlandse Handel. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil enkel de rapporteur feliciteren met zijn uitstekend verslag.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van de artikelen van het ontwerp van wet.

L'article premier est ainsi rédigé :

Article 1er. Le Roi est autorisé à porter la souscription de la Belgique au capital interrégional autorisé de la Banque interaméricaine de Développement de 36 817 596 à 64 708 252 dollars des Etats-Unis, conformément au projet de résolution relatif à l'augmentation de 15 milliards de dollars du capital interrégional autorisé, annexé à la résolution AG 2/83 adoptée le 25 février 1983 par l'assemblée des gouverneurs de ladite banque.

Artikel 1. De Koning is gemachtigd de inschrijving van België op het maatschappelijk interregionale kapitaal van de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank te verhogen van 36 817 596 tot 64 708 252 dollar van de Verenigde Staten, overeenkomstig de ontwerp-resolutie betreffende de verhoging met 15 miljard dollar van het maatschappelijk interregionale kapitaal, gevoegd bij de resolutie AG 2/83 goedgekeurd op 25 februari 1983 door de raad van gouverneurs van gezegde bank.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 2. Le Roi est autorisé à consentir au nom de la Belgique une contribution d'un montant de 225 432 480 francs belges au Fonds des opérations spéciales de la Banque interaméricaine de Développement, conformément au projet de résolution relatif à l'augmentation des ressources du Fonds des opérations spéciales, annexé à la résolution AG

2/83 adoptée le 25 février 1983 par l'assemblée des gouverneurs de ladite banque.

Art. 2. De Koning is gemachtigd in naam van België een bijdrage ten belope van 225 432 480 Belgische frank toe te kennen aan het Fonds voor bijzondere verrichtingen van de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank overeenkomstig de ontwerp-resolutie betreffende de verhoging van de werkmiddelen van het Fonds voor bijzondere verrichtingen, gevoegd bij de resolutie AG 2/83 goedgekeurd op 25 februari 1983 door de raad van gouverneurs van gezegde bank.

— Adopté.

Aangenomen.

De Voorzitter. — Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 19 JUILLET 1930 CREANT LA REGIE DES TELEGRAPHES ET DES TELEPHONES

Discussion et vote de l'article unique

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 19 JULI 1930 TOT OPRICHTING VAN DE REGIE VAN TELEGRAAF EN TELEFOON

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

M. le Président. — Nous abordons l'examen du projet de loi modifiant la loi du 19 juillet 1930 créant la Régie des Télégraphes et des Téléphones.

Wij vatten de beraadslaging aan over het ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 19 juli 1930 tot oprichting van de Regie van Telegraaf en Telefoon.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est au rapporteur.

M. Dalem, rapporteur. — Monsieur le Président, la commission a consacré quatre réunions à l'examen du présent projet de loi.

L'article premier de la loi de 1930 créant la Régie des Télégraphes et Téléphones permet à cette dernière de confier des activités à des tiers sans participation financière.

Le gouvernement a estimé qu'une participation financière était opportune dans certains cas.

Deux restrictions étaient prévues initialement: une délibération en Conseil des ministres et une participation minoritaire. L'important était également de garantir un droit de regard.

Au cours des diverses discussions, plusieurs amendements ont été introduits à la Chambre d'abord, au Sénat ensuite. On peut citer une participation minoritaire avec arrêté royal pour chaque participation, des participations sélectives limitées au secteur des télécommunications en rapport étroit avec la Régie des Télégraphes et Téléphones, des participations majoritaires dans certains cas avantageuses pour la RTT.

La commission souhaite également le contrôle du Parlement dans le sens que le résultat des participations pourrait figurer dans certains budgets; une rubrique obligatoire reprendrait les résultats de ces participations.

Des problèmes furent encore évoqués concernant le contrôle des prix et le statut des fonctionnaires détachés.

En participant dans une société, majoritairement ou minoritairement, la RTT doit pouvoir savoir ce qui s'y passe et contribuer à une croissance dirigée vers l'exportation.

Le but du projet est, en fait, de prendre des participations dans des entreprises qui sont principalement des centres d'étude, dans lesquels toutes les firmes belges intéressées s'associent à la RTT pour développer un projet et le rendre propre à promouvoir l'exportation.

Plusieurs amendements sont encore déposés dans le sens d'une participation majoritaire pour l'infrastructure et minoritaire, mais d'au moins 25 à 30 p.c., pour éviter à la RTT certaines aventures.

Après avis de la section de législation du Conseil d'Etat, certains amendements furent retirés pour incompatibilité.

Etant donné que les aspects développés en commission du Sénat n'ont pas été envisagés sous le même angle par la commission d'Infrastructure de la Chambre, le gouvernement présente un amendement reprenant les vœux de la commission et rencontrant ainsi ses préoccupations en matière de monopole et de participation.

L'amendement du gouvernement est donc rédigé comme suit:

« Remplacer l'article unique du projet de loi par le texte suivant:

« Dans l'article 1er de la loi du 19 juillet 1930 créant la Régie des Télégraphes et des Téléphones, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 3 et 4:

« Elle peut également, dans les conditions fixées pour chaque cas par le Roi, sur proposition du ministre qui a les Télégraphes et les Téléphones dans ses attributions et après délibération en Conseil des ministres, par voie de participation à des organismes ou sociétés publics ou privés existants ou à créer, belges, étrangers ou internationaux, faire toutes opérations de quelque nature qu'elles soient se rapportant, en tout ou en partie, à sa mission. Cette participation doit être majoritaire lorsqu'il s'agit de son infrastructure. »

Cette décision ne peut être prise que par un arrêté royal délibéré au Conseil des ministres. Il sauvegarde le monopole de la RTT sur le plan de son infrastructure, par une participation majoritaire. Par ailleurs, il n'exclut pas de participation minoritaire, mais il conviendra d'être prudent et sélectif.

C'est par 14 voix et une abstention que fut adopté l'amendement n° 4 du gouvernement qui, à lui seul, constitue le projet qui nous est soumis.

Puis-je me permettre, chers collègues, à titre personnel, d'insister sur le caractère urgent et essentiel de ce dossier et sur le rôle qu'aura à jouer le Parlement en matière de contrôle de ces participations?

Ce projet est un bon projet. Aussi, au nom de mon groupe, je tiens à vous dire que nous le voterons tout en regrettant toutefois le retard apporté à sa mise en application.

Monsieur le ministre, madame le secrétaire d'Etat, vous vous êtes engagés au cours des débats en commission à faire, au nom du gouvernement, une déclaration formelle autorisant le contrôle par les commissions et le Parlement des prises de participation de la RTT, ainsi qu'une déclaration de principe sur la nature des participations que vous comptez prendre.

Pouvez-vous vous engager aussi à ce que la RTT présente, chaque année, à la commission un rapport chiffré et détaillé sur les prises de participation réalisées?

Je tiens, enfin, à dire l'intérêt porté par les membres de la commission à ce projet qui permettra à la RTT de trouver un dynamisme commercial plus important face au développement que les télécommunications connaissent et connaîtront encore à l'avenir. (*Applaudissements sur divers bancs.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, het wordt een eentonig lied, maar het is toch jammer dat voor zulk een belangrijk ontwerp zo weinig belangstelling is in deze openbare vergadering. Ik hoop maar dat men hier morgen geen verklaringen komt afleggen vóór de stemming die ons zouden verplichten het debat dat hier vandaag plaatsvindt over te doen.

Om verschillende redenen die we zullen trachten aan te tonen, is het voorliggend ontwerp van wet zo vérstrekkend van opzet dat de Senaat zich bij een eerder summiere bespreking onmogelijk rekenschap kan geven van de weg die men de Regie hiermee wil doen opgaan.

Het overigens nauwgezette verslag van onze collega Dalem geeft vanzelfsprekend slechts een algemeen beeld van de dieper liggende problematiek en van de mogelijke gevolgen voor de toekomst van de Regie van Telegraaf en Telefoon zelf, bij de eventuele goedkeuring van de huidige tekst van het ontwerp.

Het feit — de rapporteur heeft het betreurd — dat er meer dan een jaar verliep vooraleer de regering zelf de tekst zoals die uit de Kamer

van volksvertegenwoordigers kwam, vrij grondig amendeerde, bewijst het enorme belang van de voorgestelde wetswijziging in een materie waar de technologische ontwikkeling in de spits technologieën en de monopoliepositie van een bij uitstek openbare dienst zoals de Regie van TT, zo'n grote rol spelen.

De vraag is trouwens of dit wetsontwerp nu reeds kan worden goedgekeurd, zonder dat we tegelijkertijd weten welke politiek er zal vastgelegd worden in het aan de Regie van TT opgelegde rationalisatie- en saneringsplan, ingevolge het volmachtbesluit nr. 237 van 31 december 1983, waarover blijkbaar nog altijd geen beslissing werd genomen.

Maar laat ik trachten de problematiek nader toe te lichten.

De Regie zal bij wijze van deelneming alle handelingen kunnen verrichten die op haar opdracht betrekking hebben. De wetgever heeft die opdracht in 1930 nauwkeurig afgelijnd in «de exploitatie van de telegrafie en de telefonie met of zonder draad». Wij zijn thans 54 jaar later en in die lange periode heeft de telecommunicatie een enorme evolutie gekend.

De vraag is nu te weten of het begrip «opdracht» dezelfde draagwijdte behoudt die de wetgever in 1930 voor ogen had, dan wel of dit begrip uitgebreid wordt in het licht van de huidige toestand. In het eerste geval is het toepassingsgebied van de voorgenomen deelneming eerder beperkt en kan men zich afvragen of het wel noodzakelijk is die mogelijkheid te scheppen. In het tweede geval is het toepassingsgebied van de voorgenomen deelneming zo ruim dat wij ons geen duidelijk beeld kunnen vormen van de omvang ervan en is het dus noodzakelijk door een bijkomende wijziging aan de wet van 19 juli 1930 tot oprichting van de RTT, haar opdracht te actualiseren en opnieuw te definiëren.

Hierbij aansluitend vraag ik de ministers uitdrukkelijk te bevestigen of te ontkennen dat het wetsontwerp de mogelijkheid biedt om leasingmethoden toe te passen.

Dit is niet ter sprake gekomen in de commissie hoewel dit grote gevolgen kan hebben.

De term «alle handelingen van enigerlei aard» die in het wetsontwerp voorkomt, is inderdaad zo vaag dat men er alle wegen mee uit kan.

Het wetsontwerp voorziet in een meerderheidsdeelneming wanneer het de infrastructuur van de Regie betreft. Dergelijke maatregel kan niet wettelijk worden uitgevoerd zolang de wetgever niet uitdrukkelijk het gebied omlijnt dat door het begrip «infrastructuur» wordt gedekt. Gebeurt dit niet, dan kan de Ministerraad interpreteren dat bepaalde installaties niet tot de infrastructuur behoren ten einde te ontsnappen aan de verplichting een meerderheidsparticipatie te nemen.

In de verantwoording bij het wetsontwerp wordt gezegd dat het monopolie van de Regie inzake telecommunicatie in elk geval moet blijven behouden.

Mevrouw de staatssecretaris heeft dit in haar antwoord in de commissievergadering ook nog gezegd.

Bij nader toezien is deze verantwoording misleidend. Inderdaad, het monopolie dat in 1930 aan de RTT werd toegekend dekt in feite alleen de inrichting en de exploitatie van telegraaf- en telefoonlijnen en van telegraaf- en telefoonkantoren. De term «monopolie inzake telecommunicatie» is veel ruimer. De regering zou duidelijk moeten bepalen wat zij hiermede bedoelt.

Nergens in het wetsontwerp wordt gezegd welke vorm de deelneming zal aannemen. Betreft het hier uitsluitend financiële middelen of gaat het ook om een inbreng aan personeel en zelfs aan vaste activa?

In het laatste geval moet ik vaststellen dat de Regie een gedeelte van haar eigendom in handen geeft van derden.

Dat is een enorm probleem dat schuil zou kunnen gaan achter dit wetsontwerp want het betekent noch min noch meer een aanloop tot privatiseren — ik bedoel dit niet pejoratief — of, op termijn, het opdoeken of verkopen van een openbare dienst, de Regie van TT die wij nu kennen.

Dit zijn geen lichtzinnige woorden. Een nader onderzoek van de tekst toont aan dat die mogelijkheid wordt geopend. Het is geen kwestie meer van vertrouwen of wantrouwen van de meerderheid of van de minderheid, ten aanzien van een minister of een staatssecretaris, maar van mogelijkheden waarvan misbruik zou kunnen worden gemaakt om systematisch deze bij uitstek openbare-nutsvoorziening te ontmantelen. Daarop willen wij wijzen.

Bovendien moet ik er de aandacht op vestigen dat de Staat in 1930 aan de Regie van Telegraaf en Telefoon de volle eigendom heeft overgedragen van de roerende en onroerende goederen die zij had ingericht voor de openbare diensten, alsmede voor alle andere voor de telegraaf

en de telefoon werkende diensten. Anderzijds bekam de Regie toen een startkapitaal van 600 miljoen. Wij weten dat intussen het vermogen van de Regie enorm is aangegroeid. Zijn wij er ons wel voldoende van bewust dat de Regie deze goederen en middelen kan vervreemden door ze bijvoorbeeld aan te wenden als haar inbreng in een meerderheidsdeelneming? Blijft de Regie dan nog verder verplicht om op de waarde van die goederen en middelen een interest te betalen aan de Schatkist?

Bij koninklijk besluit nr. 237 van 31 december 1983 heeft de regering aan de Regie van Telegraaf en Telefoon, zoals aan sommige andere openbare besturen, de verplichting opgelegd een rationalisatie- en saneringsplan in te dienen. Dit is niet ter sprake gekomen tijdens de discussie in de commissie. Uit inlichtingen die ik heb ingewonnen — men kan ze wel moeilijk bekomen bij de Regie, maar het is toch niet onmogelijk — heeft zij zich tijdig van deze verplichting gekweten. Er zou dus een voorstel van rationalisatie en sanering bestaan.

Wij vinden het alleszins gevaarlijk thans een ingrijpende wijziging aan te brengen in de exploitatiemethoden van de Regie en ze aan de Senaat ter goedkeuring voor te leggen, wanneer wij nog niet weten welk lot de Ministerraad aan het plan van de Regie van Telegraaf en Telefoon voorbehoudt.

Er wordt dus aan de Senaat gevraagd, zoals aan de Kamer van volksvertegenwoordigers, een ontwerp van wet goed te keuren zonder te weten welke andere maatregelen inzake de exploitatie — er kunnen gelijklopende of tegengestelde belangen zijn — op het getouw staan.

Het is de jongste jaren steeds de zorg van het Parlement geweest dat de wetgever effectief toezicht zou kunnen uitoefenen op de voorgenomen deelnemingen. Aangezien geen juridische verantwoorde vorm van dit toezicht voorhanden was, werd als noodoplossing in het ontwerp van wet bepaald dat de regering dit toezicht zou verrichten om aldus een betere bescherming te hebben, zo wordt het althans voorgesteld, ten aanzien van mogelijke arbitraire beslissingen van één minister.

Ik blijf echter benadrukken — dat is trouwens mijn motivering geweest voor de eindstemming in de commissie — dat onder welke vorm dan ook, dit toezicht door de wetgevende macht niet uit handen mag worden gegeven. Die mogelijkheid is reëel. De rapporteur heeft een middel aangeduid en ik zou op een andere mogelijkheid willen wijzen.

Ik meen te weten dat de Regie van Telegraaf en Telefoon in haar rationalisatie- en saneringsplan — het is geen nieuwe methode maar voor ons een valabele — een allesomvattend en voortschrijdend meerjarenplan zou opstellen dat aangeeft welke politiek zij in de toekomst zal voeren. Dit plan zou als bijlage moeten worden toegevoegd aan de begroting die jaarlijks ter goedkeuring aan de Wetgevende Kamers wordt voorgelegd.

Het is niet meer dan normaal dat een meerjarenplan ook aangeeft op welke wijze «onder andere door participatie» de Regie haar taak zal vervullen.

Wanneer het plan van de Regie van Telegraaf en Telefoon wordt bijgevaald, dan kunnen de Wetgevende Kamers jaarlijks de voorstellen tot deelneming goedkeuren of afkeuren. Op die wijze zijn de Kamers niet langer genooddacht hun prerogatieven van controle systematisch aan de Ministerraad af te staan, wat de jongste tijd al te veel gebeurt.

Deze mogelijke werkwijze toont daarenboven aan dat, zoals ik reeds eerder zegde, het voorbarig is onderhavig wetsontwerp ter goedkeuring voor te leggen wanneer wij nog niet eens weten op welke wijze het rationalisatie- en saneringsplan van de Regie van Telegraaf en Telefoon zal worden onthaald.

De heer Gramme, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Een laatste opmerking, mijnheer de Voorzitter.

Wanneer de Regie soms wordt verweten dat zij niet modern genoeg exploiteert en wanneer men in onderhavig wetsontwerp heil ziet om die exploitatie vlوتر te laten verlopen, dan moet de Senaat toch weten dat de aangeklaagde zogenaamde minder goede werking niet in de eerste plaats aan de Regie zelf te wijten is maar wel aan een delicaat probleem, dat zal ik niet ontkennen, namelijk de verwonderlijke inertie van de veelvuldige en opeengestapelde controles die haar zijn opgelegd. Waarbij ik de vraag durf stellen aan collega's die ter zake ervaring hebben: welke privé-nijverheidsonderneming die vandaag het hoofd moet bieden aan een niet-aflatende concurrentie, kan het zich inderdaad veroorloven om soms jaren te moeten wachten op de goedkeuring van aankopen of op de aanwerving van noodzakelijk personeel?

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Dat is de handicap van de structuur.

De heer Seeuws. — Dat is echter de toestand waarin de Regie, die een nijverheidsonderneming is, zich bevindt.

Voor de realisatie van haar infrastructuur — ik zal niets nieuws vertellen, maar ik hoop dat het voor een aantal leden van de Senaat een informatie zal betekenen, waardoor zij beter kunnen appreciëren wat ons wordt voorgesteld — treden drie aan de Regie externe organen op. Deze vormen daardoor blijkbaar, jammer genoeg, ook vaak een rem op een gezond en dynamisch beleid van de Regie.

Eerst is er de ons bekende inspectie van Financiën. Ik kan de getrouweheid van de informatie en de indrukken die wij sedert jaren opstapelen niet precies nagaan. Maar de inspectie van Financiën zou zich blijkbaar niet altijd alleen houden aan haar noodzakelijke controlefunctie, de precieze omschrijving van haar precieze taak. In bepaalde gevallen zou zij zich eveneens inlaten met feitelijke beheersaangelegenheden van de Regie.

Er is de Commissie voor coördinatie van overheidsbestellingen en er is het zogenaamde Ministerieel Comité voor economische en sociale coördinatie, die vaak — het is een publiek geheim — soms om louter politieke redenen of andere redenen van interne of externe belangengestellingen, grote vertraging veroorzaken bij de procedure tot verwerving van het nodige materieel, dienstig nochtans voor de goede exploitatie van de Regie.

Wij zijn de laatsten om de noodzaak van externe, openbare en deskundige controle op de Regie te ontkennen. Maar een essentiële vereiste hierbij is dat deze controle binnen een redelijke tijdslimiet gebeurt. In dit opzicht zou het wel veel efficiënter zijn dat de Regie een ernstig bestudeerd meerjarenplan zou opmaken dat binnen een korte termijn door de eerder genoemde organen en bewindvoerders kan worden goedgekeurd. Eenmaal dat plan aanvaard, moet de Regie onder haar eigen verantwoordelijkheid en die van de voogdijminister kunnen instaan voor de uitvoering ervan, vanzelfsprekend onder de permanente controle van de inspectie van Financiën.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Het jaarlijks karakter van de begroting is ook een probleem. De RTT heeft zo een vijfjarenplan dat natuurlijk moet worden bijgesteld gezien de bestendige evolutie. Een vijfjarenplan vastleggen bij procedure of zoals in onderhavig geval bij wet, betekent een probleem met de annulatie van de begroting waar zowel de investeringen als de uitgaven en inkomsten jaarlijks aan het Parlement moeten worden voorgelegd en goedgekeurd.

De heer Seeuws. — U weet zeer goed, mijnheer de minister, dat wanneer het principe van het meerjarenplan geldt, daarbij de grote lijnen van de politiek van de komende jaren worden uitgestippeld met daarbij de investeringen en de participaties. Dat vijfjarenplan moet uiteraard jaarlijks kunnen worden bijgesteld. Maar men heeft dan meteen ook de mogelijkheid om het Parlement zijn controlefunctie over dit plan als aanhangsel bij de begroting te laten uitvoeren.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — De Regie heeft zo een plan dat op geregelde tijdstippen wordt bijgesteld. Op dat plan spijkeren zij jaar na jaar hun projecten. Het is echter niet geïncorporeerd zoals u vraagt.

De heer Seeuws. — In ieder geval zou dit een zeer goed hulpmiddel zijn voor de Regie en een geruststelling om een bepaalde politiek te voeren die niet meer jaarlijks zou worden gewijzigd en met zo weinig mogelijk interferenties.

Buiten deze belemmeringen zijn er nog heel wat organen die bijvoorbeeld op het personeelsdynamisme werken. In deze sector is het zeer belangrijk dat de Regie zelf een bepaalde personeelspolitiek kan voeren naargelang van de vereiste specialisatie. Zo zijn er allerlei lichamen die moeten optreden, bijvoorbeeld om controles uit te voeren. Denk maar aan de inspectie van Financiën, het ministerie van Financiën, het ministerie van Begroting, de Prijzencommissie enzovoort. Hierdoor gaat veel tijd verloren en wordt een moderne bedrijfsexploitatie bemoeilijkt.

Indien men wenst dat de RTT in de telecommunicatiesector de uitdagingen van de huidige tijd met succes tegemoet treedt, dan ben ik ervan overtuigd dat in eerste instantie een verlichting van de wurggreep op de zogenaamde carcan, waarin zij thans door de gewraakte organisaties

wordt gevat, het doel van onze inspanningen moet zijn, eerder dan de voorrang te geven aan dit wetsontwerp dat eigenlijk geen oplossing biedt.

Mijnheer de Voorzitter, gezien de belangrijkheid van het opzet waarvoor wij staan, verwacht mijn fractie van de beide beleidsverantwoordelijken klare en duidelijke antwoorden op de door ons gestelde vragen. Die antwoorden zullen doorwegen op onze houding ten aanzien van de eindstemming over dit wetsontwerp. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, mijn uiteenzetting zal vier punten bevatten. Ik zal eerst een kort onderzoek wijden aan de lijdensweg van dit ontwerp; ik zal daarbij een paar vragen stellen en inspelen op het betoog van de heer Seeuws. Ten tweede, brengt dit ontwerp de noodzaak naar voor van een bezinning naar de rol en naar het optreden van de RTT. Ten derde, de goedkeuring van dit ontwerp door het Parlement doet de vraag rijzen naar de parlementaire controle over de bedrijven waarin de overheid participeert. Ik zal hierbij een voorstel van werkwijze voordragen. Ten vierde, zal ik een besluit trekken wat dit ontwerp zelf betreft.

Een onderzoek naar de lijdensweg van dit ontwerp schetst een duidelijk beeld van de relatieve stuurlaai van het Parlement. In mijn uiteenzetting bij de bespreking van de begroting van PTT voor 1981 — de heer Willockx was toen minister van PTT — heb ik namens mijn fractie gezegd dat wij afwijzend stonden tegenover de creatie van nieuwe parastatale instellingen naast de Regie van Telegrafie en Telefonie.

Op 18 september 1981 diende de heer Willockx een ontwerp van wet in, het Kamerstuk nr. 920, waarop ik straks nog inhoudelijk zal terugkomen. Drie dagen later nam de regering Eyskens-Mathot ontslag.

Op 21 januari 1982 wordt in de Kamer door de heer Breyné gerapporteerd omtrent het Kamerstuk nr. 35 waarbij, in afwijking van artikel 1 van de wet van 3 maart 1977 over de gevolgen van de ontbinding van de Wetgevende Kamers, een aantal ontwerpen van wet van verval worden ontheven verklaard.

In die openbare vergadering, mijnheer Seeuws, stelt de heer Tobback namens de socialistische fractie voor onder meer dit ontwerp, dat indertijd door zijn partijgenoot Willockx, toen hij minister was, werd ingediend, van verval te ontheffen, en aan de lijst toe te voegen. Hij deed dit overigens ook voor de andere ontwerpen en voorstellen van wet. De Kamer en de regering gingen daarop in.

Ik heb die amendementen overigens nooit gezien, Ze hebben als document nooit bestaan, maar door vergelijking met het stuk nr. 35 van de Kamer van de zitting 1981-1982 en het stuk dat naar de Senaat werd overgezonden, nr. 62, kan men zien welke ontwerpen van wet van verval zijn ontheven verklaard.

In het stuk nr. 245 van de Kamer van 13 april 1982 wordt het stuk nr. 920 van de Kamer, van de heer Willockx, opnieuw opgenomen omdat het van verval ontheven was bij wet van 5 februari 1982.

Op 21 april 1982 wordt hierbij een amendement ingediend door de huidige regering. Het aldus gewijzigde ontwerp wordt dan in de Kamer goedgekeurd en naar de Senaat verzonden, waar het op 10 juni 1982 als stuk nr. 275 wordt ontvangen.

De regering diende op 30 april 1984 in de commissie een amendement in dat geleid heeft tot de goedkeuring door de commissie. De tekst wordt thans met het verslag van de heer Dalem ter goedkeuring aan de Senaat voorgelegd.

Mijnheer Seeuws, wanneer men deze tekst, die op voorstel van de regering door de commissie is goedgekeurd, vergelijkt met de tekst die de heer Willockx indertijd als minister indiende, en die op verzoek van uw partij van verval werd ontheven, en als men rekening houdt met uw kritiek van zoëven, blijkt dat dit ontwerp op twee punten tegemoetkomt aan de kritiek die u hebt gemaakt ten aanzien van het oorspronkelijk ontwerp-Willockx, hoewel uw partij geen verantwoordelijkheid moet dragen voor het regeringsbeleid.

Ten eerste, de koninklijke besluiten die tot de participatie leiden, worden volgens de tekst van de heer Willockx uitgevaardigd door de Koning, dat wil zeggen de betrokken minister, en volgens de huidige tekst door de Koning na overleg in de Ministerraad.

Ten tweede, was er in de tekst van de heer Willockx geen beperking met betrekking tot de infrastructuur. In deze tekst kan een dergelijke participatie met betrekking tot de infrastructuur niet tot stand komen tenzij de RTT over een meerderheid blijft beschikken.

Mijnheer Seeuws, ik zeg dit niet om u een gek figuur te laten slaan. Dat hoeft nu niet. Wij trachten allemaal zo goed mogelijk te werken.

Ik vermeld dit om te illustreren hoe relatief stuurlaars het Parlement is in aangelegenheden als deze, die toch wel te maken hebben met een van de wezenlijke opdrachten van de overheid in de ruime zin van het woord.

De heer Seeuws. — Een kleine correctie, mijnheer De Bondt. De heer Mathot heeft de ontheffing gevraagd.

De heer De Bondt. — Ik heb de *Parlementaire Handelingen* van de Kamer gelezen. Op 21 januari hebben zowel de heer Mathot als de heer Tobback een lijst van onderwerpen van verval willen ontheffen. De lijst van de heer Mathot had eerder betrekking op aangelegenheden van communautaire aard, terwijl de lijst van de heer Tobback onder meer het ontwerp bevatte waarover ik heb gesproken. Wij hebben dus allebei gelijk.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Zowel de heer Mathot als de heer Tobback traden toen op als fractievoorzitter van hun partijen.

De heer De Bondt. — Het is duidelijk dat de heer Mathot toen fractieleider was en geen Vice-Eerste minister, want het was na de regering Eyskens-Mathot.

Zo kom ik tot mijn tweede vraag: wat betekent het monopolie van de RTT en wat vertegenwoordigt daarin de infrastructuur?

Dit is geen gemakkelijke vraag.

Het wettelijk monopolie geeft op zichzelf niet noodzakelijk een precies antwoord naar de inhoud en de omvang ervan. De betekenis van dit monopolie moet voortdurend opnieuw technisch en maatschappelijk omschreven en verantwoord worden.

Een verklaring van het monopolie voor de RTT als zijnde de uitdrukking van een natuurlijk monopolie ingevolge de inherente karakteristieken van deze activiteiten, meer dan van enige juridische of financiële restrictie, is een nuttig gezichtspunt, maar is mijns inziens niet afdoend. Niettemin zullen velen toegeven dat de telegraaf en de telefoon niet economisch en doelmatig op de markt kan optreden zonder monopolie, vooral in een land van geringe afmetingen.

Indien er later sprake zou zijn van het toepassen van dit wetsartikel, dan kan dat alleen gebeuren om de verenigbaarheid te verbeteren tussen de noodzakelijke sociale rationaliteit enerzijds, en de economische en de technische rationaliteit van de openbare dienst RTT anderzijds. Ik ben overigens de mening toegedaan dat dit ook moet gelden voor het geheel van de communicatiemiddelen die de grote infrastructuren omvatten. Deze moeten in dezelfde omstandigheden op gelijke wijze voor alle burgers toegankelijk en bruikbaar zijn.

Deze stelling dient te staan buiten de ideologische strijd tussen collectivisten en aanhangers van een extreem liberalisme. De zoëven geschetste voorwaarden zijn immers grondvoorwaarden in de uitoefening van bepaalde grondrechten en vrijheden van alle burgers.

De infrastructuur moet alles omvatten wat openbaar is, met andere woorden, wat algemeen toegankelijk is, dus alle apparatuur die met tweezijdig verkeer te maken heeft, of deze nu met draad of draadloos werkt. De concessies die vroeger aan de kabeltelevisienetten werden gegeven, waren destijds verantwoord omdat die netten weliswaar openbaar waren, maar niet tweezijdig en vooral niet algemeen toegankelijk. Bij verdere technologische evolutie van een te vernieuwen kabelnet liggen de zaken geheel anders en dient te worden nagegaan of machtiging nog mogelijk is.

Bovendien moet de te volgen politiek van de RTT in België ook geheel eigen kenmerken blijven vertonen, omwille van de kleinschaligheid van ons land en de daaruit voortvloeiende koppeling van belangen tussen de kwaliteit van ons telecommunicatienet en de exportkansen van onze industrie. Dit brengt mijns inziens met zich dat de mogelijkheden door dit ontwerp geboden vooral het bevorderen van een gezamenlijk optreden van de RTT en de industrie op de wereldmarkt tot doel moeten hebben.

Ik wil ook nog iets zeggen over de meerderheidsparticipatie. Uit mijn formulering zal u kunnen afleiden op welke wijze ik deze passus in het artikel begrijp. Het tot stand brengen van afzonderlijke, van de RTT onderscheiden maatschappijen die betrekking hebben op de infrastructuur van de RTT is alleen mogelijk, voor zover het gebeurt met deelneming van derden, als die derden, overheden of private personen, daarin

een minderheidsparticipatie hebben. Deze formulering is mijns inziens veel duidelijker omdat hieruit blijkt dat het initiatiefrecht bij de RTT blijft, wat de bedoeling was van dit artikel.

Als derde punt formuleer ik een suggestie inzake de parlementaire controle op overheidsondernemingen. Het parlementair toezicht op de handelingen van de overheid is een probleem op zich.

Als de controle van het Parlement al moeilijk is wanneer het de overheidsondernemingen zelf betreft, hoe zal dit toezicht dan verlopen in de ondernemingen waarin door de overheidsondernemingen wordt geparticipeerd voor het realiseren van de doelstellingen die tot de taak van de participerende overheidsonderneming behoort? Let wel, ik spreek over overheidsondernemingen en niet over ondernemingen uit de industriële sector waarin door de overheid wordt geparticipeerd in het kader van een algemene sociale of industriële politiek. Ook daar is parlementaire controle nodig, maar wel van een andere soort. Ik bedoel de volle parlementaire controle die wij uitoefenen op parastaten van het type als de RTT maar, die ons nu, ingevolge de toepassing van dit ontwerp, voor een deel zou kunnen ontsnappen vermits daardoor een gedeelte van de opdracht van de RTT wordt gerealiseerd via maatschappijen waarin behalve de RTT ook andere deelgenoten participeren.

De controle zou dienen te worden toevertrouwd aan een parlements lid, dat bij het begin van elk parlementair jaar als algemeen rapporteur zou worden aangesteld. Die algemeen verslaggever zou niet dienen te wachten tot de departementsbegroting wordt ingediend, maar zou op eigen hand een onderzoek kunnen starten naar het optreden van de overheid. Hij zou daartoe worden bijgestaan door een met name aan te duiden lid van het Rekenhof. Samen of afzonderlijk optredend zouden zij ook in de overheidsbedrijven of semi-overheidsbedrijven, ook deze waarin participaties worden genomen, een onderzoeksoverzicht kunnen vervullen en alle gegevens openbaar maken die niet schaden aan de realisatie van de doelstelling van die ondernemingen. Alle andere inlichtingen zouden hun vertrouwelijk moeten kunnen overgemaakt worden. Alleen op die manier kan het Parlement een beeld krijgen van de publieke diensten met technisch karakter en met een nijverheidsstructuur.

De heer de Bruyne. — Collega, u doet een voorstel. Kent u daar precedents van in de parlementaire werkzaamheden?

De heer De Bondt. — Niet in ons land, want dan zou ik het voorstel niet hoeven te doen.

Er zijn wel precedents van deze werkwijze, onder meer in de Franse republiek. Ik bedoel niet technisch dezelfde werkwijze, maar wel een soortgelijke manier om controle op de overheidsbedrijven, onder meer de Franse PTT, uit te oefenen.

De heer Van In. — Daar heeft men geen bijzondere machten!

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — In Nederland wordt een parlementscommissie aangesteld om een bepaald probleem te onderzoeken en voorstellen te doen, die aan de regering worden medegedeeld. Zij kan zich laten bijstaan door deskundigen en heeft alle mogelijkheden om hoorzittingen en consultaties in te richten. Aan de hand van het rapport maakt de regering een regeringsnota op die opnieuw aan het Parlement wordt voorgelegd.

Als voorbeeld verwijs ik naar het Nederlandse rapport-Swartouw dat handelt over dezelfde materie die wij hier vandaag behandelen.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Mevrouw de staatssecretaris heeft gelijk maar dergelijke gewoonte komt tot op heden in ons Parlement niet voor. De heer De Bondt heeft een heel nieuwe visie ontwikkeld die kan worden onderzocht, die zeer boeiend is en die mij, als geïnteresseerde in staatsrecht, bijzonder prikkelt. Ik merk echter op dat deze suggestie met grote omzichtigheid moet worden bekeken.

De heer De Bondt. — Wat is mijn besluit?

Kan ik mij aansluiten bij de door de commissie aanvaarde tekst? Moet de verklaring van de stemming mijnerzijds en namens mijn vrienden, een zekere restrictie in de interpretatie inhouden?

In de eerste plaats wil ik stellen dat legifereren door middel van de wijziging van één artikel uit een organieke wet die een zo belangrijke instelling als de RTT regelt, mij als een bedenkelijk procédé voorkomt.

Men gaat de bespreking van een algehele aanpassing uit de weg en men concentreert zich noodgedwongen op een onderdeel, waardoor men in de onmogelijkheid is te oordelen of zulks nog wel past in de rest van het gebouw. Ik zeg niet dat wij nood hadden aan een herziening ten gronde van de wet op de RTT. Zó ver wil ik op dit ogenblik niet gaan, hoewel deze thesis goed verdedigbaar zou zijn. Wel zeg ik dat er nood is aan een nieuwe beleidsvisie voor de RTT. Wat hier wordt voorgesteld is partieel. Men kan er alle kanten mee uit, in de feiten en in de commentaren, zoals trouwens de jongste dagen reeds is gebleken.

Daarom moet het goedkeuren van dit ontwerp de uitvoerende macht ertoe aanzetten deze machtiging alleen aan te wenden in de geest van wat door mij over het monopolie en de infrastructuur van de RTT is gezegd.

Er moet ook werk worden gemaakt van een globale beleidsvisie over het RTT-beleid, waarbij de doorlichting en het onderzoek van de door mij gesuggereerde algemene verslaggever een uitgangspunt kan zijn vanuit het Parlement gezien. (*Applaus op verschillende banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Kerpel.

De heer De Kerpel. — Mijnheer de Voorzitter, in aansluiting op het slotwoord van collega De Bondt, wens ik meteen te stellen dat dit regeringsontwerp waarbij voor de Regie TT de mogelijkheid wordt geschapen om zekere participaties te nemen in privé-maatschappijen, mij in grote verlegenheid brengt.

Wij zijn ons ten volle bewust van het feit dat de Regie TT, wegens de uitdaging waarmee zij is geconfronteerd zowel qua modern beheer als technologische evolutie, genoopt is tot een eigentijdse aanpak die bijzonder bemoeilijkt wordt door de strakke bepalingen van haar oprichtingswet van 19 juli 1930.

Het is de overtuiging dat alleen een eigentijdse aanpak de Regie TT in de mogelijkheid kan stellen om haar opdracht behoorlijk te vervullen, die ons ertoe gebracht heeft in de commissie dit ontwerp, dat ons werd overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers maar dat op een substantieel punt door de regering werd geamendeerd, in overweging te nemen.

In de commissie voor de Infrastructuur werden er nochtans talrijke vragen gesteld nopens deze innovatie, vragen waarop de ministers geruststellende en zelfs sussende antwoorden hebben gegeven. Aldus onthouden wij meer speciaal uit de verantwoording van het regeringsamendement nr. 4 de uitdrukkelijke toezegging van de regering «dat het monopolie van de Regie TT inzake telecommunicatie in elk geval moet behouden blijven». Anderzijds werd door de staatssecretaris meer speciaal het voorbeeld geciteerd van een mogelijke participatie in de kabeltelevisie en de telecommunicatiesector, een voorbeeld dat ons aansprak en helemaal in de lijn ligt van onze bekommelingen.

Van de staatssecretaris kregen wij zelfs de toezegging — en zulks is uitdrukkelijk vermeld in het uitstekend en volledig verslag van de heer Dalem — als zouden minderheidsparticipaties slechts worden genomen op voorwaarde dat de particuliere sector daarbij in geen geval op het domein van de Regie TT zou treden.

Daarbij werd vooropgesteld — ik citeer — «dat wanneer zulk een participatie genomen wordt, grote voorzichtigheid en een kritische keuze is aangewezen en dat zulks slechts mag gebeuren in enkele gevallen van absolute noodzaak».

Tot mijn grote verwondering heb ik kennis genomen van de verklaringen die de minister van Verkeerswezen en van PTT eergisteren, maandag 4 juni, in de Kamer van volksvertegenwoordigers heeft afgelegd als aanloop tot de bespreking van de begroting van PTT voor 1984. Hoe geruststellend de regeringsverklaringen in de commissie voor de Infrastructuur van deze Senaat ook waren, thans moeten wij vaststellen dat de benadering van de minister, zoals hij ze geschetst heeft in de Kamer, bijzonder verontrustend is.

Op de eerste plaats blijkt grote verwarring te ontstaan over de juiste inhoud van het concept «infrastructuur». De minister bedoelt daarmee klaarblijkelijk alleen de wegen waarlangs het telefoonverkeer en het telecommunicatieverkeer wordt afgewikkeld, dus eigenlijk alleen de transmissiedragers. Het is nogal evident dat deze interpretatie al te restrictief is, gezien zij de grootste onduidelijkheid laat bestaan over de vraag of de commutatie en zelfs bepaalde componenten van de eindapparatuur dienen beschouwd te worden als infrastructuur. Voor mij bestaat daaromtrent niet de minste twijfel!

Anderzijds lees ik in het *Beknopt Verslag* dat de regering momenteel de grondslag legt van de demonopolisering, zoals die zou voorzien zijn in de regeringsverklaring van 16 maart 1983. Ik wens bij deze gelegenheid duidelijk te stellen dat het monopolie van de RTT er in mijn opvatting helemaal niet toe strekt haar werkingsveld koppig af te schermen, zelfs wanneer zulks moet leiden tot een ondoelmatig en vaak overdreven dure dienstverlening.

Wat evenwel moet gevrijwaard blijven, is de notie zelf van de openbare dienst, waarbij er op elk moment moet worden voor gewaakt dat voor een dienstverlening waarop de bevolking recht heeft, de privé-belangen niet voortdurend worden vermengd met het algemeen belang en op dit algemeen belang primeren. De ervaring heeft ons geleerd dat elke vermenging van belangen onvermijdelijk leidt tot de verrijking van enkelen op de rug van allen.

Ik ben dan ook bijzonder opgeschrikt wanneer ik in het *Beknopt Verslag* van de bespreking van verleden maandag in de Kamer lees dat «de strikte scheiding tussen wat in het verleden tot het gebied van de overheidsdienst behoorde en dat wat toen van het actieterrein van de particuliere ondernemingen deel uitmaakte, dient te worden versoepeld».

Steeds in dezelfde gedachtengang heb ik met grote ongerustheid kennis genomen van de verklaring van de minister in de Kamer dat «ook andere vormen van samenwerking onderzocht worden waarbij hij bijvoorbeeld denkt aan de samenwerking met bepaalde distributiemaatschappijen». Deze verklaring wijst erop — en dat blijkt ook uit andere passages van het debat — dat de minister van zins is, zelfs voor hetgeen hij beschouwt als infrastructuur — in de beperkte definitie die hij aan dit woord geeft — «de participatie van de Regie van Telegraaf en Telefoon in het vooruitzicht te stellen in het kader van een vennootschap die zich met de totstandbrenging en zelfs de exploitatie van deze netten zou belasten».

Dergelijke verklaring is bijzonder verstrekkend en brengt mij ertoe mijn goedkeuring van het voorliggend ontwerp in beraad te houden tot op het moment dat volledige klaarheid is geschapen in deze aangelegenheid. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris D'Hondt.

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Mijnheer de Voorzitter, laat mij eerst toe de verslaggever te danken voor zijn klaar en duidelijk verslag in deze moeilijke tot stand gekomen besluitvorming. Ik zou haast zeggen dat hij zich op twee versnellingen heeft moeten inschakelen: een eerste versnelling in de traditionele bespreking van de Kamer en een tweede, in het nieuwe inzicht dat wij na een lang, ernstig en fundamenteel debat met alle leden van de commissie van de Senaat hebben gehad.

Mijnheer Dalem, ik dank u nogmaals voor uw duidelijk verslag over deze moeilijke besprekingen.

Mijn tweede dank gaat naar de voorzitter en de leden van de commissie voor de Infrastructuur. Mijnheer De Bondt, u hebt erop gealludeerd dat wij ons niet mogen laten opsluiten in ideologische tegenstellingen. Ik meen echter dat op geen enkel moment het debat in een partijpolitieke of ideologische gesteldheid is gevoerd. De eindstemming heeft dit duidelijk uitgewezen, want het ontwerp werd goedgekeurd met 14 stemmen bij 1 onthouding. Het commissielid dat zich heeft onthouden, heeft zijn onthouding toegelicht en heeft ook in deze openbare vergadering enkele vragen gesteld.

In dit debat was er een reële bekommering — dat heeft mij erg getroffen — om het RTT-bedrijf. Dat is ook vandaag gebleken uit de uiteenzetting van de verschillende sprekers. Zowel de linkerzijde als de rechterzijde heeft doen blijken dat aan het RTT-bedrijf al de kansen moeten worden gegeven om als dienstverlener aan de bevolking te kunnen optreden. Die gedachte heeft geprimeerd. Er was wel een duidelijke keuze in de waardebenadering.

Men heeft toegegeven dat de RTT soepel en dynamisch moet kunnen inspelen op de enorme snelle evolutie. Het moet mogelijk zijn haar eigen know-how in te brengen en te gelde te maken in ondernemingen die deze know-how realiseren.

Mijnheer Seeuws, u heeft de vraag gesteld of het een financiële participatie moet zijn en of het ook anders kan. In onze optiek kan dat ook know-how engineering zijn, ervaring die kan worden ingebracht en die eventueel te gelde kan worden gemaakt. Ik zal mij veroorloven u daar straks een voorbeeld van te geven, omdat voorbeelden toch altijd strekken.

De heer Seeuws. — Ik heb gevraagd of dit ook kan qua infrastructuur.

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — In dit verband willen wij ook verwijzen naar het Bistel-project van de Eerste minister. Dat is geen geheim. Het heeft in de kranten gestaan. De Eerste minister heeft met een bepaalde fierheid op een persconferentie gezegd dat, daar waar wij aan het project verbeteringen hebben aangebracht en daar waar wij de firma de mogelijkheid hebben geboden om correcties aan te brengen, wij ook royalty's hebben bedongen nadat het project in dienst wordt gesteld. Op welke wijze dat juist gebeurt, kan ik u niet mededelen. Dat is in ieder geval een goede manier van samenwerken tussen de overheid en de firma's die de overheid hun diensten aanbieden.

Ik wil even praktisch zijn. De automatische betaalkaart die in de openbare telefooncellen wordt gebruikt is een Belgische RTT-uitvinding. Dit systeem wordt momenteel niet in België gemaakt, maar het wordt door een Zwitserse firma gefabriceerd met medewerking van ingenieurs van de RTT. Waarom zou men deze participatie niet kunnen inbrengen? Het is nu vooral de firma die de kaarten maakt die voordelen haalt uit onze know-how. Het ontwerp, zoals het nu voorligt, zal die participatie in de toekomst mogelijk maken.

Ik kom er nog even op terug dat bij de hele bespreking, de maatschappelijke opdracht van de RTT in de hiërarchische waarden heeft gepriemd. Ik wil nog eens duidelijk deze maatschappelijke opdracht omschrijven. De heer De Bondt heeft dat op zijn bekende wijze gedaan. Dat wil zeggen, zeer exact, met zijn wiskundige geest, maar ook een beetje moeilijk. Laat mij toe het even te omschrijven, zoals ik het ook in de Kamercommissie heb gedaan.

Op grond van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft de overheid met al de functies van een informatiemaatschappij te maken. Dat wil zeggen: voortbrengen, bewerken, opslaan, overdragen, verdelen, weergeven en gebruiken van de informatie. Op grond hiervan heeft zij terecht verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld voor de bescherming van de privacy. De RTT als informatietransporteur moet de kwaliteit, de snelheid en de betrouwbaarheid kunnen verzekeren en daarenboven de geheimhouding garanderen. Zij moet alle gewenste en economisch verantwoorde diensten snel en efficiënt kunnen aanbieden, alsmede de bestaande producten verbeteren. Zij behoort én als klant én ook als gebruiker aandacht te hebben voor 's lands economie en bovendien voorzieningen te waarborgen die niet rendabel zijn.

Daarbij wil ik even verwijzen naar twee belangrijke zaken die de RTT op zich neemt. Ik denk bijvoorbeeld aan de sociale abonnementen, waarvoor de RTT jaarlijks meer dan 750 miljoen op haar budget ten laste neemt, en de radiomaritieme diensten. De RTT geeft meer dan 100 miljoen per jaar uit voor de veiligheid op zee. Kortom, dit is de maatschappelijke taak van de RTT waarin het wettelijk monopolie, namelijk alle verbindingen tussen derden verzekeren, zijn oorsprong vindt.

De heer De Bondt heeft de historiek geschetst van dit wetsontwerp. Laat ons even praktisch zijn en de waarheid geen geweld aandoen. Iedereen weet dat dit ontwerp eigenlijk werd ingediend om de RTT toe te laten de *Gouden Gids* uit te geven via een dochtermaatschappij. Mij heeft het altijd wat gestoord dat men ging privatiseren waar men eigenlijk het minst van al zou moeten privatiseren. In deze regering hebben wij aangetoond dat de privatisering niet noodzakelijk was, maar dat de RTT een goede zaak deed aan een concessie. Verre van mij kritiek uit te oefenen op de personen die destijds het beleid in handen hadden. Toch moet ik vaststellen dat privatiseren een poging inhoudt om een dochtermaatschappij te vestigen die niet meer onder het statuut van de RTT zou werken en aldus aan de controle zou ontsnappen.

Wij dachten dat de aanpassing van artikel 1 van de wet tot oprichting van de Regie, waardoor de Regie de mogelijkheid zou krijgen om participaties te nemen in andere maatschappijen, op zichzelf een banale zaak was, omdat deze mogelijkheid reeds bij andere maatschappijen bestond. Dit is echter niet juist gebleken, want dit ontwerp heeft aanleiding gegeven tot een zeer diepgaand en fundamenteel gesprek over de rol van de telecommunicatie.

Dit roept bij mij de gedachte op dat het wellicht goed zou zijn de problemen rond de telecommunicatie telkens opnieuw te herdenken. De regering is bereid om in de commissie op alle vragen dienaangaande de

nodige informatie te verstrekken, eventueel bijgestaan door mensen van de RTT. Mijnheer De Bondt, ik herhaal het, wij willen op dit verzoek graag ingaan. Ik geef hier het voorbeeld van de spoorwegen. De minister zal daarover wellicht meer kunnen zeggen. Er zijn goede voorbeelden bij de spoorwegen — misschien ook minder goede — waar complementaire activiteiten aan de eigenlijk spoorwegexploitatie met goed gevolg worden uitgevoerd door privé-maatschappijen, waarin de NMBS participeert, zowel nationaal als internationaal.

Eerlijkheidshalve moeten wij ook toegeven dat de jongste tijd her en der ten aanzien van de specifieke RTT-situatie verklaringen werden afgelegd die niet uitblinken door hun eenvoudigheid. Meestal werden zij gedaan door mensen die met het eigenlijke beleid niets te maken hebben. Die verklaringen nopen mij ertoe ter gelegenheid van de bespreking van dit ontwerp een en ander duidelijk te preciseren.

Zoals iedereen heeft toegegeven bestaat er inzake telecommunicatie een snelle technologische vooruitgang met een grote weerslag zowel op de sector van de telecommunicatie zelf als op de economie in haar geheel. In de volgende tien à twintig jaren zal deze sector gekenmerkt zijn door een snelle aanwending van belangrijke nieuwe technologieën. Zij zullen geleidelijk worden opgenomen in die welke voortvloeien uit de informatica en de elektronica, in die mate dat men uiteindelijk over een eenge maakte infrastructuur zal beschikken voor de behandeling van de transmissie van de informatica.

Deze nieuwe technologieën vergroten ook de rol van de telecommunicatie en de verwachtingen die in haar zijn gesteld en veranderen grondig het kader waarop het huidige telecommunicatiebeleid steunt.

In zowat alle Europese landen worden de telecommunicatiediensten in de vorm van een monopolie geëxploiteerd. Tot voor korte tijd was een algemene strekking waar te nemen waarbij aan het monopolie een brede definitie werd gegeven vermits daarmee het alleenrecht wordt bedoeld op de infrastructuur en de diensten van het telecommunicatienet, het controleren van het gebruik ervan en het streng reglementeren van het materieel dat aan het net wordt verbonden, wat soms zo ver gaat als het exclusief leveren van de einduitrusting met behoud van de eigendom ervan.

In sommige landen, onder andere in de Duitse Bondsrepubliek, wordt dit monopolie nog steeds met grote straktheid toegepast. Wij zien echter dat in de andere ons omliggende landen, ook in België trouwens, deze brede definitie wordt aangevochten.

Voor al in economische kringen en in zakenmilieus wordt beweerd dat door de vooruitgang van de technologie een groot deel van de argumentatie die ten gunste van een zo breed mogelijk monopolie wordt aangevoerd, achterhaald is en dat voor nieuwe diensten een staatsmonopolie wellicht niet de meest geschikte manier is om zoveel mogelijk voordeel te halen uit de technische vooruitgang.

Bij het onderzoeken van deze kwestie moet men rekening houden met het stijgend belang van deze sector, die een onontbeerlijk element vormt voor de basisinfrastructuur van dit land, nodig voor de industriële en sociale ontwikkeling.

Men kan drie actiedomeinen onderscheiden die het voornaamste van de opdracht van de RTT als exploiterend «overheidsbedrijf» vormen. Het gaat hier om volgende sectoren: ten eerste, het tot stand brengen van de basisinfrastructuur voor het algemeen telecommunicatienet. De minister zal straks omschrijven wat basisinfrastructuur betekent. Hij heeft het mij zoëven getoond met voorbeelden. Ten tweede, gaat het om de levering van telecommunicatiediensten, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen basisdiensten en aanvullende diensten en ten derde, om de levering van de eindapparatuur voor de abonnees.

De technische infrastructuur is dus het geheel. In feite loop ik nu vooruit op wat de minister straks zal zeggen. Wellicht zal hij bevestigen wat ik heb gezegd waaruit zal blijken dat wij inderdaad op dezelfde golfteugte afstemmen.

De heer Van In. — Is dat altijd het geval?

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Ik durf gerust toegeven, mijnheer Van In, dat het wel eens kan gebeuren dat wij op een andere frequentie uitzenden. Er zijn immers heel wat frequenties in dit land en

ze zijn nog niet alle toegekend. Bovendien is de mens een denkend wezen en niet een naäpend wezen. Dit wens ik trouwens niet te zijn en de heer De Croo allerm minst.

Door technische infrastructuur verstaat men het geheel van transmissie- en commutatieuitrustingen waaruit de telecommunicatienetten bestaan. Die netten worden thans volledig door de RTT tot stand gebracht en geëxploiteerd.

Geconfronteerd met de technische ontwikkelingen, acht ik het nodig opnieuw de houding van de Regie als enige leverancier van de technische infrastructuur voor het telecommunicatienet te moeten bevestigen.

Er kunnen verschillende rechtvaardigingen worden aangevoerd ter staving van het monopolie in die sector. Zo bijvoorbeeld overwegingen van economische aard, omdat alleen de RTT in de planning en in het tot stand brengen van de nieuwe middelen de besparingen verwezenlijkt, verbonden aan het schaalvergrotingseffect, die leiden naar een beter gebruik van de middelen.

Daar de RTT moet voorzien in de ontwikkeling van haar infrastructuur, zelfs tot in de meest verwijderde uithoeken van het land, en daarbij aan alle gebruikers gelijke kwaliteit en dienstverlening moet waarborgen — en hier verwijs ik naar de uiteenzetting van de heer De Bondt —, zou het anderzijds onaanvaardbaar zijn een eventuele mededinging te overwegen op het niveau van de belangrijke verkeersaders, wat zou neerkomen op het bevorderen van de afroming van het interessantste verkeer, op de privatisering van de winstgevendste takken van de telecommunicatie en op een ongelijke behandeling van de gebruikers naargelang van hun geografische lokalisatie.

Indien men bijvoorbeeld een telefoonmaatschappij zou oprichten voor de verbindingen tussen Brussel en Antwerpen, zal men wellicht een gouden zaak doen. Een telefoonmaatschappij opgericht in Veurne bijvoorbeeld zal wellicht vrij vlug haar boeken moeten neerleggen. U steekt de handen omhoog, mijnheer Windels, maar ik zou nog met andere voorbeelden kunnen aantonen dat dit aspect het monopolie van de infrastructuur inderdaad rechtvaardigt.

Het monopolie van de dienstverlening en van de exploitatie van alle transmissie- en commutatiemiddelen voor al de telecommunicatiediensten sluit de concurrentie uit van netten die met eigen transmissie- en commutatiemiddelen tot stand zouden zijn gebracht. U weet dat er inderdaad andere netten dan die van de RTT bestaan in ons land. Zo beschikken de banken over een eigen net met gehuurde TT-lijnen. Het is ondenkbaar dat de banken dat net zelf zouden uitbaten voor telefonie en daarvoor cliënteel zouden aantrekken. Er is geen sprake van dat aan het monopolie ter zake zal worden geraakt.

Het monopolie sluit ook de concurrentie uit van privé-netten, gesteund op het gebruik van bij de RTT gehuurde lijnen — al dan niet gecommuteerd — die zouden worden omgezet in netten met toegevoegde waarde en die werkelijk telecommunicatiediensten aan het publiek zouden verlenen, daarbij het interessantste verkeer afromend.

Wij worden dikwijls onder pressie gezet om tot dergelijke initiatieven over te gaan. Zoals overall waar het beleid « op twee benen staat » klopt men dikwijls eerst aan bij de staatssecretaris en nadien bij de minister of omgekeerd zonder dat zij daarvan worden ingelicht.

Ik wil uitdrukkelijk verklaren dat, desniettegenstaande, de minister en ikzelf in deze materie steeds dezelfde houding hebben aangenomen.

Daaruit volgt eveneens dat al de grondstations van multidienstsyste men via satellieten, waar ze ook worden opgericht, zullen worden geleverd en geëxploiteerd door de RTT en dat alleen de RTT gemachtigd is televisieprogramma's, die door een telecommunicatiesatelliet worden doorgestruald, op te vangen of uit te zenden en ze door te sturen naar de teledistributienetten. Zo bijvoorbeeld, wat het programma TV5 van de Franse executieve betreft, hebben wij uitdrukkelijk onze toestemming moeten verlenen om dit programma van een communicatiesatelliet door te seinen. U ziet dus dat wij strikt de betekenis van dit monopolie respecteren.

Zo kom ik tot het tweede luik, de dienstverlening. Het monopolie van de Regie is van toepassing op drie diensten: telefonie, telex en datatransmissie. Dat is geen doel op zichzelf maar wordt gerechtvaardigd door een aantal fundamentele beschouwingen. Het economisch en sociaal nut van de telecommunicatiediensten legt de verplichting op dienstverlening zonder discriminatie te verstrekken, dit wil zeggen voor iedereen toegankelijk tegen dezelfde prijs en dit in heel het nationaal territorium. De RTT is ertoe verplicht al haar diensten ter beschikking te stellen van de hele gemeenschap van de gebruikers, op een juiste en billijke basis en

onder economisch aanneembare voorwaarden, zelfs van een individuele gebruiker, die afgelegen woont en dus weinig rendabel is.

Ik mag hier wel zeggen dat slechts een klein deel van onze inkomsten van de kleine gebruikers komen. Indien deze diensten zouden worden geprivatiseerd, ligt het voor de hand dat men zich beperkt tot deze diensten die economisch rendabel zijn.

Het zou voor een onderneming, die onderworpen is aan de wetten van de vrije concurrentie, vrijwel onmogelijk zijn het principe van « algemene dienst tegen uniforme prijs » toe te passen en op ruime schaal de genoemde compensaties tussen de verlieslatende en de rendabele posten te realiseren.

In Groot-Brittannië, waar men nu op grote schaal dereguleert, legt men zelfs aan een concurrerend bedrijf dezelfde verplichtingen op zodat de notie « algemene dienst » inderdaad de bovenhand krijgt op de privatisering.

Rekening houdend met de veelvuldigheid van de mogelijke tele-informaticadiensten, is de RTT zich bewust van de noodzaak om een onderscheid te maken tussen, enerzijds, de basisdiensten en, anderzijds, de aanvullende diensten of diensten met toegevoegde waarde.

Om duidelijk economische en financiële redenen zal de RTT haar actie niet beperken tot het verlenen van de basisdiensten alleen — telefonie, telex en datatransmissie —, maar zal ze ook de nieuwe diensten voor telematica aanbieden.

Concreet betekent zulks het aanbieden van de telecopie — telefax-dienst —, de teletex en de telebetalingen, door in concurrentie met de privé-maatschappijen specifieke terminals ter beschikking van de gebruikers te stellen. Hier demonopoliseren wij wel. Dat betekent ook het aanbieden van de videotex, door het ter beschikking stellen van toegangsmiddelen tot de databanken — toegangspunten voor videotex — en het eventueel leveren van specifieke terminals en van dienstverleningscentra voor informatica in concurrentie met de privé-maatschappijen.

De elektronische berichtendienst zullen wij als aanvullende dienst leveren op het openbaar datanet.

Het is goed ter gelegenheid van dit debat ons beleid klaar en duidelijk toe te lichten, niet alleen tegenover de leden van de Senaat maar vooral met het oog op het personeel, van wie soms wordt beweerd dat het gedemotiveerd is omdat het veel en tegenstrijdige berichten hoort, zonder te weten wat de toekomstplannen zijn.

De heer Seeuws. — U hebt gezegd dat inderdaad op diverse gebieden initiatieven worden genomen en tevens dat u zelfs op andere gebieden gaat concurreren met de privé-sector. U voegt er evenwel aan toe dat deze initiatieven geen uitbreiding kennen om financiële redenen. Er zijn vele mogelijkheden. Maar het is onmogelijk ermee te concurreren omdat de RTT een verouderd systeem heeft. De privé-sector is verder gevorderd. Ik neem als voorbeeld de vele affiches in verband met de postomat. Ze zijn echter maar van toepassing in twee kantoren. Dat is de realiteit.

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — U maakt er een karikatuur van.

De heer Seeuws. — We mogen niet de indruk wekken iets te verwezenlijken wat geruststellend zou zijn voor de openbare diensten. Het is geen oplossing. Men verschuilt zich achter financiële middelen, wat in feite niet het geval is.

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — U heeft duidelijk structurele moeilijkheden aangehaald.

We gaan volledig akkoord dat ons drukkende en dwingende voorgedijen worden opgelegd. Iedereen houdt zich met telecommunicatie bezig. De RTT is niet meer een telefonie-maatschappij, een telecommunicatiemaatschappij, maar een telematicamaatschappij. Zij moet bovendien ook haar plaats vinden in het industrieel beleid van het land en van de regio's. De RTT lijdt onder een aantal tegenstellingen die zij alle dagen ondervindt en waardoor het zeer moeilijk wordt te beantwoorden aan artikel 1 van de wet, namelijk te werken volgens bedrijfseconomische en volgens industriële methoden. Wij leveren een voortdurend gevecht tegen deze zeer strakke voorgedij. Wij proberen te beantwoorden aan de bepalingen van het koninklijk besluit nr. 237, die u voortreffelijk hebt weergege-

ven en waarvan wij de filosofie onderschrijven. Wij doen ons uiterste best om in de regering de doelstellingen van dit koninklijk besluit te verwezenlijken.

Ik spreek niet graag voor de minister, ik heb ook niet graag dat hij voor mij spreekt. Maar ik weet dat zijn doelstellingen ook de mijne zijn. Wij hebben in de regering duidelijk de vinger op de wonde gelegd. De telecommunicatie, het telematicabeleid, wordt meer en meer een regeringszaak. Dat maakt het voor ons bedrijf zeer moeilijk. Daarom hebt u inderdaad gelijk wanneer u zegt dat deze openbare dienst niet kan werken zoals een privé-bedrijf. Wij doen vandaag een schuchtere poging om de RTT uit deze carcan te laten springen, rekening houdend met de beschouwingen die hier werden geformuleerd door u, door de voorzitter van de commissie en door de heer De Kerpel.

Ik wil het ook volledigheidshalve even hebben over de uitrusting. Hier komen we bij de uitvoering van de regeringsverklaring.

Voor de levering van eindapparatuur dient rekening te worden gehouden met de voor- en nadelen van het monopoliestelsel. Ik wil ze hier even aanhalen om het debat af te ronden.

De voordelen kunnen als volgt worden samengevat. Er zijn financiële voordelen verbonden aan de grootschaligheid, er is bevordering van de algemeenheid van de dienst. Het is onweerlegbaar dat door het monopoliestelsel de onontbeerlijke normalisatie van de interfaces die toegang verlenen tot het net en de gebruikte protocollen, wordt bevorderd. Het is de normalisatie waarover zoveel wordt gesproken op het Europese vlak. Verder is er de dienstverlening tegen een eenvormige tariefvoorwaarden voor al de gebruikers.

Ook zijn er een aantal nadelen aan de monopoliesituatie. Er is nodig, een soepele houding van de Regie van Telegrafie en Telefonie ten aanzien van de levering van nieuwe terminals. Die keuze van de gebruikers mag niet worden beperkt. Men beperkt ze soms op ergerlijke wijze. Wanneer de Regie er daarentegen toe besluit een grote verscheidenheid van terminals aan te bieden, loopt zij het risico dat zware moeilijkheden rijzen bij de financiering van de voorraden en bij het opleiden van het onderhoudspersoneel.

Wij zouden desaangaande voorbeelden kunnen geven, mijnheer Seeuws. Wij zouden eigenlijk allemaal eens naar het grote Gam-gebouw moeten gaan in Evere en kijken hoeveel oranje telefoons daar nog liggen en hoeveel telefaxen van het type 2 — die indertijd met een speciaal vliegtuig uit Japan zijn overgevlogen en die men aan de post wilde verkopen — er nog in voorraad zijn, waar er nu al telefaxen van de vierde generatie worden gebruikt in Amerika. Dat is een groot verlies voor een bedrijf. Dat moet worden ingecalculeerd.

Ik herhaal hier wat ik maandag in de Kamer heb gezegd: «De Regie van Telegrafie en Telefonie beschikt over de beste ingenieurs, maar over de slechtste verkopers.» Wij hebben inderdaad nog geen commerciële organisatie. Ook dat willen wij verhelpen met het koninklijk besluit nr. 287. Wij hebben meer geschoold en gekwalificeerd personeel nodig dat commercieel is gevormd om te zorgen voor de promotie van nieuwe terminals, rekening houdend met de snelle evolutie op dat gebied. Maar, en dat dient hier te worden gezegd, er moet ook rekening worden gehouden met de gevolgen voor de nationale industrie van een te grote en te snelle doorgedreven liberalisering inzake de levering van terminals.

De grote warenhuizen, bijvoorbeeld, zijn momenteel overspoeld met goedkope telefoontoestellen *made in Hongkong* of *made in Japan*. Zij zijn dus niet in België gefabriceerd. Het aanbod is vrij, maar de toestellen mogen luidens de bestaande wetgeving niet worden gebruikt voor het openbaar telefoonnet, wat een eigenaardige filosofie is. Wij hebben twee grote fabrieken in Colfontaine die telefoonapparatuur maken. Een verder doorgedreven liberalisering van de verkoop van telefoontoestellen zal een invloed hebben op de tewerkstelling ten zuiden van het land.

Als we A zeggen, moeten we ook B zeggen. Ik geef dit slechts terloops als voorbeeld.

Het beleid zal derhalve steunen op de volgende basisprincipes: het behoud van het monopolie van de RTT voor terminals met grote verspreiding. Een telefoontoestel en een verschrijver zijn inderdaad een terminal. Daar behouden wij het monopolie. Levering van de terminals voor de nieuwe diensten zoals teletext, telefac, videotext in concurrentie met de privé-nijverheid, dus niet in monopolie en versoepling voor de bijkomende telefoontoestellen en alle andere eindapparatuur. Die eindapparatuur vergroot van dag tot dag. Er zijn KMO die dank zij een goede telefoonapparatuur een snelle groei kennen. Die sector is ook gedemonopoliseerd. Die gesofistikeerde toestellen en apparatuur worden meestal alleen maar geleverd door gespecialiseerde bedrijven. De Regie levert die niet.

Hoever staat het nu met de participatiemogelijkheid? Wanneer wij het concept over het RTT-monopolie zo omstandig mogelijk hebben omschreven, is dit in de eerste plaats om te benadrukken dat een participatie van de RTT niet strijdig mag zijn met wat wij daarstraks hebben gezegd en deze geenszins mag worden uitgehold. Het mag niet worden toegestaan dat de RTT gaat participeren in een exploitatiemaatschappij die, gebruik makend van de infrastructuur van de Regie, interessante verkeersstromen zou aantrekken en met winst tussen derden zou verdelen.

Ten aanzien van de kritische opmerkingen die door bepaalde leden van de Senaat werden geformuleerd en waarbij werd gevreesd dat de essentie van de openbare-dienstverlening toch zou worden uitgehold, moet ik erop wijzen dat een eenvoudige controle a posteriori wellicht niet zal volstaan om de normale parlementaire controle hard te maken, maar dat elke participatie expliciet met de bevoegde commissie moet kunnen worden besproken.

In dat verband ben ik nog eens gaan nakijken wat werd gezegd. De minister heeft, volgens pagina 5 van het rapport van de Senaatscommissie, uitdrukkelijk verklaard dat de participaties zullen gebeuren onder de controle van de regering, het Parlement, het Comité van toezicht als emanatie van het Rekenhof, de inspectie van Financiën, de COC en het MCESC. De staatssecretaris zegt dat alleen selectieve participaties beperkt tot de telecommunicatiesector, zullen worden genomen en de minister zegt dat in de begroting een verplichte rubriek zal moeten worden ingeschreven waarin de resultaten van de participaties zijn opgenomen. De minister bevestigt nogmaals, lezen we op pagina 5, dat er inderdaad een passende controle van het Parlement moet bestaan tegenover de goedkeuring van het ontwerp.

Eigenlijk heb ik hier alle verklaringen van de minister en de staatssecretaris op een rijtje gezet, als antwoord op opmerkingen van de parlementsliden, over de onderscheiden facetten die aan bod zijn gekomen.

Ik zal aan de verleiding weerstaan om ze hier allemaal te gaan opsommen. Ik vraag de voorzitter van de commissie voor de Infrastructuur of ik deze verklaringen die woordelijk weergeven wat in de beide verslagen staat, aan de dienst van de *Parlementaire Handelingen* mag geven om ze op te nemen in de officiële stukken.

De heer De Bondt. — Daar moet de Voorzitter van de Senaat over oordelen.

De Voorzitter. — U kunt natuurlijk verwijzen naar de parlementaire documenten, mevrouw, maar in de *Handelingen* wordt alleen opgenomen wat hier wordt gezegd.

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Dan zal ik de citaten voorlezen.

Het is goed dat wij bij deze bespreking de engagementen die genomen werden door de minister en de staatssecretaris ten overstaan van het behoud van het RTT-monopolie enerzijds, en de controletaak van het Parlement anderzijds, even chronologisch op een rijtje zetten.

Op bladzijde 3 van het verslag van de Kamer staat:

«Bestaat er geen gevaar voor dat de controle aan het Parlement ontsnapt onder het voorwendsel dat het om een handelsvennootschap gaat?»

De omvang van de investeringen die de RTT moet verrichten, zet de regering tot grote omzichtigheid aan alvorens zij erin toestemt dat een participatie in particuliere bedrijven worden genomen. Het is de bedoeling het rendement van de Regie te verhogen via haar participatie in activiteiten van particuliere ondernemingen die verwant zijn met die van de Regie en die naar de uitvoer kunnen worden georiënteerd, zoals de activiteiten inzake onderzoek en ontwikkeling.»

Aldus de minister.

Op bladzijde 4 lezen wij: «De Regie moet immers de kosten en de aard van de overeenkomsten, die haar worden voorgesteld, kunnen controleren en maatschappelijk voordeel halen uit de exploitatie van diensten die normaal uit haar wettelijk monopolie voortvloeien.»

Op bladzijde 5: «De minister bevestigt dat het monopolie van de RTT inzake telecommunicatie behouden moeten blijven.»

Op bladzijde 6: «De Regie zal liever optreden in nieuwe sectoren — bijvoorbeeld *engineering*, know-how — dan zich in bestaande maatschappijen — grote of kleine — te mengen. Geen enkele firma zal ertoe worden verplicht een deelneming van de Regie te aanvaarden.»

Op bladzijde 7: «De Regie moet, met de steun van de Staat, in technologisch nieuwe sectoren op de open markten optreden.»

Op bladzijde 8: «Amendementen die werden ingediend om het exploitiemonopolie van de Regie te beperken, werden eenparig verworpen.»

De staatssecretaris heeft verklaard dat de RTT behoort tot de parastatalen van categorie A opgesomd in de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle van sommige instellingen van openbaar nut, en haar begroting moet elk jaar goedgekeurd worden door het Parlement, zodat op die wijze het eveneens controle uitoefent op het resultaat van de deelnemingen van de RTT in instellingen of maatschappijen.»

Op bladzijde 9: «De staatssecretaris verklaart dat de regering in een eerste stadium de risico's heeft willen beperken en dat de participaties selectief zullen gebeuren en tot de telecomunicatiesector beperkt zullen blijven.»

Het gaat hier met name om activiteiten waarvan de ontwikkeling alleen mogelijk is omwille van de nauwe samenhang met de eigen opdracht van de RTT of dan wel de ontwikkeling van nieuwe diensten of producten met toepassing van eigentijdse normen van commercialisering. Het is geenszins de bedoeling te allen prijze te participeren in gelijk welke sector, maar enkel in die waar de know-how waarover de RTT toch ruimschoots beschikt, kan worden ingebracht en gericht is op een dynamische commercialisering van de telecomunicatiediensten en -producten.»

In de Senaatscommissie was het debat veel grondiger en de regeringsamendementen getuigen van de wil van de regering om rekening te houden met de opmerkingen van de senatoren. De minister en de staatssecretaris hebben daar een aantal formele verklaringen afgelegd. Ik citeer nu uit het Senaatsverslag.

Bladzijde 31. «De minister verklaart dat de participaties zullen gebeuren onder de controle van de regering, het Parlement, het Comité van toezicht, emanatie van het Rekenhof, de inspectie van Financiën, de COC en het MCEC.»

Intussen kwam er nog een voorgedij bij, namelijk het Ministerieel Comité van openbare investeringen, vooral verantwoordelijk voor de communicatie- en telecomunicatiesector. Zoals u ziet, komen er dagelijks of wekelijks nieuwe voorgedijoverheden bij. Tegen dat wij onze eerste participatie zullen genomen hebben, zullen er misschien weer een aantal voorgedijorganen zijn bijgekomen. Wij zien de creativiteit van degenen die ons omringen graag tegemoet.

In het verslag wordt aangehaald dat de staatssecretaris zegt dat alleen selectieve participatie beperkt tot de telecomunicatiesector zal worden genomen.

«Het is zeker geenszins de bedoeling het monopolie van de RTT van binnenin uit te hollen. Men behoort immers zeer omzichtig met dit monopolie om te gaan.»

Bladzijde 4 van het verslag: «Een lid wenst dat het resultaat van de participaties in de volgende begrotingen voorkomt.»

Bladzijde 5: «De minister antwoordt hierop: «In de begrotingen zal een verplichte rubriek moeten worden ingeschreven waarin de resultaten van de participaties zijn opgenomen.»

Dit is meteen een uitdrukkelijk antwoord aan de rapporteur.

Bladzijde 5 van het verslag vermeldt verder dat de minister nogmaals bevestigt dat er inderdaad een passende controle van het Parlement moet staan tegenover de goedkeuring van het ontwerp.

Op bladzijde 7 kan men lezen dat de staatssecretaris liet uitschijnen bij het debat omtrent minderheids- of meerderheidsparticipatie, dat minderheidsparticipatie een eerste fase is en dat het probleem opnieuw zou kunnen worden onderzocht indien later een meerderheidsparticipatie noodzakelijk zou blijken.

Misschien lijkt deze opsomming zenuwslopend, maar ik weet waarom ik ze geef. Iedereen zou eigenlijk het verslag moeten lezen, maar voor degenen die dit hebben verzuimd, geef ik deze bloemlezing om te bewijzen dat dit ontwerp een goed ontwerp is.

Op bladzijde 7 staat dat een lid van mening is dat de parlementaire controle zoals zij nu geregeld wordt, te laat komt.

Op bladzijde 8 lees ik: «Volgens de minister beschikt het Parlement over de volgende controlemiddelen:

— De goedkeuring door het Parlement van de begroting van de RTT waarin een bijzondere rubriek zou worden opgenomen betreffende de kredieten bestemd voor de participaties. Bovendien zouden in een bijlage daaromtrent toelichtingen en inlichtingen worden verstrekt, zoals bij-

voorbeeld, de samenstelling van de raad van bestuur van de onderneming, de grootte van de participatie alsmede een verslag over de resultaten;

— Het advies van de inspecteur van Financiën bij de RTT. Deze specialist behoort niet tot de RTT en hangt rechtstreeks af van de minister van Begroting;

— Het toezicht van het Comité van toezicht, een vast orgaan, emanatie van het Rekenhof en onafhankelijk van de uitvoerende macht;

— Het jaarverslag van de RTT. Het voornoemde Comité van toezicht treedt bovendien op als bedrijfsrevisor.»

Het is juist dat zoals de voorzitter van de commissie voor de Infrastructuur gezegd heeft, het aspect van het doorbreken of afwijken van de maatschappelijke doelstellingen niet aan controle onderworpen is. Het arrest-Lechêne heeft bewezen, dat de minister als beheerder van de Regie de uitsluitende bevoegdheid heeft om een ontwerp van koninklijk besluit in te dienen bij de Ministerraad.

Zoals u weet bepaalt het ontwerp dat het moet gaan om een in de Ministerraad goedgekeurd koninklijk besluit. Dit koninklijk besluit moet in de structuur van deze regering in ieder geval én door de minister én door de staatssecretaris worden ingediend.

Er zijn nog een aantal zeer uitdrukkelijke zaken waarover ik eigenlijk al heb gehandeld.

Zowel de heer Dalem als de heer Seeuws hebben zonet gezegd dat men boven dit ontwerp één groot woord kan plaatsen: vertrouwen in het beleid.

Wij menen de maatschappelijke doelstelling van het monopolie klaar en duidelijk te hebben omschreven en de gebieden te hebben afgebakend waarop dit monopolie moet bewegen en de praktische domeinen waarop de Regie in haar eigen belang, dat van de gebruiker en dat van de gemeenschappen, haar monopolie concurrentieel met de privé-industrie kan uitoefenen.

Dit zou heel wat moeilijkheden voorkomen in het beleid. Het zou wilde en ondoordachte verklaringen van mensen, die niets met het PTT-beleid te maken hebben, of die er geen verantwoordelijkheid voor dragen, voorkomen of ten minste ontzenuwen.

Dit ontwerp zou vooral, wat de Regie zelf betreft, aan zijn personeel duidelijk maken welke de filosofie is van het beleid voor de volgende jaren, ook bij de praktische beslissingen op het terrein.

Sommigen oefenen kritiek uit op de houding van bepaalde RTT-ambtenaren. Ik kan hier evenwel verklaren dat er bij de meesten van hen een zeer grote bekommernis is om de Regie en haar maatschappelijke taak.

Het is de plicht van het beleid klaar en duidelijk te zijn, zowel in de beleidsopties als in de praktische toepassing. De verklaring die ik heb afgelegd over de uitoefening van het monopolie, en over de demonopolisering is ook gevestigd op de veranderende en maatschappelijke taak van de Regie ten opzichte van de technologische ontwikkeling. Dit is een beginselverklaring als antwoord op de vragen en de bekommernis die de volksvertegenwoordigers en de senatoren hebben geuit zowel in de commissie als in de openbare vergadering.

Voor degenen die ons verkeerd willen begrijpen, misschien zijn er wel, is er in onze verklaringen van de jongste maanden geen enkele tegenstelling noch contradictie. Alles hangt af van het standpunt dat men inneemt. Wij voeren alleen de regeringsverklaring uit, waarin sprake is van een geleidelijke versoepeling van het monopolie van de RTT inzake de eindapparatuur. Wij voeren deze regeringsverklaring volledig uit, naar de letter en naar de geest.

Hier denk ik aan de Kempische boer die na een storm ziet hoe de helft van de appels van zijn boom is afgewaaid. Hij zegt: Hoe erg, de helft is weg! Een andere boer, de optimist, zegt: Ik heb geluk, want de helft hangt er nog. Naargelang van het ingenomen standpunt zeggen de enen dat het monopolie wordt afgebroken, de anderen dat liberalisering tot stand wordt gebracht.

Dat is juist hetzelfde en bewijst dat er geen contradictie is in het beleid.

Wij hebben nog één doelstelling: strenger optreden tegen wie apparatuur gebruikt die aan het net, aan de gebruikers en aan de industrie schade berokkent.

Wij zullen de eerstvolgende maanden moeten legifereren, in die zin dat de verplichting wordt opgelegd om een duidelijk merkteken aan te brengen op de goedgekeurde apparatuur. Bovendien zal een exacte reclameboodschap moeten worden ingevoerd en zullen wij ook moeten voorzien in strafbepalingen ter bescherming van degenen die op volkomen wettige basis in concurrentie willen treden met de RTT.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, ik weet dat ik zeer lang heb gesproken. Bij elk van ons leeft echter een grote bekommerning omtrent deze zeer fundamentele problematiek van de Regie en omtrent de telecommunicatie en het beleid dat wij voeren. Daarom wenste ik hier, op mijn terrein — in de Kamer valt mij dat moeilijker — deze uitvoerige verklaring af te leggen, met de hoop dat u zal inzien dat wij het goed voorhebben met de wijziging van dit artikel van het ontwerp.

Ik hoop, mijnheer Seeuws, dat ik u daarvan ook heb kunnen overtuigen en dat u zoals de andere leden van uw fractie eveneens dit ontwerp zal willen goedkeuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Croo.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Mijnheer de Voorzitter, na de uitvoerige uiteenzetting van mevrouw de staatssecretaris, zal ik de tijd van de Senaat niet lang in beslag nemen.

Ik ga uit van een dubbel standpunt. Enerzijds is de essentiële taak van de RTT de gebruiker van dienst te zijn, terwijl anderzijds de gebruiker aanspraak maakt op het technologisch meest vooruitstrevend communicatiemateriaal dat hij wil gebruiken tegen de beste prijs. Dit verwacht men steeds van een openbare dienst, ongeacht of men zich daarbij bedient van industriële dan wel van andere methodes.

Een land als het onze dat een dienstverlenende functie heeft en derhalve als *service nation* kan worden beschouwd, zou zowel rechtstreeks als onrechtstreeks nadelige gevolgen ondervinden indien wij op het gebied van de telecommunicatie en de informatica, die daarmee gepaard gaat, geen gelijke tred zouden houden met de technologische evolutie op dit gebied in andere concurrerende *service nations*.

Ik heb mij dan ook steeds in het bijzonder ingelaten met de eisen van onze grote gebruikers, wat niet wil zeggen dat ik geen aandacht zou hebben voor het sociaal aspect van de Regie en voor de sociale abonnees. De reden hiervoor ligt voor de hand.

Denkend aan het voorbeeld uit de landbouwsector dat mevrouw de staatssecretaris daarstraks heeft gegeven, zou ik hier onze grote gebruikers willen beschouwen als onze melkkoeien. Vijf pct. van onze gebruikers leveren inderdaad meer dan één derde van de opbrengst van de Regie en één derde van onze abonnees leveren circa 80 pct. van onze inkomsten. Dank zij de grote gebruikers kunnen wij de sociale opdracht van de RTT vervullen, kunnen wij sociale abonnementen ter beschikking stellen en kunnen wij de telecommunicatie tot in de verste hoeken van ons land verzorgen. Wij moeten er derhalve voor zorgen dat wij deze «goudmijntjes» in stand houden.

Daarom heb ik er steeds naar gestreefd een zo technologisch vooruitstrevend mogelijk antwoord te kunnen geven op de vragen van onze grote gebruikers. Zoniet zouden wij een beroep moeten doen op belastinginkomsten om een deel van onze taken te kunnen financieren. Wij mogen immers niet vergeten dat de RTT, met uitzondering van twee miljard in 1983 en vier miljard in 1984 voor de R-D-bijdragen aan de privé-nijverheid, geen frank toelagen ontvangt.

Bovendien vervult ze een opdracht van wetenschappelijke ontwikkeling, steun aan research en spits technologie, en dit op kosten van haar klanten. Het zijn de abonnees die, naast het maatschappelijk doel dat de RTT moet vervullen met bijna drie kwart miljard inkomstenderving van sociale abonnees, een groot deel van de research van de privé-nijverheid — tot 30 pct. — dekken. In andere landen gebeurt dit via andere kanalen; hier is het de RTT.

Het tweede belangrijke aspect is het bevorderen van de uitvoer van telefonietechniek en telefonie-produkten. Collega de Bruyne, die zich steeds intens met de buitenlandse handel heeft beziggehouden, weet zeer goed dat één van de voornaamste pijlers van de Belgische buitenlandse handel rust op dit vitrineaspect, dit testaspect, de mogelijkheid om te tonen wat men kan en dit te bewijzen aan de hand van de praktijk. Hij weet dat wij niet voor bijna 8 miljard centrales zouden hebben kunnen verkopen aan de volksrepubliek China indien de RTT geen bijkomende steun had gegeven, onder meer door de aankoop van de digitale centrale van het type 1240.

Het materiaal dat de RTT aankoopt kan door dezelfde leveranciers tegen de helft van de prijs worden verkocht in andere landen, dank zij de marginale kosten voor research en dank zij het feit dat de RTT, ondanks haar beperkte bestellingsmogelijkheden, het materiaal heeft uitgetest en door haar bestellingen een deel van de investeringskosten voor de produktiekosten heeft bekostigd.

Deze twee belangrijke pijlers, waar mevrouw de staatssecretaris terecht heeft naar verwezen, heb ik hier willen belichten, de gebruikers en de uitvoer, twee aspecten die aan de grondslag liggen van de artikelwijziging die wij de Senaat verzoeken goed te keuren. Mocht ik lezing geven van de lange lijst, die werd overgemaakt aan de leden van de commissie voor de Infrastructuur, van de piramide van filialen die onze zuiderburen hebben opgericht om deze zelfde objectieven te bereiken — buitengewone dienst aan de gebruikers en bevordering van de export — dan zouden de senatoren ter zake spoedig overtuigd zijn.

Het komt mij voor dat op twee kleine maar niet-onbelangrijke details moet worden gewezen. Allereerst, de wetgeving waarbij de RTT 54 jaar geleden werd opgericht — de tijden veranderen — heeft deze niet de soepelheid gegeven waarover andere regies wel beschikken. Ik kan onder onze bevoegdheid regies aantonen die om te participeren noch koninklijk noch ministerieel besluit nodig hebben maar enkel een opdracht van de minister.

Ik denk aan de Regie van de Luchtwegen waar wij bijvoorbeeld het experiment met de videometer aan het uitwerken zijn, met voor de helft privé-participatie. Ik denk aan het studieconcern over het afleveren van vliegvelden of landingsbanen, voor de helft met privé-participatie. Ik denk aan de mogelijkheden van de RMT en de onderhandelingen met *Sealink*. Ik denk aan wat mevrouw D'Hondt heeft aangehaald in verband met de spoorwegen, waarvan men wel eens beweert dat ze te vergelijken zijn met een naamloze vennootschap. Ik denk aan de vele mogelijkheden die in de andere regies bestaan. De wetgeving voor de RTT draagt de stempel van de tijd, waarin ze werd geconcepieerd en waarin men niet de mogelijkheden voorzag die er nu bestaan.

Wij vragen u niet iets origineels, buitengewoons, uitzonderlijks of verkrachtends — volgens sommigen — goed te keuren. Wij proberen alleen maar de wet aan te passen aan de nieuwe mogelijkheden ten gunste van de RTT.

Een tweede opmerking werd gemaakt in verband met de tekst van een artikel. De heer De Bondt heeft gevraagd tot waar het concept infrastructuur gaat. Sommigen vragen dat concept te definiëren.

M. Dalem, qui nous a présenté un excellent rapport, y a fait allusion. Il ne serait pas pertinent de geler dans un texte la définition de ce qu'est l'infrastructure, spécialement dans un domaine aussi mouvant que les télécommunications.

Je me permets de vous donner, ce qui ne prendra pas beaucoup de temps, une description *hic et nunc* de ce que nous appelons «infrastructure», en matière de télécommunications.

Je prends un cas pratique. Lorsqu'un abonné d'Aarschot veut converser avec un abonné du Sud de la France, il compose le numéro et atteint cet abonné via le réseau du câble local, qui part de son poste téléphonique à la centrale téléphonique locale d'Aarschot; de là, via un câble de jonction, son appel aboutit au centre de zone téléphonique de Louvain et de là, par un faisceau international, il continue vers le centre de transit automatique international de Bruxelles; il prend ensuite la direction de Paris, puis du Sud de la France, pour aboutir, par un système analogue, au correspondant désiré.

Cet abonné utilise donc le réseau de câbles de la Régie des Télégraphes et Téléphones, un câble local, un câble de jonction, un câble interzonal et, enfin, un câble international. Il utilise également ce qu'on appelle «l'appareil de transmission» qui, dans ce cas, sert à la transmission des signaux vocaux, qui doit vaincre la résistance et supprimer l'affaiblissement se produisant sur les liaisons; il doit aussi utiliser parfois des liaisons radio, des liaisons hertziennes, des stations terriennes appartenant à la transmission.

De nodige schakelingen in de lokale centrales te Aarschot, in het zonecentrum te Leuven, in het internationaal transitcentrum te Brussel gebeuren dank zij automatische schakelaars. Samengevat kan ik zeggen dat de infrastructuur, in de geest van het ontwerp van wet dat wij nu behandelen, het geheel van het kabelnetwerk omvat, de schakel- en de transmissieapparatuur. Ik meen dat deze omschrijving een duidelijk antwoord geeft op een pertinente vraag.

Tenslotte, mijnheer de Voorzitter, heeft mevrouw de staatssecretaris terecht het standpunt van de regering toegelicht wanneer zij het had over wat wij nu willen demonopoliseren en wat reeds gedemonopoliseerd is. Zij had een aantal voorbeelden kunnen geven die aantonen dat op bijna 3 miljoen telefoonabonnees met ruim 4 miljoen telefoonposten, er ongeveer 1 miljoen privé-telefoonapparaten zijn geleverd op basis van de huidige reglementering, die wij nochtans wensen te versoepelen.

Men mag ook niet uit het oog verliezen dat, wanneer men te veel controles wil inschakelen, men uiteindelijk weinig of bijna niets meer

controleert. Men moet hier omzichtig zijn. Indien iedereen zich gaat interesseren aan een regie, zal deze haar taak niet meer naar best vermogen kunnen vervullen.

Ik herinner mij nog de verklaring van senator De Bondt in de bespreking van de begroting van PTT, enkele weken geleden, over de rol van de inspectie van Financiën. In een land moet iedereen goed doen wat hij moet doen, op de plaats die hem is toegewezen. Ik vind dat men te veel overloos praat in sommige omstandigheden. Ik zal mij met mevrouw D'Hondt daartegen verzetten. Wij hebben de opdracht deze regie goed te doen werken. Wij moeten niet bij God en iedereen bestendig te biechten gaan om een soort absolute te verkrijgen.

Mijnheer de Voorzitter, men mag het woord monopolie niet misbruiken. Het gaat zó ver dat de telecommunicatie en de commutatietrajecten meer en meer in handen komen van de leveranciers. Men is van de technische vaardigheid van deze laatste afhankelijk om ze te moderniseren, te recyclen of in elk geval te repareren. Het is niet denkbeeldig dat een regie zoals de RTT zich uit de slag zou kunnen trekken voor sommige commutatietrajecten, door vrijwel ongeschoold personeel ter detectie uit te zenden. Eventueel kan door aangepaste verklikkertjes het defecte stuk worden aangewezen, waarna het uit de centrale kan worden verwijderd. Vervolgens kan het naar de leverancier van het produkt worden gestuurd en kan een vervangstuk worden gemonteerd. Het monopolie is daarmee gereed.

Maar, in feite is het de privé-sector, de leverancier van deze commutatietrajecten die de kring van A tot Z onder zijn bevoegdheid zal hebben. Ik geef dit alleen maar als voorbeeld om aan te tonen dat ik veel liever zie dat de regie kan participeren in een aantal sectoren, dat zij deze nieuwe dynamiek tot stand kan brengen en dat zij daarbij winstmakend is, weliswaar vooral voor haar partner maar ook voor zichzelf.

Ik wil nog een laatste beschouwing ten beste geven.

Ik heb eergisteren in de Kamer, bij de bespreking van mijn begroting, gezegd dat ik erg verontrust ben. Wanneer wij niet aandachtig zijn, gaan wij in dit land naar een dubbel net. Er is vrijwel reeds een dubbel net. Er is het kabelnetwerk van de telefonie met zijn lokale kabels, junciekabels en internationale verbindingen. Het tweede net is het kabeltelevisienet. Het verbindt meer televisietoestellen met de distributietrajecten dan er telefoonposten met hun centrale zijn verbonden. Wij zijn een uitzonderlijk land waar meer televisies aangesloten zijn op het kabelnet dan telefoontoestellen op het telefoonnet.

Wij moeten het kabelnet van telefonie en alle andere telecommunicatie-elementen vernieuwen. Er is een glasvezelkabelpolitiek. Er is een hele vernieuwing van de kabelinfrastructuur, de breedbandkabeltechniek, gepland. Men meent, en terecht, dat men ook de kabelinfrastructuur van het televisienet moet vernieuwen om eventueel de verbindingen in beide richtingen tot stand te kunnen brengen. Momenteel beschikt men 24 uur op 24 uur over een kabelnet voor televisietoestellen dat amper enkele uren per dag wordt benut en dan nog in één richting. Men moet zich realiseren dat dit niet zo zal blijven.

Ook in België zal men *volens volens* deze kabelnetten voor televisie meer dan die enkele uren per dag moeten benutten. Dat is ook een element van export en er ligt daar een technische mogelijkheid. Wellicht zullen zij ook in beide richtingen worden gebruikt met alle mogelijkheden waarover men beschikt. U weet dat een kabelnet voor televisie meer mogelijkheden biedt dan een kabelnet voor de telefoon. Denk maar aan de statische beelden die worden overgezonden, aan de cijfers en de letters via ons telefoontoestel en aan de bewegende beelden via ons televisiekabelnet.

Ik werp niemand de steen, maar ik betreurt dat jaren terug het televisiekabelnet niet in handen van de RTT is gekomen.

Door de polyvalente structuur, weliswaar met onze toelating, in de vorm van zuivere intercommunales, gemengde intercommunales, zuivere privé-maatschappijen — met daarenboven nog enkele gemeenschapsproblemen, die niet zo eenvoudig op te lossen zijn en die heel dikwijls eng juridisch in sommige heel bedreven adviezen worden bekeken —, loopt men het gevaar aan de ene kant miljarden te moeten investeren in het vernieuwen van een breedbandkabelnet voor de telefonie in de ruime zin van het woord en terzelfder tijd miljarden te moeten investeren in een televisiebreedbandkabelnet, die beide onderbenut zouden kunnen zijn.

Denk aan de inspanningen die Frankrijk ter zake gaat doen. Denk aan de beslissingen die Nederland ter zake gaat initiëren. Denk ook aan de beslissingen die Duitsland momenteel uitvoert. Wij moeten hier bijzonder aandachtig zijn. Er is hier een uitmuntende kans om een nieuwe Belgische technologie tot stand te brengen en ze bijna afgewerkt te kunnen uitvoeren. Deze kans zou ons kunnen ontsnappen. Dat heb ik eergisteren ook

naar aanleiding van de bespreking van de begroting van PTT in de Kamer gezegd. En ik wens de Senaat hieraan nogmaals te herinneren. Tot daar, mijnheer de Voorzitter, de opmerkingen die ik nog wou toevoegen aan de zeer uitvoerige uiteenzetting van de staatssecretaris.

Dit ontwerp heeft een lange lijdensweg gekend. Als het ontwerp hier in de Senaat zal zijn goedgekeurd, ligt het kind nog maar in zijn eerste wieg. Daarna moet het nog naar de tweede Kamer. Pas daarna zal het met voldoende krachtadigheid levensvatbaar en levenslustig kunnen worden. Ik hoop dat de Senaat na al deze uitleg de regering zal willen volgen en dat ook collega Seeuws zijn aarzelande opinie in positieve zin zal veranderen. In elk geval rekenen wij op de meerderheid van de Senaat om dit ontwerp goed te keuren (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten.

L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé :

Article unique. Dans l'article 1er de la loi du 19 juillet 1930 créant la Régie des Télégraphes et des Téléphones, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 3 et 4 :

« Elle peut également, dans les conditions fixées pour chaque cas par le Roi, sur proposition du ministre qui a les Télégraphes et les Téléphones dans ses attributions et après délibération en Conseil des ministres, par voie de participation à des organismes ou sociétés publics ou privés, existants ou à créer, belges, étrangers ou internationaux, faire toutes opérations de quelque nature qu'elles soient, se rapportant en tout ou en partie à sa mission. Cette participation doit être majoritaire lorsqu'il s'agit de son infrastructure. »

Enig artikel. In artikel 1 van de wet van 19 juli 1930 tot oprichting van de Regie van Telegraaf en Telefoon wordt het volgende lid ingevoegd tussen het derde en het vierde lid :

« Zij mag ook, onder de voorwaarden die de Koning voor elk geval bepaalt op de voordracht van de minister tot wiens bevoegdheid de Telegrafie en de Telefonie behoren en na beraadslaging in de Minister-raad, bij wijze van deelneming in reeds bestaande of nog op te richten openbare of private, Belgische, buitenlandse of internationale instellingen of maatschappijen, alle handelingen van enigerlei aard verrichten, die geheel of ten dele op haar opdracht betrekking hebben. Het moet een meerderheidsdeelneming zijn wanneer het haar infrastructuur betreft. »

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

We stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

VOORSTEL VAN WET — PROPOSITION DE LOI

Indiening - Dépôt

De Voorzitter. — De heer Constant De Clercq heeft ingediend een voorstel van wet houdende het Handvest van de rechten van het gezin.

M. Constant De Clercq a déposé une proposition de loi contenant la Charte des droits de la famille.

Dit voorstel van wet zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Cette proposition de loi sera traduite, imprimée et distribuée.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur sa prise en considération.

Le Sénat se réunira demain jeudi, 7 juin 1984, à 15 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen donderdag, 7 juni 1984, te 15 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 18 h 45 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 18 u. 45 m.)